

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра психології

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь (магістр)

на тему:

**ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК
ФАКТОРУ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ**

Виконала: студентка 2 курсу, 265 групи
Спеціальності 053 Психологія
Освітня програма «Психологія»
Вербицька М. В.

Керівник: кандидат психологічних наук
Тептюк Ю. О.

Рецензент: доктор психологічних наук,
професор Кобець О. В.

Умань – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ	7
1.1 Теоретичний аналіз інтелектуальної сфери особистості: теорії інтелекту.....	7
1.2. Сутність поняття «інтелектуальна сфера» особистості.....	15
1.3. Роль інтелектуальних особливостей у процесі професійного самовизначення.....	22
Висновки до першого розділу.....	29
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОРУ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ	30
2.1. Характеристика вибірки та методологічної бази дослідження.....	30
2.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження.....	43
2.3. Рекомендації для оптимізації процесу професійного самовизначення з урахуванням інтелектуальних особливостей.....	54
Висновки до другого розділу.....	68
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	81

ВСТУП

У сучасному світі все більше уваги приділяється розумінню взаємозв'язку між інтелектуальними здібностями та професійним розвитком особистості. Дослідження інтелектуальної сфери особистості як ключового фактору впливу на професійне самовизначення відіграє значну роль у формуванні особистісного розвитку, а також має широкий вплив на суспільство та науку. Люди, котрі обирають професію, що відповідає їхнім типам інтелекту, з більшою ймовірністю досягають успіху та задоволення від своєї діяльності. Визнання власних типів інтелекту допомагає індивідуумам реалізувати свій потенціал у вибраній області.

Процес самовизначення через інтелектуальні здібності є багатограним. Це означає не просто вибір професії, але й постійне самовдосконалення, навчання та розвиток. Відкриваючи нові горизонти в знаннях та навичках, індивіди можуть виявити несподівані інтереси та здібності, які можуть призвести до зміни професійного напрямку чи розширення існуючих навичок.

Об'єктом дослідження є інтелектуальна сфера особистості у професійному самовизначенні.

Предметом дослідження є вивчення впливу інтелектуальної сфери особистості на процес професійного самовизначення.

Метою дослідження є теоретичне та емпіричне вивчення інтелектуальної сфери особистості як чинника, що впливає на професійне самовизначення.

Відповідно до мети були поставлені наступні **завдання дослідження**:

1). здійснити теоретичний аналіз досліджень інтелектуальної сфери особистості та її вплив на професійне самовизначення.

2). уточнити сутність поняття «інтелектуальна сфера» особистості, та охарактеризувати типи інтелектів.

3). розробити та провести методіку дослідження інтелектуальної сфери особистості, здійснити аналіз результатів.

4) розробити рекомендації для оптимізації процесу професійного самовизначення з урахуванням інтелектуальних особливостей.

Методи дослідження:

Теоретичні методи:

- Аналіз, а саме детальне вивчення наявних наукових досліджень та літератури з проблематики інтелектуальної сфери особистості та її впливу на професійне самовизначення.

- Синтез. Об'єднання різних теоретичних підходів та концепцій для формування цілісного розуміння предмету дослідження.
- Узагальнення. Виведення загальних висновків із розглянутих наукових праць, статей та досліджень.
- Інтерпретація. Аналіз та тлумачення наукових даних, встановлення зв'язків між теоретичними положеннями та емпіричними даними.

Емпіричні методи:

- Шкала прогресивних матриць Равена для диференціації випробуваних за рівнем інтелектуального розвитку.

- Тест на визначення типу інтелекту за теорією Говарда Гарднера. Застосовувався для ідентифікації різних аспектів інтелекту учасників дослідження.

- Методика визначення професійного напрямку: Ікігай. Допомогала у виявленні переваг учасників дослідження щодо професійного самовизначення.

Статистичні методи:

- Кількісний Аналіз. Використовувався для обробки та інтерпретації кількісних даних, отриманих за результатами емпіричних тестувань.

- Якісний Аналіз. Застосовувався для глибокого розуміння індивідуальних відповідей, рефлексій та інтерпретацій, отриманих в ході дослідження.

Ці методи дослідження дозволили всебічно підійти до аналізу інтелектуальної сфери особистості та її впливу на професійне самовизначення, враховуючи як теоретичний аспект, так і практичне застосування.

Ці методи дозволяють глибоко і всебічно проаналізувати інтелектуальну сферу особистості як фактору впливу на професійне самовизначення.

Дослідження здійснювалося протягом 2023 року на базі національного кар'єрного та бізнес хабу «ВОНА».

Різними видами експериментальної роботи було охоплено 20 жінок, які є відвідувачками кар'єрного та бізнес-хабу «ВОНА». Діяльність вказаного хабу спрямована на підтримку жінок, які опинилися в складних життєвих ситуаціях та/або зазнали домашнього чи гендерно зумовленого насильства, основною

задачею хабу є сприяння в досягненні економічної незалежності та підсиленні індивідуальної економічної спроможності особистості.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному підході до вивчення зв'язку між інтелектуальною сферою особистості та професійним самовизначенням, який включає:

- Глибоке теоретичне обґрунтування. Дослідження вносить вклад у розвиток теоретичних підходів до розуміння інтелектуальної сфери особистості, її структури та ролі в професійному самовизначенні. Особлива увага приділяється інтеграції різних психологічних теорій інтелекту.

- Інноваційне емпіричне дослідження. Використання сучасних методів оцінювання інтелектуальних здібностей, таких як шкала прогресивних матриць Равена та методики оцінки типів інтелектів, засновані на теорії Говарда Гарднера, дозволяє глибше аналізувати вплив різних аспектів інтелекту на процес самовизначення в професійному плані.

- Зв'язок інтелекту з професійною ідентичністю. Вперше увага зосереджується на детальному аналізі того, як індивідуальні інтелектуальні особливості впливають на формування професійної ідентичності, вибір кар'єри та професійну адаптацію.

- Розвиток методик кар'єрного консультування. Дослідження пропонує нові підходи та методики для кар'єрного консультування, орієнтовані на врахування інтелектуальних характеристик особистості, що відкриває нові перспективи для ефективного професійного розвитку.

- Практичне застосування результатів. Отримані дані можуть бути використані для розробки та впровадження ефективних програм у сфері освіти, професійного навчання та розвитку кар'єри, що відповідають інтелектуальним потребам та можливостям людей.

Таким чином, дослідження сприяє глибшому розумінню ролі інтелектуальної сфери особистості у професійному самовизначенні та вносить значний вклад у практичні аспекти кар'єрного розвитку та освіти. Ці аспекти роблять дослідження особливо актуальним та вносять новий вклад у розуміння складної взаємодії між інтелектуальними здібностями та кар'єрними орієнтаціями індивідів.

Практична значущість дослідження. Отримані дані можуть бути використані для розробки ефективніших програм кар'єрного консультування та освітніх курсів, орієнтованих на розвиток інтелектуальних здібностей та їх застосування в професійному самовизначенні.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження доповідалися на XII-той Всеукраїнській науковій Інтернет-конференції (11-12 жовтня 2023 року) та на III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Теорія та практика психокорекції особистості» (26 жовтня 2023 р.).

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена логікою дослідження і складається зі вступу, двох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 138, а основної частини – 78 сторінок. Робота містить 3 таблиці і 3 рисунки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

1.1. Теоретичний аналіз інтелектуальної сфери особистості: теорії інтелекту

Інтелект – це глибоко досліджений психологічний аспект, що відображає здатність особистості сприймати, розуміти, аналізувати та вирішувати завдання різної складності. Загальноприйнята дефініція інтелекту визначає його як комплексну здатність до адаптації до нових ситуацій, набуття знань та їх застосування. Це поняття неодноразово досліджувалося вченими з різних країн та наукових шкіл.

Інтелект завжди був предметом обговорення серед філософів, педагогів та психологів [45]. Поняття «інтелект» походить від латинського слова «intellectus», яке перекладається як «розуміння» або «сприйняття».

У давніх цивілізаціях, таких як Єгипет чи Греція, інтелект асоціювався з мудрістю, здатністю розуміти приховані закони природи та космосу. Для стародавніх греків, такі філософи як Сократ, Платон та Арістотель вивчали поняття розуму і діяльності душі в контексті пізнання.

У Середньовіччя поняття інтелекту стало центральним у християнській філософії. Філософи, такі як Святий Августин та Тома Аквінський, розглядали інтелект як божественний дар, що відокремлює людину від тварин.

У XIX ст., з розвитком науки, інтелект став предметом емпіричних досліджень. Серед новаторів цього напрямку можна виділити Френсіса Гальтона, який намагався виміряти інтелект за допомогою стандартних тестів.

На початку XX ст. Альфред Біне і Теодор Сімон розробили перші інтелектуальні тести для визначення розумової здатності дітей. Це було початком психометрики як науки про вимірювання психологічних характеристик.

У XX-XXI ст. багато психологів, таких як Говард Гарднер, Роберт Штернберг, Джон Хорн та інші, розширили поняття інтелекту, вказуючи на його багатоаспектність і динамічний характер. Зокрема, Гарднер ввів поняття «множинних інтелектів», яке включає різні типи розумових здібностей, таких як музичний, логіко-математичний, міжособистісний тощо.

Поняття інтелекту пройшло довгий шлях розвитку, починаючи з філософських роздумів давніх цивілізацій і закінчуючи сучасними науковими дослідженнями [47]. Це ключовий компонент розуміння людської природи, який продовжує еволюціонувати і адаптуватися до змінюваних соціокультурних умов.

Зарубіжні психологи розкривають такі теорії інтелекту: структурногенетичний підхід Ж. Піаже – інтелект як вищий спосіб урівноваження суб'єкта з середовищем, що характеризується універсальністю; факторноаналітичний підхід на підставі безлічі тестових показників є стійкий фактор (Ч. Спірмена, Л. Терстоун, Х. Айзенк, С. Барт, Д. Векслер, Ф. Вернон) [14, 55]; кубічна модель структури інтелекту американського психолога Дж. П. Гілфорда інтелект представлений трьома вимірами: операціями (пізнання, пам'ять, оцінювання, дивергентна і конвергентна продуктивність), змістом (образотворчий матеріал, символічний, семантичний і поведінковий), результатами (елементи, класи, відносини, системи, типи змін і висновки) [17].

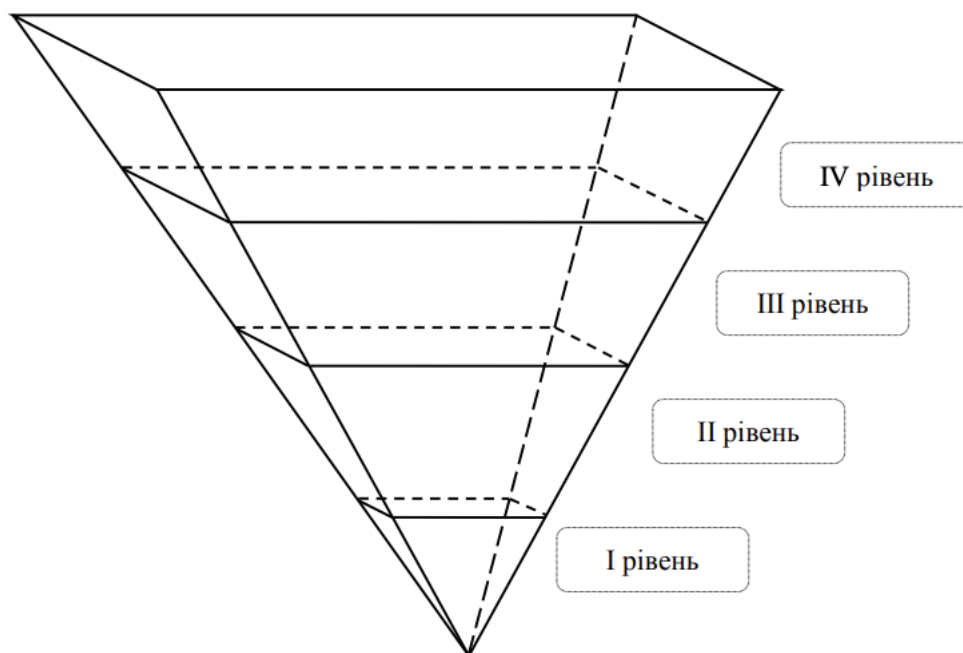
Вітчизняні психологи розкривають такі теорії інтелекту: М. К. Акімова намічає два шляхи аналізу практичного інтелекту: вивчення особливостей мислення людей, зайнятих окремими видами практичної діяльності, та аналіз мудрості, яка розуміється в найзагальнішому вигляді, наприклад, як вміння орієнтуватися в соціально-практичних ситуаціях; М. А. Холодна пропонує розуміння інтелекту як всієї сукупності ментального досвіду, за яким не стоїть ніякої спільної організуючого фактора; у контексті відношення мислення до об'єктивної реальності О.М. Леонтьєв розглядає інтелект як процес та як діяльність [31, 54].

Також, поняття «інтелект» у психологічній літературі розглядається з точки зору таких підходів: 1) феноменологічний підхід (М. Вертгеймер, Д. Дей, К. Дункер, М. Карнес та ін.); 2) вимірювальний (або тестологічний) підхід (Б. Аволіо, Р. Амтхауер, А. Анастасі, Б. Басс, Н. Бейлі, А. Біне, Фр. Гальтон, Р. Кеттелл, Р. Мейлі, Т. Сімон, Ч. Спірмен, Р. Стернберг, Р. Торндайк та ін.); 3) генетичний підхід (А. Біне, У. Чарлсворз та ін.); 4) факторний підхід (Д. Векслер, Дж. Гілфорд, Ч. Спірмен, Л. Терстоун та ін.); 5) регуляційний підхід (Ж. П'яже, Р. Стернберг, Л. Терстоун та ін.); 6) структурно-

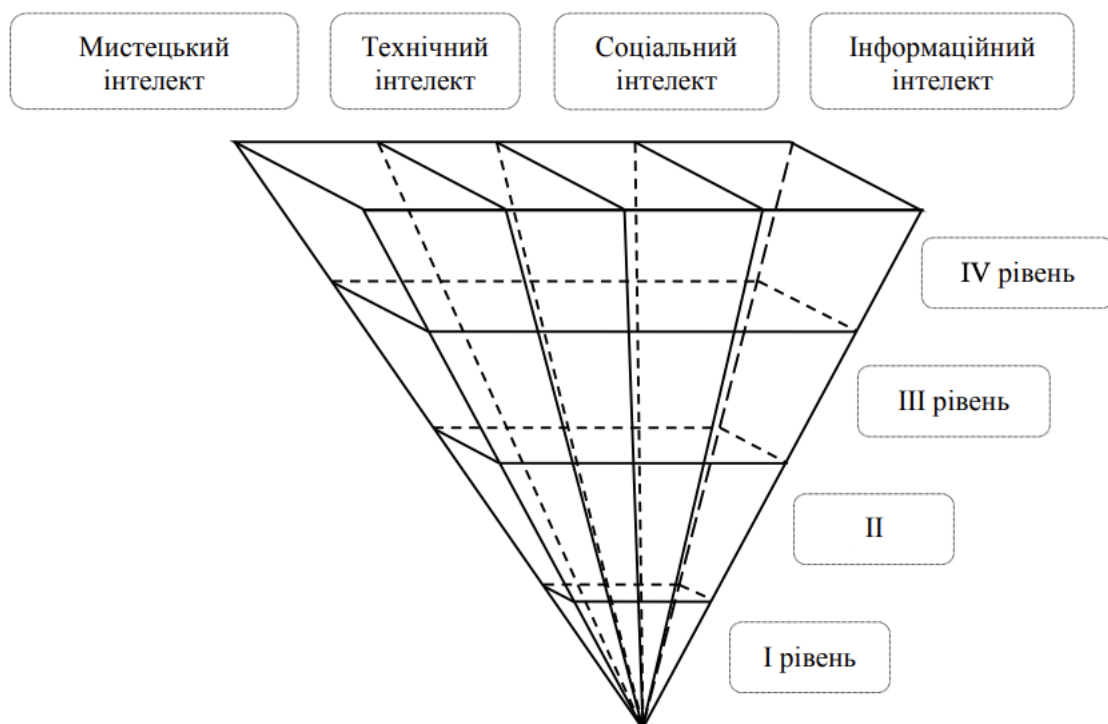
функціональний підхід (Д.М. Завалишина, Л.В. Засекіна, М.Л. Смульсон, Б.М. Теплов); 7) інформаційний підхід (Д.В. Люсін, Р. Стернберг та ін.).

Ураховуючи зміст даних підходів, поняття «інтелект» ми розглядатимемо в широкому та вузькому трактуваннях. З огляду на широке тлумачення, йдеться про один-єдиний інтелект, про інтелектуальну сферу особистості тощо. В такому розумінні інтелект особистості є ієрархічною системою, яка має декілька рівнів [30]. Перший рівень – рівень функціонування когніцій, до яких психологи відносять психічні процеси. Другий рівень інтелекту – рівень метакогніцій (метакогнітивні інтегратори, «вторинні» психічні процеси), серед яких основні – інтелектуальна ініціація, рефлексія, децентрація, інтелектуальні стратегії та уміння (здатності та компетентності), а також метакогнітивний моніторинг, інтуїція, інтелектуальні атитюди (цінності, смисли). Перший та другий рівні інтелекту, на нашу думку, цілковито усвідомлюються особистістю, яка здійснює інтелектуальну діяльність. Третій рівень інтелекту ампліфікує характеристики як першого, так і другого рівнів, при цьому інтелектуальна діяльність здійснюється переважно на неусвідомлюваному рівні, який наближує особистість до використання автоматизованих навичок та вмій [50]. Наступний, четвертий рівень, – рівень метаінтелектуальної діяльності, на якому відбувається експлікація творчих здобутків особистості. Саме завдяки даному рівневі інтелекту людина здатна встановлювати взаємодію не лише із різними об'єктами та суб'єктами, а й зі світом в цілому, розширюючи тим самим межі свого інтелекту і розпочинаючи діалог із творчим початком світу (рис. 1).

Рис. 1. Інтелектуальна сфера особистості (інтелект в широкому трактуванні)

Якщо йдеться про інтелект у вузькому трактуванні (рис. 2), то ми спираємось, передусім, на модель інтелекту Г. Гарднера (Гарднер, 1993), який виокремлює сім видів інтелекту: лінгвістичний, музичний, логіко-математичний, просторовий, тілесно-кінестетичний, міжособистісний та внутрішньоособистісний. Подібні моделі інтелекту описані Г. О. Баллом [7] та В.О. Медінцевим (Балл, Медінцев, 2011), Н. Кентор та Дж. Кілстромом (Кентор, Кілстром, 1987), Н.А. Кудрявцевою (Кудрявцева, 1995); зокрема, в теоріях цих вчених виділено технічний інтелект. Також Н. Кентор та Дж. Кілстром (Кентор, Кілстром, 1987) виокремлюють поетичний та художній інтелект, Г.О. Балл та В.О. Медінцев (Балл, Медінцев, 2011) – естетичний інтелект тощо. В основу всіх цих моделей було покладено твердження про те, що кожен вид інтелекту вміщує окремі здібності особистості до виконання певного виду діяльності. Таким чином, керуючись вузьким трактуванням «інтелекту», ми виокремлюємо: соціальний інтелект; технічний інтелект; мистецький інтелект; інформаційний інтелект тощо [25].

Рис. 2. Інтелектуальна сфера особистості (інтелект у вузькому трактуванні)

Інтелект є однією з найбільш центральних концепцій у психології. Це не просто набір навичок чи здібностей, а глибоко вкорінений комплекс психологічних аспектів, що визначає, як людина сприймає, розуміє та взаємодіє із світом навколо.

На даний момент не існує єдиного визначення інтелекту. Втім, багато вчених погоджуються, що це є способом особистості адаптуватися до зовнішнього світу, вирішувати проблеми та генерувати нові ідеї [40].

Вивчення інтелекту – це відповідь на одне з найфундаментальніших запитань психології: як функціонує наш розум і як ми виявляємо свої розумові здібності? Основні теорії інтелекту від Альфреда Біне, Чарлза Спірмена, Реймонда Кеттела, Говарда Гарднера, Роберта Штернберга, Джеймса Флінна, Жана Піаже, Карла Густава Юнга, Девіда Векслера, Льюїса Термаєна, Френсіса Гальтона, Еріка Еріксона, Джерома Кагана, Керол Двек та Денієла Гоулмана відображають різні аспекти та підходи до цього складного питання. Вони надали унікальні інсайти в природу інтелекту та його роль у нашому житті [53]. Разом вони створюють багатогранну картину інтелекту, що розширює наше розуміння розумових здібностей та впливу, який вони мають на наше повсякденне функціонування і спілкування з навколишнім світом. Більш детальну характеристику теорій інтелекту надаємо в Додатку 1 до даного дослідження.

Вивчення інтелекту завжди було складною, міждисциплінарною сферою, яка привертала увагу великої кількості дослідників з різних поколінь і країн. Від Альфреда Біне до Денієла Гоулмана, вони спробували розглянути інтелект з різних точок зору та розвинути власні теорії. Проте, важливо враховувати, що багато з цих дослідників були взаємопов'язані концептуально, навіть якщо вони жили в різні часи і не завжди були знайомі один з одним [10].

Альфред Біне, французький психолог і педагог, був одним із перших, хто спробував створити систему вимірювання інтелекту. Його робота лягла в основу подальших досліджень, зокрема, у роботах американського психолога Реймонда Кеттела. Кеттел розробив теорію «психометричних факторів», в основі якої лежить ідея, що інтелект може бути розділений на різні аспекти, які можна виміряти окремо. Ця теорія стала важливим кроком у розвитку інтелектуальної психології і поклала початок багатьом іншим підходам до вивчення інтелекту.

Чарльз Спірмен, інший відомий психолог, також працював у цьому напрямку. Він розробив концепцію «факторного аналізу», яка дозволила виділити загальний фактор інтелекту, відомий як «g-фактор», а також специфічні фактори, які визначають конкретні аспекти інтелектуальних здібностей. Спірмен також досліджував кореляції між інтелектом і успіхом у навчанні, вносячи важливий внесок у вивчення інтелекту в контексті освіти.

Говард Гарднер та Роберт Штернберг розвинули погляди на інтелект, пропонуючи більш розширений підхід до розуміння цього явища [62]. Гарднер ввів концепцію «множинного інтелекту», стверджуючи, що інтелект може бути розглянутий як сукупність різних видів інтелектуальних здібностей, таких як лінгвістичний, математичний, музичний, міжособистісний і багато інших [5]. Ця концепція відкрила широкі можливості для розуміння різноманіття інтелектуальних здібностей і враховувала індивідуальні різниці.

Роберт Штернберг запропонував теорію «триархічного інтелекту», яка визнає існування трьох видів інтелектуальних здібностей: аналітичного (спроможності аналізувати інформацію), творчого (здатність до розв'язання нових завдань) і практичного (здатність використовувати знання в реальному житті). Ця теорія враховує важливість не тільки розумових, але й практичних аспектів інтелекту [29].

Жан Піаже і Ерік Еріксон – два видатних дослідники, які доклали зусиль до інтеграції розумового розвитку з пізнавальним і соціальним розвитком. Піаже працював над розвитком когнітивних структур у дітей і виділив різні стадії розвитку, відображаючи їхні можливості розумового мислення на кожному етапі [13]. Його роботи допомогли розкрити, як інтелект розвивається протягом життя та як він взаємодіє з навколишнім світом.

Еріксон в свою чергу вивчав психосоціальний розвиток людини, звертаючи увагу на роль криз у формуванні індивідуальності. Він підкреслив, що інтелектуальний розвиток тісно пов'язаний із соціальними та емоційними аспектами особистості [24].

Дослідження Джерома Кагана спрямовані на вивчення впливу темпераменту на розвиток інтелекту. Він розробив концепцію «темпераменту», яка визначає індивідуальні властивості реакційності та сприйнятливості до навколишнього середовища. Каган відзначив, що темперамент може впливати

на спосіб, яким люди опрацьовують інформацію та взаємодіють з навколишнім світом.

Карл Густав Юнг розробив теорію індивідуації, яка підкреслює важливість архетипів та колективного підсвідомого в розумінні індивідуальності. Його роботи стосуються впливу психічних аспектів на розумовий розвиток та сприйняття світу.

Деніел Гоулман ввів поняття «емоційного інтелекту», визнаючи важливість розуміння та управління власними емоціями та емпатії в міжособистісних відносинах. Він довів, що емоційний інтелект може бути так само важливим, як і когнітивний інтелект, і впливати на успіх у різних сферах життя.

Керол Двек розробила теорію «ментальності інтелекту», яка ставить під сумнів стандартні підходи до вимірювання інтелекту та підкреслює важливість контекстуального мислення та адаптації до різних ситуацій. [6]

Інтелектуальна психологія завжди була рухливою та розвивається разом із суспільством та новими відкриттями. Кожен з цих дослідників здійснив унікальний внесок у розуміння інтелекту та його ролі в нашому житті [63]. Їхні концепції взаємодоповнюються та доповнюють одна одну, створюючи багатогранну картину інтелекту та його впливу на наше існування.

1.2. Сутність поняття «інтелектуальна сфера» особистості

Інтелектуальна сфера – це складна та важлива частина людської особистості, яка визначається інтелектом, когнітивними здібностями, знаннями, розумовими процесами та вміннями сприймати, розуміти та обробляти інформацію. Ця сфера охоплює широкий спектр аспектів, від абстрактного мислення до пам'яті, від розв'язання проблем до творчості. Розглянемо, що означає інтелектуальна сфера та чому вона є ключовою в людському житті.

Інтелектуальна сфера включає в себе різні компоненти, а саме:

- Когнітивні здібності – це здатність до логічного мислення, аналізу, синтезу і розв'язання проблем. Когнітивні здібності дозволяють нам обробляти інформацію та розв'язувати завдання.
- Знання, накопичення інформації та фактів з різних галузей знань. Знання створюють основу для розуміння і аналізу нової інформації.
- Творчість, здатність генерувати нові ідеї, рішення та підходи до проблем. Творчість важлива для розв'язання нетривіальних завдань та розвитку нових концепцій.
- Пам'ять - це здатність зберігати та відтворювати інформацію. Пам'ять поділяється на короткочасну і довгострокову, і вона використовується для навчання і розв'язання завдань.
- Сприйняття та розуміння, як можливість сприймати інформацію через наші п'ять органів чуття та розуміти її значення.

Інтелектуальна сфера відіграє важливу роль у житті людини і суспільства в цілому. Інтелектуальні здібності і знання визначають нашу здатність навчатися та розвиватися. Вони є основою для освіти та самовдосконалення, що є підґрунтям для професійного розвитку. У професійному середовищі інтелектуальні здібності важливі для вирішення завдань, розв'язання проблем і досягнення успіху. Також, інтелектуальна сфера допомагає нам аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення в різних сферах життя. Інтелектуальна сфера сприяє соціальній взаємодії, розумінню інших людей, емпатія та комунікаційні навички є важливою частиною інтелектуальної сфери і впливають на наші стосунки з іншими [26].

Таким чином, інтелектуальна сфера є важливою складовою нашої особистості, яка впливає на всі аспекти нашого життя. Ця сфера розвивається

протягом усього життя, і її важливість важко переоцінити. Розуміння і підтримка інтелектуальної сфери сприяють нашому розвитку та досягненню успіху у різних сферах життя.

Концепт інтелектуальної сфери особистості будемо розглядати як абстрактну одиницю ментального рівня, яка відображає зміст результатів пізнання людиною довкілля та в якій зосереджено відомості про пізнаваний об'єкт, його властивості, місце в культурі народу й результати емоційно-оцінного сприйняття цього фрагмента світу людиною [48].

Основними поняттями інтелектуальної сфери особистості є пізнання (процес активного відображення об'єктивного світу в свідомості людини), інтелект (здатність до мислення, особливо до її вищих, теоретичних рівнів), свідомість (властивий людині спосіб відношення до світу через суспільно вироблену систему знань, закріплених у мові, в усіх її смислах і значеннях; найвища форма відображення матерії), самосвідомість (усвідомлення особистістю самої себе, своїх якостей, думок, почуттів, інтересів, дій, явищ, ролі в природі і суспільстві), думка (розумове явище, яке разом з образами та емоціями є основоположною формою відображення оточуючої дійсності у свідомості особи), позиція (охоплює ставлення людини до дійсності в трьох площинах: пізнавальній (інтелект), емоційній (почуття) і мотиваційно-спрямовуючій (поведінка); вони не виступають окремо, а взаємно обумовлюються) [52].

У загальному розумінні інтелект, це відносно стійка структура розумових здібностей індивіда, що включає в себе пізнавальні психічні процеси, такі як: сприйняття, увага, мислення, пам'ять, уява [44]. За визначенням М. М. Моїсейова, інтелект – основа цілепокладання, планування ресурсів та побудова стратегії досягнення цілі [37]. Існує зв'язок між інтелектуальною та мотиваційно-смісловою сферами особистості вчителя, педагогічні дії якого направлені на розвиток духовного потенціалу учнів. Даний зв'язок Е. О. Помиткін описує наступним чином: «Домінантність духовних потреб зумовлює спрямованість мислення та інших інтелектуальних процесів на пошук духовно значущої інформації, засобів самопізнання та можливостей духовного самовдосконалення, реалізації духовного потенціалу, побудови життєвого шляху на основі Краси, Добра, Істини, Любові, допомоги іншим у процесі життєтворчості» [42].

Змістовний розгляд інтелектуальної сфери педагога потребує обрання та дотримання певної моделі інтелекту. На базі теорій загального фактору розумових здібностей запропонованих А. Біне, Т. Сімоном, Ч. Спірменом, Г. Айзенком, Д. Векслером, Дж. Равеном, Р. Амтхауером, Б. Кеттеллом можна пояснити загальну кількісну характеристику інтелекту людини. Проте групі даних теорій та їхньому інструментарію не підвладний змістовний та якісний аналіз інтелектуальної сфери особистості [64]. Тому спиратись тільки на них у дослідженнях інтелекту педагога спрямованого на формування духовного потенціалу особистості учня не варто. Хоча слід визнати, що наприклад g-фактор має позитивну кореляцію з традиційними показниками успіху людини і негативну з девіантною поведінкою та соціальною нереалізованістю, з чого можна припустити, що він також матиме позитивну кореляцію з високими показниками духовного потенціалу та негативну з низькими.

Загалом теорії загального фактору розумових здібностей мають спільний недолік – вони упускають з уваги те, що люди можуть бути по різному обдаровані в різних видах діяльності. Відтак особа з високим показником IQ не обов'язково матиме високий рівень інтелектуальних здібностей необхідних для спілкування та розуміння людей. А високий рівень інтелектуальних аналітико-математичних здібностей не обов'язково відповідатиме рівню здібностей інтелектуально-творчим.

Не варто упускати що генетика, також відіграє важливу роль у визначенні рівня інтелекту. Дослідження показують, що гени можуть впливати на різні аспекти інтелектуальної діяльності, такі як когнітивні здібності, пам'ять, сприйняття та рішення. Деякі гени можуть впливати на швидкість передачі нервових сигналів, інші - на розміри різних частин мозку, включаючи ті, що пов'язані з пам'яттю та аналітичним мисленням. Однак важливо зазначити, що генетика лише створює підґрунтя для розвитку інтелекту, і це не єдиний визначальний фактор.

Гени визначають потенціал, але навколишні умови грають рівнозначно важливу роль у розвитку інтелекту. Навколишнє середовище включає в себе всі зовнішні впливи, з якими людина зустрічається від народження і протягом життя. Якщо дитина знаходиться в стимулюючому навколишньому середовищі, де їй надають можливість досліджувати, вчитися та розвивати свої здібності, це

може позитивно вплинути на її когнітивний розвиток. Навпаки, відсутність стимулюючого середовища може обмежити можливості розкриття потенціалу.

Генетичні та навколишні чинники не діють ізольовано, а взаємодіють між собою. Наприклад, генетична схильність до високої інтелектуальної активності може бути реалізована тільки в умовах належного стимулювання та навчання. Навколишнє середовище може також змінювати те, як деякі гени виявляють себе.

Крім генетичних та навколишніх чинників, важливу роль грає соціокультурний вплив. Суспільні очікування, доступ до освіти, можливості для розвитку – все це може вплинути на розвиток інтелекту. Наприклад, наявність освітніх ресурсів та насиченість інтелектуальною атмосферою може сприяти розкриттю потенціалу навіть у тих, хто не має високої генетичної схильності до інтелектуальних досягнень.

Таким чином, розвиток інтелекту – це складний процес, що включає генетичні, навколишні та соціокультурні чинники. Генетика може створити передумови, але навколишнє середовище визначає, наскільки ці передумови будуть реалізовані. Важливо розуміти, що генетика не є долею, і навколишнє середовище може впливати на формування інтелектуальних здібностей кожної особи. Інтелектуальний розвиток – це результат співдії генетичних обумовлень, навколишнього середовища та особистого внеску кожної людини у власний розвиток.

Інтелектуальний розвиток є однією з ключових складових нашої особистості, що супроводжує нас на усіх етапах життя. В психологічному контексті, розвиток інтелекту є багатограним процесом, в якому співвідношення генетичних передумов та навколишнього середовища набуває нового значення на кожному життєвому етапі.

У періоді дитинства та раннього дошкільного віку інтелектуальний розвиток відбувається з особливою швидкістю. Діти активно сприймають навколишній світ, вивчають нові поняття та розвивають мовні навички. Головною особливістю є формування базових когнітивних структур, які лягають в основу мислення на майбутніх етапах.

У шкільний та підлітковий період розвиток інтелектуальної сфери набуває більш структурованого характеру. Навчання стає організованішим, засвоюються

більш складні концепції та навички. Підлітки формують свій особистісний стиль навчання, розвивають абстрактне мислення та аналітичні здібності.

Періоди молодості та дорослого характеризується пошуком власної ідентичності, включаючи інтелектуальну складову. Молодь намагається зрозуміти свої інтереси, цінності та мету життя [8]. Вивчення нових дисциплін, розвиток творчості та здатності критично мислити – основні завдання цього періоду.

Інтелектуальний розвиток не припиняється у дорослому віці. Навпаки, людина набуває можливостей для самореалізації та поглибленого навчання. Одним із важливих аспектів є розвиток мудрості – здатності аналізувати складні ситуації та приймати рішення на основі широкого життєвого досвіду.

Усі етапи розвитку інтелектуальної сфери тісно пов'язані з психологічними процесами. Кожен період характеризується своїми особливостями у розвитку когнітивних здібностей, включаючи сприйняття, мислення, пам'ять, увагу та творчість. Пізнавальний інтерес, мотивація до навчання та соціальна взаємодія впливають на темпи та спрямованість розвитку.

Розвиток інтелектуальної сфери протягом життя – це невід'ємна частина нашої особистісної еволюції. Від дитинства до літнього віку, інтелектуальний розвиток відбувається в контексті нашої унікальної спадковості та середовища, в якому ми знаходимося. Цей процес допомагає нам розширювати горизонти знань, формувати свій стиль мислення та досягати нових вершин у власному розумовому рості.

Найсуттєвіше для людського інтелекту полягає в тому, що він дозволяє відобразити закономірні зв'язки і відносини предметів і явищ навколишнього світу, тим самим дає можливість творчо перетворювати дійсність [31]. Психологічна характеристика інтелекту – пізнання предметів та явищ об'єктивної дійсності, психічного життя людини здійснюється всіма пізнавальними процесами [14]. На думку С. Л. Рубінштейна, механізмом, чи загальним, головним компонентом будь-якої розумової здібності є властива даній людині якість процесів аналізу, синтезу та узагальнення [46]. До інтелектуальної сфери особистості належать такі пізнавальні процеси : пам'ять, відчуття, сприймання, мислення, увага, уява, мовлення. Отже, проблему про природу інтелекту, мабуть, необхідно обговорювати не стільки на рівні аналізу

ефектів трансформації змісту свідомості, скільки на рівні аналізу тих когнітивних механізмів, які ці ефекти забезпечують. Тому розумний не той, хто знає, а той, у кого сформовані механізми придбання, організації та застосування знань [32].

Інтелект є основною формою пізнання дійсності. Термін «інтелект» часто застосовується для того, щоб підкреслити специфіку людської психологічної діяльності. Інколи, інтелект фактично ототожнюється зі здатністю до навчання. Проте не можна не враховувати те, що інтелект містить в собі продуктивний початок. Найсуттєвіше для людського інтелекту полягає в тому, що він дозволяє відображати закономірні зв'язки і відносини предметів і явищ навколишнього світу, тим самим дає можливість творчо перетворювати дійсність.

Здібність – це складна властивість людини, її внутрішня можливість відповідати вимогам, які ставить перед нею діяльність. Вона опирається на низку інших властивостей, до яких належать життєвий досвід людини, здобуті нею знання, вміння та навички. Кожна здібність - до малювання, музики, техніки, науки - це синтетична властивість людини, яка охоплює цілу низку загальних і часткових властивостей у певному їх поєднанні.

Спеціальні елементарні здібності – це здібності, властиві вже не всім людям, вони припускають визначену виразність якихось якісних сторін психічних процесів .

Загальні складні здібності – це здібності до загальнолюдських видів діяльності: праці, навчанню, грі, спілкуванню один з одним. Вони характерні в тому чи іншому ступені всім людям. Кожна з вхідних у цю групу здібностей являє собою складну структуру властивостей особистості [55].

Отже, психологічна характеристика інтелекту – пізнання предметів та явищ об'єктивної дійсності, психічного життя людини здійснюється всіма пізнавальними процесами. Підґрунтям розумового пізнання світу, яким би складним воно було, є чуттєве пізнання. Разом з тим сприймання, запам'ятовування, відтворення та інші процеси неможливі без участі в них розумової діяльності, переживань та вольових прагнень. Але кожний з цих процесів має певні закономірності й постає у психічній діяльності або як провідний або як допоміжний.

1.3. Роль інтелектуальних особливостей у процесі професійного самовизначення

В наші дні поняття «інтелектуальні особливості» та «професійне самовизначення» зустрічаються все частіше в контексті професійної реалізації, особистісного розвитку і успіху в професійній діяльності. Проте що собою представляють ці поняття і яке їх значення для сучасної особи?

Інтелектуальні особливості –це інтегроване поняття, яке охоплює ряд здібностей та навичок, що визначають способи сприйняття, обробки та використання інформації. Виділяють наступні типи інтелектів: лінгвістичний, логіко-математичний, просторовий, музичний, кінестетичний (тілесний), інтерперсональний, інтраперсональний, природний, екзистенціальний [15], емоційний [18], соціальний [39] тощо.

Професійне самовизначення – це процес, під час якого особистість робить обумовлений внутрішніми та зовнішніми факторами вибір щодо своєї майбутньої професійної діяльності, а також розвиває певне ставлення до роботи, професії та своєї ролі у професійній сфері.

Процес професійного самовизначення починається ще в дитинстві, коли ми мріємо стати лікарями, пожежниками чи артистами, і триває протягом усього життя. Основними етапами цього процесу є: самоаналіз, вибір професії, освіта та навчання, початок роботи та професійний ріст.

Інтелектуальні особливості та професійне самовизначення тісно пов'язані. Здібності та навички, які ми отримуємо завдяки розвитку наших інтелектуальних можливостей, впливають на наш вибір професії, нашу ефективність на робочому місці та наше ставлення до кар'єри в цілому.

Так, розуміння своїх інтелектуальних особливостей може бути ключем до успішного професійного самовизначення. Знаючи свої сильні сторони, можливості та обмеження, кожна особистість може вибрати для себе найбільш підходящу професійну діяльність, в якій вона буде максимально реалізована.

Професійне самовизначення є однією з найважливіших складових життєвого шляху особистості. Це процес, під час якого індивід робить вибір у фаворі певної професії або кар'єрного напрямку, враховуючи свої інтереси, здібності, потреби та внутрішні переконання [34]. Розглянемо етапи професійного самовизначення та фактори, що можуть вплинути на цей процес.

Етапи професійного самовизначення:

1. Самоаналіз: на цьому етапі важливо зрозуміти, хто ви є як особистість, що вас цікавить, які ваші сильні та слабкі сторони. Самопізнання може допомогти визначити, яка професія буде для вас найбільш підходящою.

2. Вибір професійних цілей: після того, як ви визначили свої основні інтереси і здібності, настав час встановити конкретні цілі. Це може бути бажання стати експертом у певній галузі, отримання вищої посади або навчання новим навичкам.

3. Реалізація обраного шляху. Цей етап передбачає активні дії на шляху до досягнення ваших професійних цілей: отримання необхідної освіти, набуття досвіду, розвиток важливих навичок та зміцнення професійних контактів.

Фактори, що впливають на професійне самовизначення:

- сімейні традиції та цінності. Багато людей обирають професію, спираючись на родинні традиції або рекомендації родичів;

- освіта, якість та специфіка навчання, які людина отримала, може значно вплинути на її професійний вибір;

- соціальне оточення, друзі, знайомі, партнери по навчанню чи роботі можуть бути джерелами впливу або натхнення;

- ринок праці, економічна ситуація в країні чи регіоні може визначати, які професії є в попиті та мають особливі перспективи;

- різні життєві ситуації, такі як переїзд, народження дитини або криза середнього віку, можуть змусити переосмислити професійні пріоритети.

Таким чином, інтелектуальні особливості особистості відіграють ключову роль у процесі професійного самовизначення, стаючи фундаментом для глибокого самопізнання, усвідомлення власних цілей та активного шляху до їх реалізації [35]. Кожен індивід просувається цим шляхом у відповідності до своїх унікальних інтелектуальних характеристик, слідуючи своєму внутрішньому голосу в цьому важливому аспекті життя.

Отже, професійне самовизначення є важливим етапом в житті кожної людини. Одним з ключових аспектів цього процесу є врахування власних інтелектуальних особливостей. Але як саме наш інтелект впливає на вибір професії та реалізацію себе в ній?

Дослідники виділяють різні типи інтелекту: математичний, мовний, просторовий, музичний, інтерперсональний, інтраперсональний та інші. Кожен з цих типів корелює з певними професійними напрямками. Наприклад, особистості з високим математичним інтелектом можуть досягти великих успіхів у галузях, пов'язаних з інженерією або фінансами. Люди з розвиненим мовним інтелектом часто досягають успіху в літературі, журналістиці чи науковій сфері.

Пізнання своїх інтелектуальних здібностей може стати маяком у процесі вибору професії. Знаючи свої сильні сторони, можна зорієнтуватися на ті області, де ці здібності будуть найбільше цінуватися [36]. Крім того, робота в сфері, яка відповідає вашим інтелектуальним особливостям, може приносити більше задоволення та успіху.

Інтелектуальні особливості людини – це унікальний набір здібностей, що визначають її спроможність до навчання, аналітики, логіки, креативності, соціального спілкування та інших аспектів. При виборі професії ці особливості можуть відігравати вирішальну роль.

Переваги і труднощі, пов'язані з різними інтелектуальними особливостями при виборі професії:

Переваги:

- високий рівень конкретної інтелектуальної здібності може відкрити двері в престижні професії;
- специфічні інтелектуальні здібності можуть сприяти швидкому професійному росту в певних галузях;
- робота в галузі, яка відповідає інтелектуальним здібностям, приносить задоволення та внутрішнє задоволення.

Труднощі:

- високий рівень одного типу інтелекту може призвести до занадто вузької спеціалізації, обмежуючи професійні можливості;
- іноді люди з високим рівнем інтелекту можуть зіткнутися з високими очікуваннями від оточення, що призводить до стресу;
- люди з певними інтелектуальними особливостями можуть відчувати відсутність розуміння з боку колег.

Професійне самовизначення завжди є індивідуальним процесом. Тому важливо не слідувати загальноприйнятим стереотипам про те, які професії «підходять» для певних інтелектуальних типів, а зосередитися на своїх унікальних можливостях і інтересах.

Також, варто враховувати, що, за рідкісними винятками, суспільство не цікаві «чисті» інтелектуальні здібності; особа із малорозвиненими розумовими здібностями з розвиненими лінгвістичними, логічними або тілесними навичками може виконувати лише обмежену кількість соціальних ролей. Практично для кожної соціально корисної ролі потрібен сплав інтелектуальних і символічних здібностей, з допомогою яких можна досягти поставленої цілі.

Таким чином, ні види інтелекту, ні різноманітні потоки не існують в ізоляції, такі «ідеальні системи» завжди знаходяться в культурному контексті, який здійснює чималий вплив на процес розвитку.

В сучасному суспільстві неможливо знайти прямі співпадіння між інтелектуальними вміннями і соціальними ролями. Адже, особа із розвиненими здібностями в одній інтелектуальній сфері може скористатись ними в самих різних ситуаціях. Представник нашого суспільства, наділений добре розвиненими просторовими навичками, може працювати інженером, архітектором, художником або скульптором. Точно так само особа з розвиненими міжособистісними здібностями може стати вчителем або соціальним працівником, священником або психологом. Інтелектуальні навички надають в наше розпорядження безліч можливостей, а комбінація інтелектуальних здібностей іще більше збільшує кількість шансів [38].

І навпаки, не менш очевидно, що ту чи іншу роль, яка цінується у визначеній культурі, можуть успішно відігравати роль лише особистості з певним інтелектуальним профілем. Візьмемо, для прикладу, роль адвоката в нашому суспільстві. Ця професія ідеально підходить для людини з розвиненими лінгвістичними навичками, яка може чудово викласти суть справи, що розглядається, переконливо формулювати докази, грамотно складати документи і т. д. Така професія підійде і тому, хто наділений добре розвиненими міжособистісними здібностями: це людина яка зможе налагодити комунікацію із стейкхолдерами, зав'язати партнерські взаємини, з високою майстерністю виступити в судовому засіданні, кваліфіковано провести допит свідків, а також

володіти певною харизмою. Також, адвокатом може працювати людина у якої розвинені логічні навички, той, хто зможе проаналізувати ситуацію, виявити всі приховані фактори, побудувати складні взаємозв'язки розумових висновків [33].

Навіть, із такого короткого опису стає зрозуміло, що занадто просто було б назвати складну комбінацію навичок, які потрібні адвокату, всього лише «логіко-математичним інтелектом». Без сумнівів, те ж саме відноситься і до всіх інших соціальних ролей суспільства, від акторів до лікарів, від вчених до продавців, від IT спеціалістів до бібліотекарів. Більше того, якщо задуматись над комбінаціями інтелектів, то можна виявити іще більше випадків, коли людина буде хорошим адвокатом, якщо наділена розвиненими лінгвістичними, логічними і міжособистісними здібностями (хоча не настільки очевидно роль в цій професії музичного або тілесного інтелекту) [39]. А та кількість комбінацій, в які можна поєднати ці види інтелектів для успішної юридичної практики, неможливо навіть визначити.

Поглянувши під призмою різноманіття на види інтелектів, ми відразу побачимо, яким чином в нашій та інших культурах можна на практиці застосовувати їх в різноманітних комбінаціях. Допустивши, що для адвоката основним буде поєднання логічного і лінгвістичного інтелектів, ми помітимо, що ці ж елементи входять в склад дуже великої кількості комбінацій. Талановитий політик може поєднати в собі лінгвістичний і соціальний інтелект, но навряд потребує розвиненого музичного чи натуралістичного інтелекту, при цьому великою перевагою для нього буде логічне мислення. Що стосується громадських діячів в інших, менше зацікавлених в юриспруденції суспільствах, то цілком можливо, що соціальні фактори знову ж таки будуть важливіші, чим логічні. Наприклад, по словах Стенлі Тамбіа, адвокати в Африці менше піклуються щодо незаперечності їх логічних доказів, проте приділяють більше уваги силі свого переконання. У випадку із театральним актором головними буде лінгвістичні та тілесні здібності. З іншої сторони, мало ймовірно, що сам по собі міжособистісний інтелект буде мати велике значення для гри в театрі, хоча він буде важливим для режисера, який повинен керувати великою кількістю людей [40].

Інші комбінації інтелектів пропонують іще більше варіантів. Особа із добре розвиненими логіко-математичними і просторовими здібностями має всі шанси

стати фізиком, при цьому логічні навички будуть важливі для теорії, а логіко-математичні для вченого експериментатора. Особа, якій на ряду із цими здібностями володіє також лінгвістичним і соціальним інтелектом, буде чудовим керівником наукової лабораторії. Парадоксально, але така ж комбінація здібностей важлива і для гадалки чаклуна в сучасному суспільстві, тому що для нього також важливі мовленнєві навички, міжособистісних відносин і логіки, хоча, ймовірно, в інших пропорціях.

Бажання скористатись окремими видами інтелекту як елементами в хімії розуму і розглянути різноманітні соціальні ролі з точки зору комбінації навичок, які потрібні для їх успішного виконання, досить велика, проте завжди присутній діалектичний взаємозв'язок між ролями і функціями, що цінуються у відповідній культурі, з однієї сторони, та інтелектуальними навичками, які розвиваються у його представників, – з іншої. Задача талановитого рекрутера полягає в тому, щоби знайти ідеальне співвідношення між вимогами різноманітних ролей і навичками окремих людей. Можна навіть припустити, що в суспільстві, яке впевнено рухається в перед, був знайдений механізм цієї ефективної комбінації (або в ньому є різноманітні ролі, яких вистачає для всіх). А суспільство, яке зустрічається із проблемами, складається із людей, інтелектуальні профілі яких не співпадають з їх соціальними ролями. Ймовірно, що відповідне не співпадіння спостерігається в період швидких змін. В такий час створюються нові ролі, но в традиційному навчанні ці напрямки не було враховано.

У сучасному суспільстві інтелектуальні здібності і соціальні ролі не мають прямих співпадінь, і це свідчить про різноманітність можливостей індивідів у виборі професійного напрямку. Інтелектуальні здібності можуть бути успішно використані в різних сферах життя і професійній діяльності, а їх комбінація розширює можливості ще більше.

З іншого боку, для успішного виконання певних соціальних ролей можуть бути важливі певні інтелектуальні навички чи здібності. Проте навіть у таких випадках, може існувати багато різних комбінацій інтелектуальних здібностей, які дозволяють виконувати ці ролі успішно.

Отже, зв'язок між інтелектуальними здібностями і соціальними ролями варіюється в залежності від конкретного контексту і культурних особливостей

суспільства. Підходячи до вибору професії або визначення соціальних ролей, важливо враховувати не лише інтелектуальні здібності, але і особисті інтереси, цінності та інші фактори, щоб досягти успіху та задоволення в обраній сфері.

Висновки до першого розділу

Теорії інтелекту, оглянуті у дослідженні, підтверджують багатовимірність і складність інтелектуальної сфери особистості. Від класичних підходів Бінета та Векслера до сучасних теорій множинного інтелекту Говарда Гарднера та емоційного інтелекту Данієля Гоулмана, кожна теорія вносить вклад у розуміння того, як інтелектуальні особливості формуються та проявляються в різних сферах життя особистості.

Інтелектуальна сфера особистості охоплює не лише когнітивні процеси, але й емоційні, соціальні та творчі здібності. Ця багатогранність вимагає комплексного підходу до визначення та оцінки інтелекту, що включає аналіз здатності до навчання, проблемного мислення, адаптації та інновацій.

Інтелектуальні особливості відіграють вирішальну роль у професійному самовизначенні, впливаючи на професійні інтереси, вибір професійного шляху та успіх у професійній діяльності. Розуміння своїх інтелектуальних сильних сторін дозволяє особистостям ефективніше планувати свою кар'єру, орієнтуючись на роботу, яка вимагає відповідних здібностей і навичок.

Теоретичний аналіз підтвердив, що інтелектуальна сфера особистості має фундаментальне значення для професійного самовизначення. Визначення і розуміння інтелектуальних особливостей є ключовими для формування особистісної ідентичності та професійної траєкторії. Результати теоретичного розділу слугуватимуть основою для подальшого емпіричного дослідження і розробки практичних рекомендацій у магістерській роботі.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОРУ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ

2.1. Характеристика вибірки методологічної бази дослідження

Для дослідження співвідношення інтелектуальної сфери особистості, як фактору впливу на професійне самовизначення було використано наступні методики:

- Шкала прогресивних матриць Равена – тест, призначений для диференціювання випробовуваних за рівнем їх інтелектуального розвитку; (Додаток Б)

- тест на визначення типу інтелекту на основі теорії Говарда Гарднера;

- методика визначення професійного напрямку: Ікігай. (Додаток Г)

Робота здійснювалася в чотири етапи:

1. Перший етап включав в себе проведення діагностичних методик з виявлення інтелектуального розвитку з використанням шкали прогресивних матриць Равена та типу інтелекту за Говардом Гарднером.

2. Другий етап включав у себе проведення діагностичних методик за допомогою методики визначення професійного напрямку: Ікігай.

3. Третій етап передбачав оцінку взаємозв'язків за результатами тесту Равена, переважаючих типів інтелекту та визначеного Ікігай, а саме їх взаємодію як фактор впливу на професійний напрямок та особистісний розвиток.

4. Четвертий етап включав розроблення плану професійної реалізації особистості.

Шкала прогресивних матриць Равена – це інструмент, що використовується для вимірювання когнітивних здібностей, зокрема, абстрактного мислення та розв'язання нестандартних завдань. Ця шкала була розроблена Джоном Равеном і представляє собою серію завдань, у яких особам, які тестуються пропонується доповнити відсутній елемент у візуальному патерні. Шкала прогресивних матриць Равена дозволяє вирішувати кілька важливих завдань, а саме:

1. Вимірювання абстрактного мислення. Ця шкала дозволяє оцінити здібність особи до абстрактного і логічного мислення. У завданнях представлені

абстрактні образи, і особа, яка тестується повинна розпізнати логічний зв'язок між ними та визначити, який образ потрібно додати, щоб завершити патерн.

2. Розв'язання проблем. Ця шкала спрямована на вимірювання здатності особи до розв'язання нестандартних завдань. Тести вимагають творчого та логічного мислення для визначення правильних відповідей.

3. Вимірювання інтелектуального розвитку. Шкала прогресивних матриць дозволяє відстежувати зміни в рівні інтелектуального розвитку з плином часу. Такі дані можуть бути корисними для визначення ефективності програм навчання та розвитку.

4. Прогнозування успіху в навчанні та професійному розвитку. Результати тестування на шкалі прогресивних матриць Равена можуть служити показником здібностей та можливого успіху в навчанні або в різних професіях, де важливе абстрактне мислення та розв'язання складних завдань.

5. Оцінка когнітивних відхилень. Ця шкала також може використовуватися для виявлення когнітивних відхилень, таких як деменція чи інші порушення функцій мозку, через зміни в результатах тестування з плином часу.

Шкала прогресивних матриць Равена складається з низки рівнів, які відрізняються за складністю завдань. Тести складаються з масивів геометричних фігур, які утворюють патерни, і особі, яка тестується пропонується визначити логічний зв'язок між ними. Кожен рівень містить різну кількість завдань, і тести розраховані на різні вікові групи та категорії осіб.

Загальна мета шкали прогресивних матриць Равена полягає в оцінці когнітивних здібностей та розвитку особи, а також в прогнозуванні її успішності в різних сферах життя і професійній діяльності.

Теорія множинного інтелекту Говарда Гарднера визначає інтелект як набір різних видів специфічних здібностей, кожен з яких представляє собою окремий «тип інтелекту». Говард Гарднер запропонував дев'ять таких типів інтелекту, і кожен з них описує конкретну категорію здібностей та особливостей когнітивного розвитку. Оцінка типу інтелекту на основі цієї теорії може допомогти краще зрозуміти індивідуальні сильні сторони та слабкі сторони особистості і визначити, у яких сферах вона може бути найбільш успішною.

Короткий опис кожного з типів інтелекту за теорією Говарда Гарднера:

1. Лінгвістичний інтелект. Цей тип інтелекту включає в себе схильність у використанні мови, усвідомленні мовних правил, вмінні висловлювати думки і ідеї у словесній формі [51]. Особи з високим лінгвістичним інтелектом можуть бути добрими письменниками, редакторами, журналістами тощо.

2. Логіко-математичний інтелект. Цей тип інтелекту виявляється у здатності до логічного мислення, розв'язання складних завдань та використання математичних концепцій. Особи з цим типом інтелекту можуть бути успішними математиками, програмістами, інженерами і науковцями.

3. Просторовий інтелект. Цей тип інтелекту включає в себе здібність до сприймання просторових відносин, візуалізації об'єктів та образів у просторі. Особи з цим типом інтелекту можуть бути художниками, архітекторами, геодезистами, пілотами тощо.

4. Музичний інтелект. Музичний інтелект виявляється у здібності до сприймання, створення та виконання музики. Особи з високим музичним інтелектом можуть бути музикантами, композиторами, співаками або музичними продюсерами.

5. Тілесно-кінестетичний інтелект. Цей тип інтелекту включає в себе здібність до контролю над рухами та відчуття власного тіла у просторі. Особи з цим типом інтелекту можуть бути спортсменами, танцюристами, акторами, хірургами тощо.

6. Міжособистісний (комунікативний) інтелект. Міжособистісний інтелект виявляється у здібності розуміти і взаємодіяти з іншими людьми, вести ефективну комунікацію та створювати взаємні стосунки. Особи з високим міжособистісним інтелектом можуть бути лідерами, психологами, вчителями або політиками.

7. Внутрішньоособистісний інтелект. Цей тип інтелекту пов'язаний із здібністю до саморефлексії, самоаналізу та розуміння власних почуттів і емоцій. Особи з цим типом інтелекту можуть бути філософами, психологами або радниками.

8. Природний (натуралістичний) інтелект. Цей тип інтелекту включає в себе здібність до сприймання та розуміння природних явищ, екологічних систем та живих організмів. Особи з цим типом інтелекту можуть бути біологами, геологами, екологами або фермерами.

9. Екзистенційний інтелект. Філософське мислення, чутливість до смислів і здатність розмірковувати глибокі питання про існування людини, наприклад, сенс життя.

Теорія множинного інтелекту Говарда Гарднера, революціонізувала розуміння інтелекту, виходячи за рамки традиційного IQ тестування. Гарднер ідентифікував кілька типів інтелекту, кожен з яких відображає унікальні здібності та способи обробки інформації. Однак, відсутність єдиного уніфікованого тесту для визначення цих типів інтелекту вимагає альтернативних підходів до діагностики.

Оскільки єдиний стандартний тест для визначення цих інтелектуальних типів відсутній, діагностика може бути проведена за допомогою наступних методів:

1. Спостереження за поведінкою. Акцент на повсякденних діяльностях, хобі, уподобаннях та способах розв'язання проблем. Наприклад, людина з сильним музичним інтелектом може легко сприймати ритми та мелодії.

2. Анкетування та опитування. Використання анкет, що включають питання про особисті переваги, здібності та інтереси, може допомогти у визначенні домінуючого типу інтелекту.

3. Аналіз історії життя. Вивчення особистих історій, освітнього та кар'єрного шляху, а також особистих досягнень може вказувати на певні типи інтелекту.

4. Психологічні інтерв'ю. Спілкування з психологом може допомогти в ідентифікації інтелектуальних сильних сторін та потенційних областей для розвитку.

5. Творчі та практичні завдання. Виконання спеціалізованих завдань, що вимагають використання певних типів інтелекту, може допомогти у їх ідентифікації.

Визначення типів інтелекту за Говардом Гарднером через альтернативні методи діагностики дозволяє особам краще зрозуміти свої унікальні інтелектуальні здібності та як вони можуть бути застосовані у їхньому житті та кар'єрі. Це відкриває шлях до більш ефективного особистісного розвитку та професійного самовизначення.

Тестування на визначення типу інтелекту за теорією Говарда Гарднера може бути корисним інструментом для розвитку особистості, визначення професійного шляху та покращення якості навчання та навчальних програм.

Для дослідження цієї теорії було використано комбінацію сучасних методик, включаючи онлайн тестування на сайті IDRLabs та індивідуальне інтерв'ювання.

1. Онлайн Тестування на IDRLabs. Учасниці дослідження проходили тест на сайті <https://www.idrlabs.com/>, який оцінює наявність та рівень розвитку різних типів інтелекту за Говардом Гарднером. Це дозволило швидко та ефективно зібрати дані про інтелектуальні уподобання широкої аудиторії, забезпечуючи зручність та доступність для учасників.

2. Індивідуальне Інтерв'ювання. Після онлайн тестування, учасниці брали участь в індивідуальних інтерв'ю, щоб більш глибоко дослідити їх інтелектуальні особливості та вплив на професійне життя. Цей метод дозволив отримати детальнішу інформацію про те, як індивідуальні типи інтелекту проявляються в повсякденному житті та кар'єрі учасниць.

Дані, отримані з онлайн тестування та інтерв'ю, були об'єднані для комплексного аналізу. Результати показали, що інтелектуальні уподобання значно варіюються між індивідами і мають суттєвий вплив на їхній професійний вибір та розвиток.

Використання комбінації онлайн тестування та індивідуального інтерв'ювання дозволило ефективно дослідити різні типи інтелекту за Говардом Гарднером. Це підкреслює важливість індивідуального підходу в оцінці інтелектуальних здібностей та їх впливу на професійне самовизначення особистості.

Концепція Ікігай, що походить з Японії, набула широкого визнання у всьому світі як спосіб знаходження особистого життєвого призначення. Слово «Ікігай» поєднує в собі «ікі» (життя) та «гай» (причина або вартість), тобто щось, заради чого варто жити. Ця концепція охоплює багато аспектів життя від професійної роботи до особистих захоплень.

Ікігай не має одного автора чи засновника, оскільки вона виростає з давніх японських традицій і культури. Однак, цю концепцію популяризували такі автори, як Кен Могі у книзі «Мала книга Ікігай» [27] та Ектор Гарсія та

Франсеск Міральєс у їхній книзі «Ікігай: Японські секрети до довгого та щасливого життя». Вони зробили Ікігай зрозумілим та доступним для західного світу, аналізуючи його через призму особистісного зростання та самореалізації.

Ікігай може бути використаний як інструмент для самоаналізу та планування кар'єри, допомагаючи людям зрозуміти свої основні пристрасті, таланти, а також те, що може принести користь іншим. Він вчить, що знаходження перетину між тим, чим ти любиш займатись, тим, що потрібно світові, тим, за що тобі заплатять та тим, в чому ти сильний, може призвести до гармонійного та задоволеного життя.

Незважаючи на популярність, Ікігай також зіткнувся з критикою, зокрема щодо його комерційного використання та спрощення складної японської концепції для масового споживання. Деякі критики вказують, що західне уявлення про Ікігай може не повністю відображати глибину та нюанси, які має ця ідея в Японії.

Проте, Ікігай продовжує надихати людей по всьому світу на пошуки особистого покликання та сенсу в житті. Хоча Ікігай не має єдиного автора, сучасні письменники та мислителі внесли важливий вклад у його інтерпретацію та адаптацію до сучасних умов життя. Важливо пам'ятати, що Ікігай – це не просто ціль або кінцевий пункт, а постійний процес рефлексії, адаптації та зростання.

Той факт, що японці використовують термін «ікігай» у повсякденному житті, не завжди достеменно розуміючи значення цього слова, підтверджує його важливе значення, особливо у світлі лексичної гіпотези, яку вперше висунув англійський психолог Френсіс Гальтон наприкінці XIX століття.

На його думку, у мові кожного народу зашифровано важливі індивідуальні особливості його культури, і що важливо цю особливість, то більша ймовірність, що вона буде виражена через певне унікальне слово.

Для ікігай існує окреме найменування, а отже, це поняття відображає важливу психологічну особливість японців.

Ікігай – це японська життєва мудрість, сукупність властивих певному суспільству унікальних реакцій і моделей поведінки, які розвивалися впродовж віків у тісно спаяній острівній державі. Звісно, щоб мати Ікігай, не обов'язково бути японцем [27].

Методика «Ікігай» дозволяє вирішувати кілька важливих завдань:

1. «Ікігай» допомагає людям зрозуміти, що для них дійсно важливо в житті і що надає їм сенсу. Це може бути пов'язано з роботою, громадською діяльністю, родинними відносинами, творчістю тощо.

2. Методика допомагає особі визначити, яка сфера професійної діяльності найбільше відповідає її інтересам і здібностям, і як вона може зробити свою роботу задовільною та значущою.

3. «Ікігай» сприяє розвитку особистості через пошук нових можливостей для вдосконалення та відкриття власного потенціалу.

4. Методика допомагає знайти баланс між роботою, особистим життям, соціальними зобов'язаннями і саморозвитком, що є важливим для загального благополуччя.

5. «Ікігай» допомагає особі приймати обдумані рішення щодо кар'єри, особистого життя та цілей.

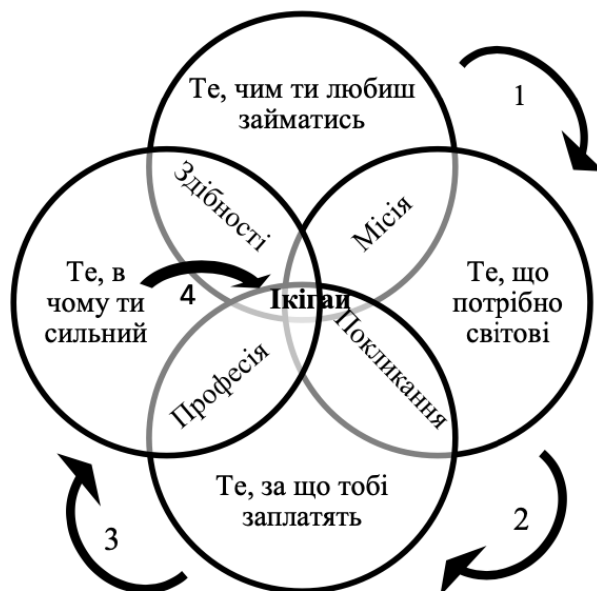
Методика «Ікігай» може бути реалізована за допомогою наступних кроків:

1. Збір інформації. Необхідно розглянути особистісні інтереси, хобі, цінності та таланти. Визначте, що подобається робити і в чому є відчуття компетентності.

2. Визначення потреб. Потрібно визначити, яка користь суспільство від діяльності особистості, які потреби людина може задовільнити через свою професійну діяльність.

3. Знаходження точок перетину. Необхідно порівняти інтереси, таланти, цінності і можливості, щоб визначити, де вони перетинаються і створюють «Ікігай».

4. Планування дій. Необхідно розробити конкретні кроки для досягнення «Ікігай» в різних аспектах життя, включаючи роботу та особисте життя, візуальне зображення конкретних кроків на Рис. 3

Рис. 3. Алгоритм визначення сфери працевлаштування – Ікігай

В сучасному світі, де професійні траєкторії стають все більш різноманітними та менш передбачуваними, питання професійного самовизначення набуває особливої актуальності. Знаходження власного шляху в житті, розуміння того, чим хочеш займатися і що принесе задоволення та відчуття повноцінності життя, є важливим для психологічного благополуччя людини. Концепція Ікігай, японське розуміння «причини прокидатися вранці», може відігравати ключову роль у дослідженні інтелектуальної сфери особистості та її професійному самовизначенні.

Ікігай поєднує в собі чотири основні елементи: те, що ти любиш робити, те, в чому ти сильний, те, за що тобі можуть платити, та те, що потрібно світові. Ця концепція відображає глибоке розуміння внутрішньої мотивації та зовнішніх потреб, що є критично важливим для розвитку інтелектуальної сфери особистості.

Інтелектуальна сфера особистості – це комплекс психічних процесів та властивостей, які забезпечують розвиток пізнання, творчі здібності та навчальні можливості. Визначення Ікігай може стимулювати розвиток цієї сфери, адже мотивація займатися улюбленою справою спонукає до глибшого пізнання та розвитку відповідних навичок.

Процес професійного самовизначення – це не тільки вибір майбутньої професії, але й вибір життєвого шляху. Відкриття власного Ікігай може сприяти

більш осмисленому та зваженому вибору професії, заснованому на власних інтересах, здібностях, цінностях та бажаннях зробити внесок у суспільство.

Для інтеграції концепції Ікігай у процес професійного самовизначення необхідно займатися самопізнанням. Це може включати роздуми, медитацію, ведення щоденника чи роботу з кар'єрними радниками чи радницями. Такі методи допомагають особистості глибше зрозуміти свої бажання та знайти точку перетину між особистим задоволенням та соціальним внеском.

У суспільстві, яке все більше цінує індивідуальність та особисте благополуччя, пошук Ікігай стає все більш популярним. Люди прагнуть не просто займатися роботою, що приносить дохід, але й знаходити в цій роботі глибший сенс та задоволення.

Таким чином, Ікігай не є панацеєю, яка відповідає на всі питання професійного самовизначення, ця концепція може служити потужним інструментом для розуміння себе, своїх бажань та можливостей. Вона допомагає визначити, у якому напрямку рухатися для досягнення особистісного росту та задоволення від праці. У цілому, визначення Ікігай може бути ключовим фактором, що сприяє побудові більш гармонійного суспільства, де кожна особистість знаходить своє місце та робить власний унікальний внесок.

В свою чергу, розробка плану професійної самореалізації особистості є складним та важливим завданням, що вимагає комплексного підходу [41]. Для початку, результати тесту Равена дозволяють точно визначити інтелектуальні здібності особистості у різних сферах, таких як вербальний, числовий та абстрактний інтелект. Ця інформація стає важливою складовою для розробки плану, оскільки вона вказує на те, в яких галузях особистість може досягти найбільшого успіху та розвитку.

Після цього, аналіз переважаючих типів інтелекту допомагає визначити основні сфери, в яких особистість має природні таланти та сильні сторони. Наприклад, якщо особистість має високий лінгвістичний інтелект, то вона може виявити себе в сферах, пов'язаних із мовою, письмом або комунікаціями. Аналогічно, інші типи інтелекту вказують на конкретні сфери, де варто розглянути можливості для професійного росту.

Крім цього, врахування Ікігай, тобто поєднання того, що особистість любить, в чому вона сильна, того, що світ потребує, і того, за що її можуть

заплатити, дозволяє створити унікальний професійний шлях, який не лише приносить матеріальну вигоду, але й наповнюватиме життя особистості сенсом та задоволенням.

Загальна методологічна база дослідження покликана забезпечити науково обґрунтований підхід до розробки плану професійної самореалізації, використовуючи результати тесту Равена, типи інтелекту та концепцію Ікігай як ключові компоненти для визначення оптимального шляху особистісного та професійного розвитку.

Для проведення дослідження було відібрано 20 жінок, які на момент проведення дослідження активно шукали шляхи професійної самореалізації. Усі учасниці є відвідувачками кар'єрного та бізнес-хабу ВОНА, який пропонує програми та ресурси для підтримки жінок у складних життєвих обставинах.

Цей хаб зокрема зосереджений на допомозі жінкам, що зіткнулися з домашнім або гендерно зумовленим насильством. Основна місія хабу полягає у наданні підтримки цим жінкам для досягнення економічної незалежності, що включає зміцнення їх індивідуальних економічних компетенцій та можливостей. Це робить вибірку учасниць особливо релевантною для дослідження, яке прагне розуміти та підтримати процеси їх професійного самовизначення та розвитку.

Такий підхід до формування вибірки дозволив не тільки виявити поточні професійні амбіції жінок, але й зрозуміти, як особистісні переживання та індивідуальні інтелектуальні особливості впливають на їхні кар'єрні рішення та стратегії розвитку.

Перед початком проведення тестування кожен учасницю було проінформовано, на яку тему проводиться дослідження, а також коротко ознайомлено з основними поняттями та їх суттю, зокрема, було доведено до відома для чого проводиться дане дослідження. Це дало змогу уникнути недбалого ставлення до тестування, а також допомогло викликати зацікавленість у опитуваних.

Таким чином, в рамках останнього дослідження було проведено комплексний аналіз, що включав взаємозв'язки між результатами тесту Равена, переважаючими типами інтелекту згідно з теорією Говарда Гарднера та концепцією Ікігай, з метою вивчення їх впливу на вибір професійного напрямку та особистісний розвиток.

Тест прогресивних матриць Равена, що оцінює аналітичне мислення та здатність до абстрактного розуміння, став основою для визначення когнітивного потенціалу учасників. Цей інструмент дозволив ідентифікувати рівень розвитку логіко-математичного інтелекту, який є одним із ключових у професійному відборі.

Застосування концепції множинного інтелекту Гарднера дало змогу виявити переважаючі типи інтелекту серед учасників, що варіюються від лінгвістичного до міжособистісного. Це дозволило більш детально розглянути, як індивідуальні інтелектуальні схильності можуть впливати на професійні інтереси та вибір.

Ікігай, як метод визначення життєвого покликання, об'єднує пристрасті, місію, професію та покликання особистості. Ця японська концепція стала інструментом для виявлення того, що надихає учасників дослідження та мотивує їх у професійному рості.

На третьому етапі дослідження було проаналізовано, як вищеназвані аспекти взаємодіють між собою та впливають на вибір професійного напрямку. Співвіднесення типів інтелекту з Ікігай учасників дало змогу зрозуміти, як інтелектуальні здібності та особистісні переконання формують кар'єрні траєкторії.

Аналіз показав, що інтелектуальні здібності та особистісні цінності тісно пов'язані з професійним самовизначенням. Результати дослідження можуть бути використані для підтримки професійного консультування та розробки освітніх програм, орієнтованих на індивідуальні інтелектуальні профілі та життєві стратегії. Впровадження цих відкриттів може сприяти більш ефективному професійному відбору та розвитку особистості, враховуючи унікальний комплекс її інтелектуальних здібностей та життєвих цілей.

Професійна реалізація особистості є кульмінацією індивідуального розвитку та самовизначення. Четвертий етап нашого дослідження був присвячений розробленню конкретного плану, що допоможе учасникам дослідження знайти власне місце у професійному світі та реалізувати свій потенціал.

Основною метою було створити структурований та цілеспрямований підхід до професійної реалізації, виходячи з індивідуальних інтелектуальних здібностей, особистісних цінностей та професійних інтересів.

Аналіз інтелектуальних здібностей та особистісних якостей, виявлених у попередніх етапах дослідження, дозволив визначити ключові сильні сторони

учасників. На основі інтересів та Ікігай учасників було визначено потенційні професійні цілі, які відповідають їхнім особистісним прагненням. Розроблені стратегії включали кроки для розвитку необхідних навичок, здобуття відповідної освіти та досвіду, необхідних для досягнення професійних цілей. Було запропоновано систему відстеження прогресу, що дозволяє коригувати план згідно зі змінами в особистісному розвитку та професійному середовищі.

Розробка плану професійної реалізації стала ключовим моментом у процесі самовизначення учасниць. Він не тільки стимулює до дії, але й надає чітку структуру для досягнення професійного успіху, виходячи з унікального набору інтелектуальних та особистісних ресурсів кожного індивіда.

2.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження

Шкала прогресивних матриць Равена є визнаним психологічним тестом, призначеним для оцінювання абстрактного мислення та несловесного інтелекту. Розроблена Джоном Равеном у 1936 році, ця методика є однією з найбільш використовуваних у психометричному оцінюванні когнітивних здібностей.

Шкала Равена складається з декількох серій фігур, де кожна серія прогресує від простих до складніших завдань. Кожне завдання представляє собою матрицю з графічними елементами, де один або кілька елементів відсутні. Задача учасника – вибрати відповідний елемент з наданих варіантів, який логічно завершує матрицю.

Процедура Проведення:

1. Перед початком тесту учасникам надаються інструкції щодо мети та процедури тестування.
2. Учасники проходять тест самостійно, зазвичай без часових обмежень, щоб точно виміряти їхній аналітичний та проблемно-орієнтований інтелект.
3. Відповіді оцінюються згідно з ключем, наданим автором тесту. Бали нараховуються за кожну правильну відповідь.
4. Отримані результати порівнюються з нормативними даними, щоб оцінити рівень когнітивних здібностей учасника відносно стандартної вибірки.

Шкала прогресивних матриць Равена залишається важливим інструментом у психологічній діагностиці, надаючи цінні відомості про

інтелектуальні здібності без слів. Її універсальність і адаптивність до різних вікових груп і культур роблять цей метод незамінним у психометричному оцінюванні.

У цьому дослідженні представлені результати тестування 20 учасниці, з метою збереження інформації щодо особистих даних інформація про осіб, які взяли участь в дослідженні є закодованою, за принципом «ПХХУУZZI», де П - перша літера прізвища, ХХ- день народження, УУ - номер місяця, ZZ -рік, I - перша літера імені". які перебувають на етапі професійної самореалізації. Аналіз результатів допоможе нам зрозуміти вплив вербального розумового інтелекту на їхні можливості та може надати важливу інформацію для подальших професійних рішень, узагальнені результати досліджуваних наведені у таблиці.

Таблиця 2.1.

Результати рівня інтелекту за шкалою прогресивних матриць Равена

Індивідуальний код особи	Рівень розвитку інтелекту				
	Високий рівень (бали від 121 до 130)	Вище середнього (бали від 111 до 120)	Середній рівень (бали від 91 до 110)	Нижче середнього (бали від 81 до 90)	Низький рівень (бали від 71 до 80)
Г310887О	-	-	IQ 104	-	-
В310892А	-	-	-	IQ 87	-
П260575Л	-	-	IQ 91	-	-
Л030786І	-	-	-	IQ 82	-
Л010304Х	-	-	IQ 94	-	-
Р290390Н	-	-	IQ 106	-	-
Ф050987Н	-	-	-	-	IQ 78
С110279С	-	-	IQ 93	-	-
В140677Н	-	-	IQ 94	-	-
К271296І	-	-	-	IQ 89	-
К110385Н	-	-	IQ 107	-	-
Н210481Н	-	-	-	-	IQ 76
С270586О	-	-	IQ 105	-	

Г230189Г	-	-	-	-	IQ 72
С100488Т	-	-	IQ 94	-	-
В101281Ю	-	-	IQ 103	-	-
П210285Л	-	-	-	-	IQ 78
Ш010883К	-	-	-	-	IQ 72
Р060991М	-	IQ 111	-	-	-
Х080883Ю	-	-	IQ 96	-	-
<i>Загальний результат за кількістю осіб</i>	0	1	11	3	5

Після ретельного аналізу даних, отриманих за допомогою шкали прогресивних матриць Равена, ми формуємо наступні висновки:

- З 20 учасниць дослідження лише у одного індивіда було виявлено рівень інтелектуального розвитку, що перевищує середній. Це може свідчити про високу здатність до аналітичного мислення та проблемно-орієнтованого підходу у даного індивіда.

- Більшість учасниць (11 з 20) продемонстрували середні показники, що відповідають загальноприйнятим нормам інтелектуального розвитку.

- Три особи показали результати, які були нижче середнього рівня. Це може вказувати на певні труднощі в процесах абстрактного мислення.

- П'ять учасників мали низький рівень інтелектуального розвитку згідно з тестом Равена. Це може свідчити про необхідність додаткової підтримки та розвитку в певних аспектах їхнього інтелекту.

Учасниці з вищими та середніми результатами можуть мати кращі можливості для професійного розвитку в областях, що вимагають сильних аналітичних навичок.

Особи з нижчими результатами можуть отримати перевагу використовуючи індивідуалізовані освітні програми та можливості кар'єрного консультування, щоб оптимізувати їхні інтелектуальні сильні сторони та визначити напрямки особистісного розвитку.

Рекомендується проведення подальших індивідуальних оцінок для учасників з низькими та нижче середнього результатами, а також розробка персоналізованих підходів до навчання та професійної підтримки.

Учасники з середніми та вищими результатами можуть використовувати свої аналітичні здібності для розвитку кар'єри в галузях, де ці навички є важливими.

У цілому, результати дослідження підкреслюють значимість індивідуального підходу у визначенні когнітивних здібностей та їх використанні для професійного відбору та розвитку.

Теорія множинного інтелекту, яку запропонував Говард Гарднер, розширила уявлення про інтелектуальні здібності людини, виходячи за рамки традиційного IQ. Діагностична методика, що базується на цій теорії, вимагає комплексного підходу.

Діагностика має бути адаптована під особливості кожної особистості, враховуючи її унікальні сильні сторони та можливості.

Завдання мають відображати різні види інтелекту та надавати учасникам можливість проявити різнобічні здібності.

Тести повинні включати вербальні та несловесні завдання, а також завдання, що вимірюють соціальні та емоційні аспекти інтелекту.

Процедура Проведення:

1. Перед тестуванням необхідно провести підготовчу роботу, в якій учасників інформують про мету та хід дослідження.

2. Необхідно вибрати або розробити спеціалізовані інструменти для оцінки кожного типу інтелекту.

3. Учасники виконують різноманітні завдання, які дозволяють проявити їхні інтелектуальні сильні сторони.

4. Отримані дані аналізуються з метою виявлення домінуючих та потенційних видів інтелекту.

Діагностична методика, заснована на теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера, вимагає гнучкості та творчого підходу. Вона враховує різноманітність інтелектуальних профілів та сприяє глибшому розумінню особистісного потенціалу. Завдяки цій методиці можна більш ефективно спрямовувати розвиток особистості в освіті, професійній діяльності та соціальному житті.

У цій частині дослідження ми представляємо результати тестування на визначення типу інтелекту на основі теорії Говарда Гарднера для групи учасниць. Кожна учасниця пройшла тест, на сайті <https://www.idrlabs.com/>, який мав на меті визначити їхні переважаючі типи інтелекту.

Тестування на сайті IDRLabs дало змогу оцінити різні аспекти інтелекту відповідно до теорії Говарда Гарднера. Це зручний та доступний спосіб першої оцінки, який дозволяє учасницям самостійно проаналізувати власні інтелектуальні сильні сторони.

Після первинного онлайн тестування було проведено індивідуальні інтерв'ю з кожною учасницею. Метою інтерв'ю було глибше зрозуміти, як інтелектуальні здібності впливають на їхнє життя, професійні інтереси та вибір кар'єри.

Інтерв'ю містило відкриті питання, що дозволяло учасницям висловити власні думки та переживання. Обговорення самосприйняття власних інтелектуальних здібностей та їх впливу на особисте життя. Визначення того, як типи інтелекту корелюють з професійними прагненнями та вибором.

Інтерв'ю дозволили ідентифікувати основні інтелектуальні схильності та потенціал для їх застосування в професійній сфері. В більшості випадків самосприйняття інтелектуальних здібностей збігалось з результатами онлайн тесту. На основі отриманих даних було розроблено персоналізовані рекомендації щодо професійного розвитку.

Комбінація онлайн тестування та індивідуального інтерв'ювання виявилася ефективною методикою для визначення переважаючих типів інтелекту. Цей підхід не тільки забезпечує багатовимірний аналіз інтелектуального профілю, але й сприяє саморефлексії та самопізнанню, що є критично важливим для особистісного та професійного розвитку, в Таблиці з результатами тестування вказуємо найбільш виражені типи інтелектів у особи (таблиця 2.2.).

Таблиця 2.2.

Результати дослідження типів інтелекту за теорією Говарда Гарднера

Індивідуальний	Типи інтелектів
-----------------------	------------------------

код особи	<i>Лінгвістичний (словесний)</i>	<i>Логіко- математичний</i>	<i>Музичний</i>	<i>Тілесно- кінестетичний</i>	<i>Просторовий</i>	<i>Міжособистісний (комунікативний)</i>	<i>Внутрішньоособисті сний</i>	<i>Натуралістичний</i>	<i>Екзистенційний</i>
Г310887О	+					+	+		
В310892А		+			+	+			
П260575Л		+	+			+			
Л030786І		+				+	+		
Л010304Х					+	+		+	
Р290390Н		+				+			+
Ф050987Н	+			+		+			
С110279С						+	+		+
В140677Н	+				+	+			
К271296І				+	+	+			
К110385Н	+			+	+				
Н210481Н	+				+	+			
С270586О				+		+	+		
Г230189Г				+	+			+	
С100488Т				+		+		+	
В101281Ю	+	+				+			
П210285Л		+			+	+			
Ш010883К				+	+	+			
Р060991М	+			+		+			
Х080883Ю	+	+				+			
Загальний результат за кількістю осіб	8	7	1	8	9	19	4	3	2

Дослідження, проведене на групі з 20 осіб з метою ідентифікації домінуючих типів інтелекту за теорією Говарда Гарднера, виявило цікаві тенденції та розмаїтість інтелектуальних профілів серед учасників.

Основні висновки:

- Лінгвістичний (словесний) інтелект виявлено у 8 осіб, що свідчить про сильні мовні та комунікативні здібності цієї групи.
- Логіко-математичний інтелект проявлений у 7 осіб, це вказує на схильність до аналітичного мислення та вирішення складних проблем.
- Музичний інтелект виявлено лише у 1 особи, підкреслюючи унікальність цього типу інтелекту.
- Тілесно-кінестетичний інтелект відзначений у 8 осіб, вказуючи на високий рівень фізичної координації та спортивних здібностей.
- Просторовий інтелект проявлений у 9 осіб, відображаючи сильні візуально-просторові здібності.
- Міжособистісний інтелект найбільш розповсюджений, виявлений у 19 осіб, що свідчить про високі соціальні навички учасників.
- Внутрішньоособистісний інтелект відзначений у 4 осіб, що вказує на розвинуту самосвідомість і здатність до самоаналізу.
- Натуралістичний інтелект проявлений у 3 осіб, показуючи зв'язок з природою та здатність до розуміння живих систем.
- Екзистенційний інтелект рідкісний тип, знайдений у 2 осіб, відображає глибоке розуміння фундаментальних питань існування.

Результати вказують на значну різноманітність інтелектуальних профілів серед учасників. Переважання міжособистісного інтелекту може свідчити про високий рівень емпатії та комунікативних навичок, що є важливими для ефективної взаємодії в сучасному суспільстві.

Ці відомості є корисними для розробки освітніх та професійних програм, орієнтованих на підкріплення та розвиток сильних сторін кожної особи. Також, вони можуть слугувати важливим інструментом для особистісного розвитку та самопізнання.

Дослідження підтверджує, що розуміння різноманітності та унікальності інтелектуальних профілів є ключовим для підтримки особистісного розвитку. Виявлення та розвиток різних типів інтелекту може сприяти не тільки професійному успіху, але й загальному задоволенню в житті.

На наступному етапі нами було використано методику Ікігай як інструмент, щоб допомогти особам знайти професійне покликання, яке збігається з їхніми

особистими цінностями та прагненнями, та буде відображати прояви їх інтелектів [43]. Процес визначення Ікігай може бути представлений як послідовність кроків, на кожному з яких особа занурюється в глибше самопізнання та аналіз своїх бажань, можливостей і місця у світі.

Спочатку особам було запропоновано вести щоденник саморефлексії, де вони відмічають моменти, коли відчувають себе щасливими, захопленими та зарядженими енергією. Важливо відзначити те, що викликає відчуття життєвого задоволення і чому.

Наступний крок полягає у визначенні того, що особа любить робити (пристрасті) і в чому вона дійсно може проявити себе (таланти). Завданням тут є складання списку улюблених занять, хобі, предметів, якими вона захоплювалась у минулому чи захоплюється зараз. Паралельно ми виявляли таланти та сильні сторони особи через аналіз її досвіду, звертаємо увагу на те, за що колеги та друзі найчастіше хвалять.

На етапі визначення цінностей та потреб світу ми зосереджуємось на тому, що світ потребує, і що може принести не тільки дохід, але й відповідати цінностям особи. Ми аналізуємо суспільні тенденції, потреби ринку праці, і шукаємо перетин між тим, що клієнт може та хоче робити, і тим, де може бути їхній внесок у світ.

Ікігай також включає практичний аспект - можливість заробітку. Тому ми обговорюємо з особою, як її пристрасті та таланти можуть бути трансформовані в професію, яка приносить дохід. Важливо знайти баланс між внутрішнім задоволенням та фінансовою стабільністю.

Після збору всієї цієї інформації ми створюємо модель Ікігай. Це допомагає візуалізувати ідеальне перетинання чотирьох компонентів: те, що любиш, те, в чому ти добрий, те, за що можеш отримувати гроші, та те, що потрібно світу.

На останньому етапі ми розробляємо конкретний план дій, який допоможе особі реалізувати свій Ікігай у життя. Це може включати додаткову освіту, перекваліфікацію, пошук менторів, створення мережі контактів тощо.

Процес визначення Ікігай – це подорож, яка вимагає часу, терпіння та готовності до самопізнання. Таким чином, моя роль полягала в тому, щоб допомогти визначити напрямки найближчої професійної мети, забезпечуючи

структуру та ресурси для їх особистого та професійного розвитку, результати визначеного Ікігай вказуємо в Таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Результати визначення професійного Ікігай

Індивідуальний код особи	Професійний Ікігай
Г310887О	<ul style="list-style-type: none"> • HR-спеціалістка
В310892А	<ul style="list-style-type: none"> • Проєктна менеджерка • Координаторка
П260575Л	<ul style="list-style-type: none"> • Власниця центру розвитку дитини
Л030786І	<ul style="list-style-type: none"> • Кондитерка
Л010304Х	<ul style="list-style-type: none"> • Флористка • Дизайнерка інтерерів
Р290390Н	<ul style="list-style-type: none"> • Рекрутерка • HR-спеціалістка
Ф050987Н	<ul style="list-style-type: none"> • Менеджерка з продажів
С110279С	<ul style="list-style-type: none"> • Соціальна працівниця • Психологиня
В140677Н	<ul style="list-style-type: none"> • SMM-спеціалістка
К271296І	<ul style="list-style-type: none"> • Перукарка
К110385Н	<ul style="list-style-type: none"> • Манікюрщиця
Н210481Н	<ul style="list-style-type: none"> • Власниця кейтирингової фірми • Кондитерка
С270586О	<ul style="list-style-type: none"> • Баріста
Г230189Г	<ul style="list-style-type: none"> • Фотографиня
С100488Т	<ul style="list-style-type: none"> • Косметологиня
В101281Ю	<ul style="list-style-type: none"> • Маркетологиня
П210285Л	<ul style="list-style-type: none"> • Кондитерка
Ш010883К	<ul style="list-style-type: none"> • Швея
Р060991М	<ul style="list-style-type: none"> • Фітнес-тренерка
Х080883Ю	<ul style="list-style-type: none"> • Психологиня

Дослідження сфери Ікігай серед 20 осіб виявило різноманітність напрямків професійної реалізації, підкреслюючи значення індивідуального підходу у визначенні професійного шляху та ролі різних типів інтелекту.

Учасники дослідження обрали широкий спектр професій, що включає HR-спеціалістку, проєктну менеджерку, координаторку, власницю центру розвитку дитини, кондитерку, флористку, дизайнерку інтер'єрів та багато інших спеціалізацій.

Кожна обрана професія вимагає специфічного набору інтелектуальних та особистісних якостей. Так, для HR-спеціаліста важливими є міжособистісний та внутрішньоособистісний інтелекти, тоді як для дизайнерки інтер'єрів важливішими будуть просторовий та естетичний інтелекти.

Професія флористики може потребувати натуралістичного інтелекту, а професія SMM-спеціалістки – логіко-математичного та лінгвістичного інтелектів.

Визначення Ікігай, яке враховує особисті пристрасті, місію, професію та потреби світу, допомагає учасникам знаходити професійний шлях, що максимально відповідає їх індивідуальності та життєвим цінностям.

Дослідження підкреслило важливість особистісно-орієнтованих підходів у виборі професії. Зрозуміння того, як різні типи інтелекту відіграють ключову роль у різних сферах діяльності, дозволяє кожній особі більш цілеспрямовано розвиватися професійно.

Результати дослідження відображають значну різноманітність у професійному самовизначенні та підкреслюють, що для досягнення особистісної та професійної реалізації необхідно враховувати індивідуальні інтелектуальні потреби та особливості. Це демонструє, що успішна кар'єра вимагає не тільки визначення професійних навичок, але й глибокого розуміння власних інтелектуальних здібностей та інтересів.

2.3. Рекомендації для оптимізації процесу професійного самовизначення з урахуванням інтелектуальних особливостей

Професійне самовизначення – це процес, який має велике значення для кожної особистості. Він передбачає вибір професійного шляху відповідно до власних інтересів, здібностей, цінностей та переконань. Це складний та багатогранний процес, що залежить від багатьох факторів, включаючи особистісні характеристики, соціальне оточення, освітній та соціально-економічний контекст. Стаття розглядає основні аспекти професійного самовизначення та пропонує методи для його визначення.

Основні аспекти професійного самовизначення:

1. Самопізнання, а саме знання власних інтересів, сильних та слабких сторін є ключовим у процесі професійного самовизначення. Індивід повинен розуміти, що його мотивує, які заняття приносять задоволення та які навички він має або може розвинути.

2. Врахування власних цінностей та переконань. Вибір професії має відображати особистісні цінності. Кар'єра, яка суперечить особистим переконанням, може призвести до професійного вигорання та незадоволеності.

3. Обізнаність про ринок праці. Реалістичне усвідомлення поточної ситуації на ринку праці є важливим. Знання про тенденції та вимоги допомагає формувати стратегію розвитку професійних навичок [1].

4. Планування кар'єри. Це означає встановлення довгострокових та короткострокових професійних цілей та розробку плану дій для їх досягнення.

Методи визначення професійного самовизначення:

1. Самоаналіз. Регулярне самовивчення через анкетування, журнали самопостереження, тести на професійні схильності.

2. Консультування з кар'єрним радником/радницями. Фахівці можуть допомогти особі краще зрозуміти свої бажання та потреби, а також надати об'єктивну оцінку її професійних навичок і інтересів.

3. Профорієнтаційні тренінги та семінари. Спеціально розроблені програми допомагають індивідам визначити свій професійний шлях та розробити стратегію досягнення професійних цілей.

4. Менторство та стажування. Безпосередній досвід у конкретній професійній сфері може допомогти визначити, чи підходить вона особі.

Визначення професійного самовизначення є надзвичайно важливим для здійснення особистісного потенціалу та досягнення професійного задоволення. Через самопізнання, планування та осмислену участь у професійному середовищі, особистість може розкрити свій повний потенціал і знайти свій шлях у професійному світі.

Сучасний світ вимагає від людей не тільки гнучкості і адаптивності, але й здатності до самовизначення. Самовизначення – це процес, за допомогою якого особистість обирає напрямок у житті, професію, життєві цілі. Інтелектуальні особливості людини відіграють визначальну роль у цьому процесі, оскільки вони впливають на сприйняття інформації, прийняття рішень та спосіб мислення.

Інтелектуальні особливості включають когнітивні здібності, такі як сприйняття, увага, пам'ять, мислення та мова [3]. Вони також можуть включати спеціальні здібності, наприклад, числовий або вербальний інтелект.

Індивідуальні когнітивні профілі можуть сильно впливати на процес професійного самовизначення. Люди з високим рівнем абстрактного мислення можуть виявитися схильними до наукових досліджень, тоді як особи з сильними мовними здібностями можуть досягти успіху в літературі або журналістиці.

Інтелектуальний профіль людини важливий при виборі професії та плануванні кар'єри. Це може допомогти зосередитись на областях, де особистісні інтелектуальні здібності будуть найкраще використані і де індивід має найбільші шанси на успіх.

Розуміння власних інтелектуальних особливостей може допомогти визначити, які області потрібно розвивати для досягнення професійних цілей. Інвестиції в розвиток слабких сторін або додаткове поглиблення сильних сторін можуть привести до більш успішної кар'єри.

Вибір освітньої траєкторії та спеціалізації часто залежить від індивідуального інтелектуального профілю. Пізнання власних когнітивних сильних сторін може сприяти кращому вибору в галузі освіти та професії.

Інтелектуальні особливості є ключовими у самовизначенні особистості. Вони не тільки допомагають індивіду зрозуміти, які сфери діяльності йому

найбільше підходять, але й визначають способи досягнення успіху в обраній області. Самосвідомість інтелектуальних сильних та слабких сторін може стати важливим ресурсом для професійного розвитку та особистісного зростання.

У сучасному світі, де можливості майже безмежні, процес самовизначення стає все складнішим і значущішим завданням. Визначення власного шляху в житті не лише збільшує шанси на професійний успіх, але й впливає на загальне самопочуття та життєве задоволення. Оптимізація процесу самовизначення стає актуальною, оскільки вона дозволяє індивіду ефективно навігувати через складні вибори та знаходити справжнє покликання.

В сучасному динамічному світі вибір професійних шляхів постійно розширюється. Оптимізація процесу самовизначення дозволяє людині більш цілеспрямовано підходити до вибору професії, з урахуванням особистих інтересів та здібностей.

З появою нових технологій та автоматизацією деякі професії зникають, а інші трансформуються або виникають заново. Оптимізація процесу самовизначення допомагає індивідам адаптуватися до цих змін, оцінювати свої здібності та перекваліфіковуватися вчасно.

Самовизначення включає розвиток не лише професійних, а й особистісних навичок. Оптимізація цього процесу допомагає особистості краще зрозуміти свої сильні сторони, цінності та ідеали, що є ключовим для вибору відповідного життєвого шляху.

Правильне самовизначення може зменшити стрес і невпевненість, пов'язані з вибором кар'єрного шляху. Це сприяє кращому психологічному самопочуттю та загальному задоволенню життям [2].

Суспільні норми та очікування також впливають на самовизначення. Оптимізація процесу дозволяє краще навігувати у соціальних структурах та вибирати шляхи, що відображають індивідуальну унікальність особи.

Осміслене самовизначення може сприяти більш ефективному освітньому процесу. Визначення власних навчальних потреб та інтересів дозволяє сконцентруватися на найбільш продуктивних та корисних формах навчання [16].

Оптимізація процесу самовизначення є ключовим компонентом в особистісному та професійному розвитку. Вона допомагає індивідам знаходити

баланс між власними бажаннями та можливостями, що в свою чергу призводить до більшого задоволення життям та професійного успіху. Враховуючи швидкість змін у світі, ніколи не було більш важливим мати чітке розуміння власних професійних та особистісних орієнтирів.

Інтелектуальні сильні сторони – це ті когнітивні здібності, в яких людина проявляє найбільшу ефективність та продуктивність. Ідентифікація цих сильних сторін є важливою для особистісного розвитку, вибору професійного шляху та загального життєвого задоволення. У цій статті ми розглянемо методи виявлення інтелектуальних здібностей через тестування та самоаналіз.

Тестування інтелектуальних здібностей може допомогти в ідентифікації специфічних когнітивних навичок, таких як логічне мислення, просторова уява, словесний інтелект тощо.

Стандартизовані IQ тести оцінюють загальні когнітивні здібності та розроблені для вимірювання різноманітних аспектів інтелекту. Вони можуть допомогти визначити загальний рівень інтелекту та специфічні області сили.

Спеціалізовані тести на здібності, такі як тести на критичне мислення, креативність або конкретні академічні здібності, використовуються для оцінки конкретних інтелектуальних здібностей.

Тести на професійні здібності оцінюють навички, які важливі для конкретних професій, і можуть допомогти людям зрозуміти, які кар'єрні напрямки можуть бути для них найбільш придатні.

Самоаналіз та рефлексія. Самоаналіз – це процес, який дозволяє індивіду самостійно вивчати та розуміти свої когнітивні та емоційні процеси [56].

Щоденники та самопостереження. Записування думок, відчуттів та реакцій може допомогти виявити зразки мислення та поведінкові тенденції, які вказують на інтелектуальні сильні сторони.

Самооцінювання та анкети. Інструменти самооцінювання, такі як анкети та опитування, можуть допомогти людям оцінити свої інтереси та навички, що може бути корисним у процесі кар'єрного планування.

Обговорення з менторами та радниками. Бесіди з досвідченими особами можуть допомогти ідентифікувати інтелектуальні сильні сторони, оскільки ці особи можуть надати зовнішній погляд на здібності та досягнення індивіда.

Використання інформації про інтелектуальні сильні сторони. Після ідентифікації інтелектуальних сильних сторін важливо використовувати цю інформацію для розвитку особистісних та професійних стратегій.

Визначення сильних сторін може сприяти самовдосконаленню та особистісному росту.

Інформація про сильні сторони може бути використана для вибору професій, які найкраще відповідають інтелектуальним здібностям.

Ідентифікація інтелектуальних сильних сторін є важливою для повноцінного розвитку індивіда. Через комбінацію тестування та самоаналізу кожна особа може краще зрозуміти свої унікальні здібності та ефективно використовувати їх для досягнення особистісних та професійних цілей [57].

Інтелектуальні навички формують основу для успішної адаптації до швидкозмінного світу, вирішення складних завдань та продуктивної творчої діяльності. Сьогодні існує безліч методів розвитку когнітивних здібностей, включно з навчальними програмами, самоосвітою та професійними курсами.

Офіційні навчальні програми в університетах та коледжах пропонують структуровані курси, які можуть поліпшити аналітичні навички, критичне мислення, творчість та інші важливі аспекти інтелекту [9].

Академічні курси охоплюють широкий спектр дисциплін і сприяють розвитку фахових знань та глибокого розуміння предметних областей.

Міждисциплінарні програми – ці програми поєднують знання з різних сфер, сприяючи розвитку гнучкості мислення та здатності до інновацій.

Самоосвіта – це процес неперервного навчання, який здійснюється індивідом незалежно, без структури офіційних навчальних програм.

Онлайн-курси. Завдяки платформам, таким як Coursera, Udemu чи Khan Academy, можливо вивчати нові дисципліни, вдосконалювати існуючі знання та розвивати інтелектуальні навички.

Читання книг, наукових статей, слухання подкастів та перегляд освітніх відео можуть значно розширити кругозір та підвищити інтелектуальні здібності.

Робота над особистими проектами та заняття хобі, що вимагають інтелектуальної активності, сприяють практичному застосуванню та розвитку навичок.

Професійні курси та тренінги від індустрії, професійних спілок або приватних освітніх організацій надають можливість оновлювати вміння та залишатися конкурентоспроможним на робочому ринку.

Проходження спеціалізованих програм для отримання сертифікатів збільшує кваліфікацію та покращує професійний статус.

Участь у фахових заходах дозволяє не тільки отримати нові знання, але й поділитися досвідом, знайти однодумців і розширити професійні контакти.

Здобуті навички повинні використовуватися в повсякденній практиці для їх закріплення та розвитку.

Проблемно-орієнтоване навчання – цей метод передбачає використання інтелектуальних навичок для вирішення реальних завдань, що сприяє глибокому засвоєнню матеріалу.

Критичний аналіз, це постійне застосування критичного мислення до робочих процесів та повсякденного життя розвиває здатність аналізувати та структурувати інформацію.

Розвиток інтелектуальних навичок – це комплексний та неперервний процес. Через постійне навчання, самоосвіту та професійне зростання, кожен може розширити свої можливості та знайти нові шляхи для особистісного розвитку та кар'єрного просування. Необхідно лише пам'ятати про активне використання набутих навичок, що є ключовим для їх ефективного застосування у професійній сфері.

У сучасному світі, де вибір професійних шляхів є багатим та різноманітним, психологічне консультування набуває особливого значення. Кар'єрний радник відіграє ключову роль у підтримці індивідів, які стоять перед важливими рішеннями щодо свого професійного майбутнього. Дана стаття присвячена аналізу функцій кар'єрного радника та важливості психологічної підтримки в процесі самовизначення.

Кар'єрний радник виконує багато функцій, серед яких:

1. Оцінка здібностей та інтересів. Застосовуючи різноманітні тести та анкети, радник допомагає клієнту зрозуміти його природні схильності та професійні інтереси.

2. Інформаційна підтримка. Надає актуальну інформацію про ринок праці, тенденції у світі кар'єри та освіти, що дозволяє клієнтам робити інформовані вибори.

3. Розвиток стратегій саморозвитку. Допомогає в розробці індивідуальних планів для досягнення професійних цілей, у тому числі через навчання та самовдосконалення.

4. Емоційна підтримка. Надає психологічну підтримку в рішенні кар'єрних проблем, допомагаючи зменшити стрес та підвищити самооцінку [28].

Психологічна підтримка в процесі самовизначення, адже процес самовизначення може бути стресовим та вимагати значної психологічної адаптації. Тут психологічне консультування відіграє вирішальну роль:

1. Допомога у прийнятті рішень. Психологічна підтримка сприяє зниженню тривожності та підвищенню впевненості у прийнятті важливих рішень.

2. Розвиток навичок самоаналізу. Через діалог з радником, клієнт навчається рефлексувати та аналізувати свої мотивації і вибори.

3. Кризове втручання. У випадку професійної кризи, кар'єрний радник може надати термінову підтримку та рекомендації.

Кар'єрне консультування та психологічна підтримка відіграють важливу роль у процесі професійного самовизначення особистості. Вони допомагають не лише зрозуміти індивідуальні здібності та бажання, а й надають необхідні інструменти для подолання труднощів, що виникають на шляху до вибору професії. Кар'єрний радник, як професійний помічник, здатний забезпечити плідний процес кар'єрного розвитку, спрямований на досягнення особистого та професійного благополуччя.

Вибір професії є одним із найважливіших рішень у житті людини. Інтелектуальні особливості індивіда можуть істотно впливати на успіх у певній діяльності. Розуміння та використання цих здібностей може сприяти більш продуктивному кар'єрному плануванню та професійному самовизначенню.

Інтелектуальні особливості включають логічне мислення, просторову уяву, мовну здатність, математичні навички, музикальність, інтерперсональні та інтраперсональні здібності, серед інших. Кожна професія вимагає певного набору таких здібностей. Наприклад, для інженера критично важливими є

високий рівень логічного мислення та просторової уяви, в той час як для педагога важливішими є міжособистісні навички та мовна здатність.

При плануванні кар'єри важливо враховувати інтелектуальний потенціал індивіда. Особи з високими аналітичними здібностями можуть бути більш успішними у сферах, які вимагають критичного мислення та рішення складних проблем. Таке співставлення допомагає не тільки в виборі професії, але й у подальшому професійному розвитку та спеціалізації.

Приклади використання інтелектуальних здібностей при виборі професії:

1. Логічне мислення. Особи з високорозвиненим логічним мисленням часто знаходять своє місце в науці, техніці, програмуванні або аналітиці.

2. Просторова уява. Ті, хто відрізняються високою просторовою уявою, можуть досягти успіху в архітектурі, дизайні, хірургії чи інженерії.

3. Мовна здатність. Люди з мовними здібностями часто обирають професії, пов'язані з літературою, журналістикою, перекладом, викладанням та комунікаціями.

4. Міжособистісні навички. Ці здібності є ключовими для тих, хто планує будувати кар'єру в соціальній роботі, психології, освіті чи менеджменті.

Використання інтелектуальних особливостей при виборі професії дозволяє індивіду знайти роботу, яка не тільки відповідає його здібностям, але й приносить задоволення та мотивацію для розвитку. Це сприяє підвищенню продуктивності, професійному росту та особистісному благополуччю. Кар'єрне планування, яке базується на глибокому розумінні інтелектуального потенціалу, є кроком до успішного професійного самовизначення.

Інтелектуальні обмеження можуть впливати на особисте та професійне життя індивідів, утруднюючи навчання, роботу та соціальну взаємодію. Однак, існують стратегії та методи, які допомагають мінімізувати вплив цих обмежень, покращуючи здатність людини досягати своїх цілей.

Адаптивне мовчання як стратегія. Адаптивне мовчання означає свідоме утримання від спілкування в ситуаціях, де ділитися думками може бути непродуктивно або шкідливо. Це не про відмову від спілкування, а про стратегічний вибір, коли та як спілкуватися для оптимальних результатів. В контексті подолання інтелектуальних обмежень, це може бути використано для зменшення негативного впливу особистих труднощів на взаємодію з іншими.

Використання допоміжних технологій. Сучасні технології пропонують безліч інструментів та додатків, що можуть допомогти людям з інтелектуальними обмеженнями впоратися з щоденними завданнями:

1. Едукативні програми.

Спеціалізовані програми можуть допомогти розвинути навички читання, письма та математики у людей з відставанням у цих сферах.

2. Голосові помічники та інтерактивні додатки дозволяють людям з обмеженими письмовими здібностями легше взаємодіяти з технологіями.

3. Програмне забезпечення для організації часу. Додатки для управління часом та нагадування про завдання можуть бути вкрай корисними для людей з утрудненнями в плануванні та виконанні завдань.

4. Адаптивні технології. Спеціалізоване обладнання та програмне забезпечення можуть допомагати особам з особливими потребами у навчанні та працевлаштуванні.

Реалізація цих стратегій може включати тренінги, освітні сесії та персоналізоване навчання. Особи можуть працювати з фахівцями, такими як логопеди, психологи та кар'єрні консультанти, для розробки індивідуального плану подолання обмежень.

Інтелектуальні обмеження не мають стати перешкодою для досягнення особистих амбіцій. Використання адаптивного мовчання та допоміжних технологій може істотно спростити подолання труднощів та сприяти самореалізації. Систематичний підхід та підтримка можуть відкрити нові можливості для людей з інтелектуальними обмеженнями, дозволяючи їм бути активними та успішними учасниками суспільства.

Професійне самовизначення є ключовим моментом в житті кожної особистості. Важливість інтелектуальних особливостей у процесі професійного самовизначення не може бути переоцінена, адже саме вони часто визначають професійну адаптивність та успіх. Кейс-стаді, або метод аналізу конкретних випадків, може слугувати потужним інструментом для розробки рекомендацій, спрямованих на оптимізацію цього процесу.

Аналізуючи конкретні історії успіху чи труднощів професійного визначення, можна виявити, як інтелектуальні сили особистості впливають на професійні

досягнення. Наприклад, кейс високоінтелектуальної особистості в технологічній галузі може підкреслити значення аналітичних здібностей для кар'єрного росту.

На основі кейс-стаді можна розробити індивідуальні стратегії, які враховують інтелектуальні особливості та направлені на вдосконалення професійних навичок. Це дозволить людям ефективніше планувати свою освіту та кар'єру.

Вивчення конкретних кейсів допоможе ідентифікувати типові перепони, з якими зіштовхуються особи з певними інтелектуальними характеристиками, і розробити рекомендації щодо їх подолання.

Кейс-стаді може також вказати на ефективні підходи до навчання, які дозволяють особистостям з різними інтелектуальними здібностями максимально розвивати свій потенціал.

Через аналіз кейсів можна оцінити, як освітнє та соціальне середовище впливають на процес самовизначення осіб з різними інтелектуальними особливостями та адаптувати умови до їх потреб [19].

Кейс-стаді – це потужний інструмент для розуміння того, як інтелектуальні особливості впливають на процес професійного самовизначення. Використання цього підходу дозволяє оптимізувати рекомендації для освітніх інституцій, кар'єрних радників та інших фахівців, що сприяють успішному професійному розвитку особистостей [59].

Процес професійного самовизначення є складним та багатограним, і інтелектуальні особливості відіграють в ньому не останню роль. Анкетування та опитування можуть стати ключовими методами збору важливої інформації, яка допоможе особистостям усвідомити свої інтелектуальні сильні сторони та слабкості й обрати відповідну професійну дорогу [58].

1. Анкетування як інструмент самоаналізу. Анкети, розроблені психологами та кар'єрними консультантами, можуть допомогти особам самостійно оцінити свої інтелектуальні навички та уподобання. Важливим є підхід до створення анкет таким чином, щоб вони вимірювали широкий спектр інтелектуальних здібностей та уподобань, від аналітичних навичок до креативності [20] та емоційного інтелекту [21].

2. Опитування для отримання зовнішнього відгуку. Опитування вчителів, наставників, роботодавців та колег може допомогти особистостям отримати

зовнішній відгук про свої інтелектуальні здібності. Такі дані можуть виявити сильні сторони, про які особа навіть не підозрювала, або вказати на сфери, які потребують розвитку.

3. Комбінація анкетування та опитування для всебічного аналізу. Поєднання самооцінки через анкетування та зовнішнього відгуку через опитування дає комплексний погляд на інтелектуальний профіль особистості. Це дозволяє більш точно визначити професійні нахили та можливості.

4. Використання даних анкетування та опитування для кар'єрного консультування. Зібрана інформація може бути використана кар'єрними радниками для розробки індивідуальних планів професійного розвитку. Рекомендації можуть включати вибір спеціальності, додаткове навчання, курси для розвитку конкретних навичок тощо.

5. Оптимізація освітньої траєкторії. Інформація, отримана через анкетування та опитування, може допомогти освітнім інституціям адаптувати навчальні програми та підходи до навчання з огляду на інтелектуальні особливості студентів.

6. Анкетування та опитування як інструменти моніторингу прогресу. Регулярне анкетування та опитування можуть слугувати індикаторами прогресу у професійному самовизначенні особистості, виявляючи зміни та розвиток інтелектуальних здібностей у часі.

Анкетування та опитування відіграють значущу роль в оптимізації процесу професійного самовизначення з урахуванням інтелектуальних особливостей. Вони не лише допомагають особистостям усвідомити свої інтелектуальні здібності, але й служать фундаментом для розробки ефективних стратегій кар'єрного розвитку, відкриваючи можливості для досягнення професійного задоволення та успіху.

У добу стрімких змін і зростаючої ролі персоналізації освіти та кар'єри, важливою стає розробка індивідуальних планів розвитку, що враховують унікальні інтелектуальні особливості кожної особистості. Це особливо актуально у контексті оптимізації процесу професійного самовизначення.

1. Визначення інтелектуальних особливостей. Початковим етапом у розробці індивідуального плану є глибоке розуміння інтелектуальних сильних

сторін та слабкостей особистості. Це може бути здійснено через психометричне тестування, анкетування, самоаналіз та інші форми оцінювання.

2. Формування індивідуальної мети. На основі усвідомлених особливостей формулюється професійна мета, яка має відповідати інтелектуальним схильностям і бажанням особистості, а також ринковим потребам.

3. Розробка стратегії навчання та розвитку. Для досягнення професійних цілей розробляється план, що включає набуття необхідних знань, розвиток спеціалізованих навичок і загальних компетенцій [11]. Освітні програми, тренінги, воркшопи, онлайн-курси – все це становить основу такої стратегії.

4. Визначення кар'єрних кроків. Індивідуальний план має включати конкретні етапи кар'єрного росту, від стажувань та волонтерської роботи до повноцінної зайнятості та постійного професійного розвитку.

5. Моніторинг прогресу і коригування плану. Регулярний перегляд і корекція плану є необхідними для адаптації до змін у житті та кар'єрі особистості. Важливо встановлювати чіткі критерії оцінки прогресу і бути готовими до змін плану згідно з новими умовами та здобутим досвідом.

6. Підтримка та консультування. Протягом усього процесу важливо забезпечити особистість професійною підтримкою у вигляді кар'єрного консультування, менторства, коучингу чи терапії, що сприятиме ефективному самовизначенню та просуванню за вибраною траєкторією.

Розробка індивідуальних планів розвитку є ключовим елементом оптимізації процесу професійного самовизначення, що дозволяє інтегрувати інтелектуальні особливості особистості в професійний шлях. Такий підхід допомагає досягнути більшої задоволеності кар'єрою та успіху, а також підвищує можливості для особистісного зростання та розвитку.

У сучасному світі, який характеризується стрімкими змінами в економіці, технологіях і соціальних нормах, процес професійного самовизначення набуває особливої ваги. Розуміння та оптимізація цього процесу з урахуванням інтелектуальних особливостей кожної індивідуальності може значною мірою вплинути на успіх і задоволеність людини її професійною діяльністю.

Важливість врахування інтелектуальних особливостей у самовизначенні полягає у тому, що вони є основою формування індивідуальних планів розвитку, які не лише підтримують наявні сильні сторони, але й допомагають

подолати можливі обмеження. Цей підхід дозволяє особистостям не просто адаптуватися до змін у робочому середовищі, а й активно формувати своє професійне майбутнє.

Серед рекомендацій, які були представлені, ключовими є розуміння власних інтелектуальних сильних сторін, формування мети кар'єри, розробка стратегій навчання і розвитку, визначення кар'єрних кроків, моніторинг прогресу та отримання професійної підтримки [22].

Прогнозуючи майбутні тренди у професійному самовизначенні, можна очікувати, що роль індивідуального підходу та персоналізації кар'єрного планування стане ще більш виразною. Поєднання традиційних форм освіти з новітніми технологічними інструментами, такими як штучний інтелект і великі дані, зможе забезпечити більш точне визначення інтелектуальних сильних сторін і слабкостей, а також розробку більш ефективних планів розвитку.

У довгостроковій перспективі інтелектуальні особливості будуть відігравати визначальну роль у формуванні професійних шляхів. Врахування цих особливостей допоможе людям не тільки досягти успіху в обраній сфері, але й забезпечити гнучкість і адаптивність у відповідь на швидкі зміни робочого ринку та суспільства загалом [23]. Таким чином, інтеграція інтелектуального потенціалу з кар'єрним плануванням стає не просто актуальним трендом, а невід'ємною умовою для досягнення особистісного і професійного задоволення.

На завершення дослідження, яке фокусується на оптимізації процесу професійного самовизначення через інтелектуальні особливості особистості, висновки можуть включати наступні рекомендації та стратегії:

Рекомендації з оптимізації професійного самовизначення:

- Застосування цілеспрямованих психологічних інструментів для оцінки інтелектуальних здібностей, що допоможе особам ідентифікувати свої сильні сторони та потенціал для розвитку.

- Впровадження програм кар'єрного консультування, які інтегрують психометричні оцінки та інтерактивні воркшопи для покращення самоусвідомлення та самовизначення.

Стратегії для кращого розуміння і використання інтелектуальних здібностей:

- Розробка індивідуальних стратегій навчання та розвитку, які враховують унікальний інтелектуальний профіль кожної особи.

- Застосування технік саморефлексії та самооцінки для формування об'єктивного розуміння власних інтелектуальних сильних та слабких сторін.

Шляхи інтеграції інтелектуальних особливостей у кар'єрне планування:

- Організація тренінгів та майстер-класів з особистісного зростання, які сприяють розвитку інтелектуальних навичок, важливих для професійного просування.

- Включення модулів про когнітивні стилі та стратегії прийняття рішень в освітні програми для зміцнення зв'язку між інтелектуальними особливостями та професійними аспіраціями.

Ці рекомендації та стратегії ґрунтуються на емпіричних даних, зібраних у ході дослідження, і спрямовані на підтримку осіб у використанні своїх інтелектуальних ресурсів для досягнення професійного успіху та задоволення. Важливо зауважити, що індивідуальний підхід є ключовим у розробці ефективних стратегій професійного розвитку.

Висновки до другого розділу

Для проведення дослідження було відібрано осіб, які на даний період часу потребували дослідження особистісних інтелектуальних здібностей, напрямків найближчого розвитку та діагностики навичок. Методологічна база, що включала інструменти діагностики інтелектуального розвитку та методики Ікігай, показала свою ефективність у визначенні інтелектуального профілю та професійних уподобань учасників.

Дані, отримані з тестування, виявили ясну кореляцію між різними типами інтелекту за Говардом Гарднером та вибором професійних напрямків серед учасників.

Результати тесту Равена та аналіз Ікігай підтвердили, що інтелектуальні особливості значною мірою впливають на професійне самовизначення та особистісний розвиток.

Рекомендації були сформовані на основі аналізу зібраних даних, з акцентом на необхідності індивідуалізованого підходу до кар'єрного консультування. Було запропоновано практичні стратегії використання інтелектуальних сильних

сторін в контексті професійної самовизначеності та планування найближчих зон кар'єрного розвитку. Підкреслюється значення планування освіти та професійної діяльності на основі інтелектуального профілю, а також необхідність постійної самооцінки та саморозуміння.

Дослідження складалося з чотирьох етапів, які забезпечили послідовний підхід до вивчення інтелектуальної сфери особистості та її впливу на професійне самовизначення.

ВИСНОВКИ

У дослідженні було здійснено теоретичне обґрунтування проблеми інтелектуальної сфери особистості та її значення у процесі професійного самовизначення. На підставі детального вивчення наукової літератури і теорій інтелекту було визначено, що інтелектуальна сфера особистості охоплює широкий спектр когнітивних, емоційних та соціальних здібностей, які визначають здатність особи до навчання, адаптації та творчості.

Сутність поняття «інтелектуальна сфера» була розкрита з урахуванням класичних та сучасних психологічних теорій. Визначено, що інтелектуальна сфера не є статичною; вона може бути розвинена та трансформована через освіту та досвід. Роль інтелектуальних особливостей у процесі професійного самовизначення була детально проаналізована, і було встановлено, що інтелектуальні сили і слабкості значно впливають на вибір кар'єри та успіх в професійній діяльності.

Виявлено, що інтелектуальний потенціал людини не обмежується однією або двома сферами, але включає широкий спектр здібностей, кожна з яких може сприяти різним аспектам професійного розвитку.

Сильні інтелектуальні здібності в певній сфері часто корелюють з професійними інтересами та вибором, що підтверджує важливість інтелекту у процесі самовизначення.

Дослідження інтелектуальної сфери особистості та її ролі в професійному самовизначенні наголошує на важливості глибокого розуміння власних інтелектуальних здібностей. Врахування цих аспектів може значно сприяти ефективному професійному відбору, задоволенню від роботи та загальному особистісному зростанню.

Теоретичний аналіз підкреслює важливість інтелектуальної сфери як фундаментального аспекту особистості, що впливає на професійне самовизначення. Розуміння та розвиток різних типів інтелектів може сприяти більш повному та гармонійному особистісному розвитку, а також допомогти у виборі найбільш підходящого професійного шляху.

Щодо емпіричного дослідження інтелектуальної сфери особистості, можна відобразити наступні аспекти:

По-перше, в ході емпіричного дослідження було визначено характеристики вибірки, яка включала респондентів різного віку та професійних орієнтацій. Методологічна база дослідження була розроблена з урахуванням сучасних психометричних стандартів і включала різноманітні інструменти, зокрема анкетування, інтерв'ювання та психологічні тести.

По-друге, анкетування та опитування, а також застосування інших методів дослідження, дозволили зібрати значний обсяг даних про інтелектуальні особливості респондентів і їх професійні уподобання. Це забезпечило валідність і надійність отриманих результатів.

По-третє, аналіз отриманих результатів показав, що інтелектуальна сфера має значний вплив на професійне самовизначення особистості. Було виявлено, що високий рівень когнітивних здібностей, творчого мислення та аналітичних навичок сприяє більш відповідальному та обґрунтованому вибору професії.

Аналіз результатів дослідження показало значну різноманітність у типах інтелекту серед учасників. Виявлено, що кожен індивід володіє унікальним набором інтелектуальних здібностей, які впливають на їх професійні інтереси та вибір. Аналіз підтвердив, що індивідуальні інтелектуальні здібності тісно пов'язані з професійними інтересами. Наприклад, учасники з високим рівнем логіко-математичного інтелекту частіше цікавилися технічними спеціальностями.

Результати підкреслили важливість індивідуального підходу в оцінці інтелектуальних здібностей. Розуміння і врахування різних типів інтелекту є ключовим для ефективного професійного планування та особистісного розвитку. Рекомендується проведення подальших досліджень для глибшого вивчення зв'язку між інтелектуальними здібностями та професійним самовизначенням.

В цілому, дослідження підтвердило комплексність та багатовимірність інтелектуальної сфери особистості та її значний вплив на професійне життя та самовизначення індивіда.

Індивідуальне кар'єрне планування заохочує індивідів до самоаналізу та рефлексії щодо власних інтересів, сильних сторін, інтелектуальних нахилів та прагнень, а також дозволяє сфокусуватись на розвитку навичок та компетенцій, які підсилюють інтелектуальні здібності та сприяють професійному зростанню.

Шукати можливості для застосування сильних інтелектуальних сторін у роботі та професійному розвитку. Модифікувати та адаптувати робочі завдання та умови, щоб вони відповідали індивідуальним інтелектуальним особливостям. Заохочувати розвиток самосвідомості через регулярну саморефлексію та самооцінку. Використовувати послуги кар'єрних консультантів або коучів для глибшого розуміння інтелектуальних здібностей та їх використання у професійному контексті.

Оптимізація процесу професійного самовизначення, з урахуванням інтелектуальних особливостей, передбачає комплексний підхід до ідентифікації, розвитку та застосування інтелектуальних здібностей. Це включає в себе самопізнання, особистісний розвиток, а також індивідуалізоване планування кар'єри. Такий підхід може допомогти особистостям максимально реалізувати свій потенціал та досягти професійного задоволення та успіху.

Нами розроблені рекомендації для оптимізації процесу професійного самовизначення з урахуванням інтелектуальних особливостей.

Таким чином, дослідження підтвердило те, що інтелектуальна сфера особистості відіграє ключову роль у процесі професійного самовизначення. Результати можуть бути використані в кар'єрному консультуванні та розробці освітніх програм, спрямованих на розвиток інтелектуального потенціалу індивідів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми інтелектуальної сфери особистості як фактору впливу на професійне самовизначення. Зокрема, подальшого вивчення чекають питання оптимізації побудови особистісного кар'єрного плану, які включають детальний аналіз поточних навичок та інтересів, визначення довгострокових професійних цілей, а також розробку стратегій досягнення цих цілей. Важливим аспектом є вивчення того, як вплив зовнішніх чинників, таких як зміни на ринку праці та технологічний прогрес, може вплинути на кар'єрне планування. Також потрібно врахувати важливість підтримки неперервного професійного розвитку та самоосвіти, щоб залишатися конкурентоспроможними у змінному робочому середовищі.

Крім того, необхідно звернути увагу на роль менторства та мережових зв'язків у розвитку кар'єри, а також на стратегії балансування між професійними

амбіціями та особистим життям. Питання психологічної підготовки до змін у кар'єрі та вміння адаптуватися до нових викликів також мають велике значення. Врахування цих аспектів допоможе створити більш гнучкий та ефективний підхід до планування кар'єри, що сприятиме професійному розвитку та задоволенню від роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авінаш К., Діксіт, Баррі Дж. Нейлбафф. Мистецтво стратегії. Путівник до успіху в житті та бізнесі від експертів теорії гри. переклад з англ. Анастасії Богоніс. Львів, 2023. 616 с.
2. Айзенк Г. Ю. Интеллект: новый взгляд. *Вопросы психологии*. 1995. №1. С.111–131.
3. Антонова Н. О. Психологічні основи розвитку готовності до професійної діяльності психолога : монографія. Слов'янськ : Видавець Маторін Б. І., 2010. 561 с.
4. Анцупов А. Я. Введення в конфліктологію. Як попереджати і вирішувати міжособистісні конфлікти: навч. посіб. К.: МАУП, 1996. 104 с.
5. Байсара Л. І. Множинність виявлення інтелекту : навчальний посібник. Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. 96 с.
6. Бал. Г. А. Поняття адаптації та її значення для психології особистості. *Питання психології*.1989. №1. С. 92–100.
7. Балл Г. О., Медінцев В. О. Особистість як індивідуальний модус культури і як інтегративна якість особи. *Горизонти освіти*. 2011. № 3. С. 7–14.
8. Бондаренко О. Ф. Психологічні особливості сучасної молоді та проблеми професійної підготовки психологів-практиків. *Практична психологія та соціальна робота*. 2003. №4. С. 8–11.
9. Буркова Л. В. Соціономічні професії: інноваційна підготовка спеціалістів у вищих навчальних закладах : монографія. Київ : Інформаційні системи, 2010. 278 с.
10. Видатні психологи: біографічний довідник / упор. Т. Шаповал. К.: Видавн. дім «Шкільний світ»; Видавн. Л.Галіцина, 2005. 120 с.
11. Вінтюк Ю. В. Концепція формування професійної компетентності майбутніх психологів у ВНЗ. *Молодий вчений*. 2017. № 4(44). Ч. III. С. 351–355.
12. Вірна Ж. П. Мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації психолога : монографія. Луцьк: РВВ «Вежа» Волинський державний університет імені Лесі Українки, 2003. 320 с.
13. Власова О. І. Психологія соціальних здібностей: структура, динаміка, чинники розвитку : монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 308 с.

14. Выготский Л. С. Собрание сочинений. М., 1982. 215 с.
15. Гарднер, Г. Структура розуму: теорія множинного інтелекту: Переклад з англ. М.: ТОВ «В.Д. Вільямс», 2007. 502 с.
16. Йоган Г. Мистецтво зосереджуватися. Як у нас украли увагу: Переклад з англ. Юлія Кульменко. К.: Лабораторія, 2022. – 296 с.
17. Гилфорд Дж.П. Три сторони мышлення, в кн: Психологія мышлення: Пер. с нем. и англ. М., 1965. – 143 с.
18. Гоулман Д. Емоційний інтелект: Переклад з англ. С.-Л. Гумецької.: Х.: Віват, 2022. – 512 с.
19. Грабовець Н. Соціальний інтелект в структурі особистості майбутнього педагога: наукові записки Національного університету “Острозька Академія”. Серія: Психологія і педагогіка. – Острог, 2002. – Вип. 3. – С. 395-399.
20. Гріффітс К. Посібник із креативного мислення: Переклад з англ. У. Курганової – Харків: Вид-во «Ранок»: Фабула, 2020. – 288 с.
21. Дерев'янка С. П. Актуалізація емоційного інтелекту в емоціогенних умовах. Соціальна психологія. 2008. № 1. С.96–104.
22. Джо Диспенза. Сверхъестественный разум. Как обычные люди делают невозможное с помощью силы подсознания: монография. Литва: Издательство Knygu klubas, Каунас, 2016 – 448 с.
23. Загальна психологія: Практикум / В.В. Волошина, Л.В. Долинська, С.О. Ставицька, О.В. Темрук: навч. посібник. – К. : Каравела, 2005. – 280 с.
24. Зарицька В. В. Компетентнісно спрямована освіта: перший досвід, порівняльні підходи, перспективи. Розвиток емоційного інтелекту в контексті компетентнісно спрямованої освіти: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (28 квітня 2011 року). Київ : Ін-т сучасн. підр. 2011. – 92 с.
25. Засекіна Л.В. Структурно-функціональна організація інтелекту: монографія. Острог: Національний університет “Острозька академія”. 2005. – 370 с.
26. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: навчальний посібник. К. : Либідь, 2004. – 424 с.
27. Кен Могі. Маленька книжка ікігай. Секрети щастя по-японському пер. з англ. Оксана Ліпковська. – Київ: РІДНА МОВА, 2022. – 160 с.

28. Колісник Л. О. Розвиток емоційного інтелекту як чинника запобігання самотності в юнацькому віці: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2016. – 307 с.
29. Коломінський Н.Л. Методологічні засади підготовки практичного психолога. Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – №4. – С. 12-13.
30. Кудрявцева Т.В. В.Ю. Шегурова Психологический анализ динамики профессионального самоопределения личности: Вопросы психологии. – 1983. – №2. – С.51-59.
31. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. М., 1972. – 244 с.
32. Лурия А.Р. Об историческом развитии познавательных процессов. – М., 1974. – 412 с.
33. Ляховець Л.О. Особливості комунікативної діяльності студентів-психологів з розвиненим соціальним інтелектом. Актуальні проблеми практичної психології : зб. наук. праць / відп. ред. О.Є. Блинова. – Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2007. – С. 129-133.
34. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. Видання друге, перероблене та доповнене. Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. 272 с.
35. Маркова А.К. Психология профессионализма. М. : МГФ “Знание”, 1996. – 240 с.
36. Мітіна Л. М. Особистісний і професійний розвиток людини в нових соціально-економічних умовах. Питання психології. 1997. № 4. С. 28–38.
37. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. — М.: Молодая гвардия, 1990. — 351 с.
38. Москальова А. С. Методика психодіагностики в навчально-виховному процесі. Навч.посіб. Київ: УМО НАПН України, 2014. 360 с.
39. Мудрик А.К. Соціальний інтелект та соціальна компетентність. Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 3. – С. 4-6.
40. Нейссер, Ю. Інтелект: Відомі і невідомі. Американський психолог, 51 (2), 77—101.
41. Пилипенко Н.М. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи. Соціальна психологія. 2005. № 3 (11). С. 72–79.

42. Помиткін Е.О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості: посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – С. 29-51.
43. Попович І.М. Визначення професійної готовності практичного психолога: психологія / зб. наук. праць Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова / наук. ред. С.Д. Максименко. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 1999. – Вип. 3. – С. 290-296.
44. Психологический словарь /Под общ. ред. А.В. Петровского, М. Г. Ярошевского. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Политиздат, — 494 с.
45. Ратніков В. Основи філософії науки і філософії техніки: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2012. 291 с.
46. Рубинштейн С.Л. О мышлении и путях его исследования. М., 1958. – 249 с.
47. Руденко С.В. Феномен соціального інтелекту на сучасному етапі розвитку психологічної науки // Актуальні психології. Соціальна психологія. Організаційна психологія. Економічна психологія : зб. наук. праць / наук. ред. С.Д. Максименко, Л.М. Карамуша. – К. : Інститут психології ім. Г.С. Костюка. – 2004. – Т.1. – Ч.13. – С. 85-87.
48. Скаб М. В. Концептуалізація сакральної сфери в українській мові : автореф. дис. ... д-ра філол.наук : 10.02.01 «українська мова» / М. В. Скаб. – К., 2009. – 36 с
49. Смұльсон М.Л. Психологія розвитку інтелекту : монографія, К. : Норадрук, 2003. – 298 с.
50. Стівен Сломен, Філіп Фернбак. Ілюзія знання: Чому ми ніколи не думаємо на самоті. – Переклад з англійської Мирослави Лузіної. – Київ: Уакабоо Publishing, 2019. – 344 с.
51. Тоні Б'юзен. Мапа думок. Докладний посібник із вивчення і застосування найпотужнішого інструмента мислення у світі: Переклад з англ. Олени Замойської. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. – 224 с.
52. Усанова О. Г. Коммуникативная компетентность в культуре педагогического общения : монография. Челябинск, 2004. – 139 с
53. Філософський енциклопедичний словник. Київ. Абрис, 2002. – 742 с.
54. Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования, 2-е изд., перераб. и доп. СПб. : Питер, 2002. – 272 с.

55. Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.В. Петухова. – М. : Изд-во МГУ, 1981. – 453 с.
56. Черножук Ю. Г. Індивідуальні відмінності емоційності у співвідношенні з особливостями інтелекту : автореф. дис... на здоб. канд. психол. наук : 19.00.01. Одеса, 2006. – 20 с.
57. Черножук Ю. Г. Соотношение результативных свойств интеллекта с эмоциональностью. Наука і освіта. 2007. № 4/5. С. 177–180.
58. Шевченко Н.Ф. Становлення професійної свідомості практичних психологів у процесі фахової підготовки : монографія. К. : Міленіум, 2005. – 296 с.
59. Шмелев А.Г. Основы психодиагностики : учеб. пособ. для студ. пед. вузов. М., Ростов-на-Дону : Изд-во “Феникс”, 1996. – 544 с.
60. Яценко Т.С. Активне соціально-психологічне навчання: теорія, процес, практика : навч. посіб. Хмельницький : Вид-во НАПВУ, 2002. – 792 с.
61. Cantor N.G., Kihlstrom J.F. Personality and social intelligence [Text] / N.G. Cantor, J.F. Kihlstrom. – N-Y. : Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, New Jersey, 1987. – 420 p.
62. Gardner H. Multiple intelligences: the theory in practice [Текст] / Howard Ear Gardner. – N-Y. : Basic Books. – 1993. – 463 p.
63. Mayer J. D., Salovey P. The Intelligence of emotional intelligence. Intelligence. 1993. V.17. № 4. P. 433–442.
64. Zeidner M. What we know about emotional intelligence: how it affects learning, work, relationships, and our mental health .London: A Bradford book, 2009. 464 p.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Огляд основних теорій інтелекту

1	Інформація про автора теорії	Альфред Біне (1857-1911), французький психолог та педагог, був одним із перших дослідників інтелектуальної сфери особистості та розробником методів для її вивчення.
	Суть теорії	Теорія Альфреда Біне про інтелектуальну сферу особистості була спрямована на розуміння та вимірювання розумових здібностей. Біне розробив концепцію "інтелектуального віку" (intelligence quotient, IQ), який став популярним інструментом для оцінки інтелектуальних здібностей
	Основні принципи	Інтелектуальний вік: Біне вважав, що інтелект є стійким і вимірюваним явищем, і кожна людина має свій інтелектуальний вік, що визначається на основі результатів інтелектуальних тестів. Зростання інтелектуального віку позначає розвиток розумових здібностей [49].
		Ментальний вік та хронологічний вік: Біне ввів поняття "ментального віку" – рівня розумових здібностей, який відповідає конкретному віку особистості. Якщо ментальний вік співпадає з хронологічним, то інтелектуальний розвиток відповідає нормі. Якщо ментальний вік нижчий за хронологічний, це може вказувати на відставання в розвитку.
		Розвиток когнітивних функцій: Біне провів багато досліджень, щоб з'ясувати, які когнітивні функції (наприклад, увага, пам'ять, абстрактне мислення) розвиваються з віком і як вони впливають на інтелект.
	Розвиток людського мислення: Біне вивчав розвиток мислення в дітей та дорослих і дійшов висновку, що інтелектуальні процеси зазнають значних змін і покращень протягом життя	
Результати роботи	Теорія Біне і створені ним інтелектуальні тести стали основою для розвитку сучасних IQ-тестів. Його дослідження поклали основу для розуміння розвитку інтелектуальної сфери особистості, і ця теорія залишається актуальною в сучасній психології. Також важливо відзначити, що Альфред Біне висловив	

		гіпотезу про спадковість інтелектуальних здібностей, яка стала підставою для подальших досліджень у галузі генетики та психології спадковості інтелекту.
2	Інформація про автора теорії	Чарльз Спірмен (1872-1949), англійський психолог, відомий своїм внеском у вивченні інтелектуальної сфери особистості, розробив теорію інтелекту, яка сформулювала базові поняття для розуміння людського інтелекту та його вимірювання. Дослідження Спірмена в цій області великою мірою вплинули на розвиток психометрики та психології інтелекту
	Суть теорії	Основною ідеєю теорії Чарльза Спірмена є концепція «г-фактора» або загального інтелекту. Він вважав, що інтелект складається з загального фактора (г-фактора) і специфічних факторів, що визначають окремі аспекти інтелектуальних здібностей
	Основні принципи	Генеральний Інтелект (g): Спірмен вважав, що інтелект може бути представлений як загальний чинник, який визначає інтелектуальні здібності людини. Цей загальний чинник називається "генеральний інтелект" або просто "g". За його теорією, g є основою інтелекту та впливає на всі види інтелектуальних завдань.
		Специфічний Інтелект (s): Окрім загального інтелекту (g), Спірмен враховував наявність і специфічних інтелектуальних здібностей, які є унікальними для кожної особистості. Ці специфічні здібності виявлялися в результаті конкретного навчання та досвіду
		Факторний Аналіз: Спірмен використовував факторний аналіз для розбиття інтелектуальних завдань на окремі складові. Цей метод дозволяв розкрити внутрішню структуру інтелекту та визначити, які здібності є важливими для успішності в конкретних завданнях
Результати роботи	Розвиток IQ-тестів: Спірмен був одним із піонерів створення IQ-тестів (інтелектуальний коефіцієнт). Він розробив перший тест для вимірювання інтелектуальних здібностей, який використовувався як основа для подальшого розвитку подібних тестів.	
	Розуміння структури інтелекту. Через факторний аналіз Спірмен допоміг встановити, що інтелект має певну структуру, де загальний інтелект (g) впливає на специфічні інтелектуальні фактори.	
	Психометрика. Робота Спірмена стала важливим внеском в психометрику – галузь, яка займається	

		вимірюванням психологічних характеристик, включаючи інтелект.
		Освіта. Теорія інтелекту Чарльза Спірмена вплинула на педагогічну практику, допомагаючи вчителям краще розуміти розвиток інтелекту учнів і використовувати ці знання для покращення навчального процесу.
3	Інформація про автора теорії	Реймонд Кеттел (1903-1998) – американський психолог, відомий своїм внеском у вивчення інтелектуальної сфери особистості та розробкою теорії інтелекту. Його дослідження в цій області привели до створення теорії множинного інтелекту та винайдення психометричних методів для вимірювання різних аспектів інтелекту.
	Суть теорії	Основна ідея теорії Реймонда Кеттела полягає в тому, що інтелект не є однорідним поняттям, а складається з різних складових. Кеттел розробив концепцію "множинного інтелекту", яка передбачає існування декількох видів інтелектуальних здібностей.
	Основні принципи	Кристалічний інтелект (Gc). Це знання, які накопичуються протягом життя і відображають освіту, досвід та культурний контекст. Кристалічний інтелект передбачає здатність використовувати знання та вирішувати завдання, що вимагають вивчення та інтелектуального досвіду.
		Рідкий інтелект (Gf). Це здібності до абстрактного мислення, проблемного розв'язання та навчання в нових ситуаціях. Рідкий інтелект вимірює здатність до аналізу, синтезу та логічного мислення.
		Пам'ять (Gy). Ця складова інтелекту відображає здатність до зберігання і відтворення інформації. Пам'ять важлива для навчання та вирішення завдань.
		Обробка інформації (Gv). Складова, яка відображає швидкість та точність обробки інформації. Здібності до визначення патернів, сприйняття деталей та реакція на подану інформацію також включаються сюди.
	Результати роботи	Тестування. Кеттел розробив багато психометричних тестів для вимірювання різних аспектів інтелектуальних здібностей. Його тести використовуються в дослідженнях та освіті.
Розвиток Теорії. Теорія множинного інтелекту Кеттела відкрила нові горизонти для розуміння різних аспектів інтелекту та внесла корективи у класичну концепцію інтелекту, яка базується лише на загальному інтелекті.		

		<i>Педагогіка.</i> Результати робіт Кеттела були використані в освітній практиці для підтримки інтелектуального розвитку учнів та студентів.
4.	Інформація про автора теорії	Говард Гарднер (народився 11 липня 1943) – видатний американський психолог і педагог, відомий своєю теорією множинного інтелекту. Його робота в області інтелектуальної сфери особистості відкрила нові горизонти для розуміння та вимірювання інтелекту та розкрила важливі аспекти індивідуальної різноманітності здібностей.
	Суть теорії	Теорія множинного інтелекту Говарда Гарднера передбачає існування різних видів інтелекту, кожен з яких є незалежним і вимірюваним. Гарднер вперше представив цю теорію в 1983 році у своїй книзі "Фрейми Майнд: Теорія множинного інтелекту". За його концепцією, інтелект не можна обмежити лише однією загальною кількісною оцінкою (як, наприклад, в IQ-тестах), оскільки він включає різні аспекти та типи інтелектуальних здібностей.
	Основні принципи	Теорія множинного інтелекту Говарда Гарднера передбачає існування різних видів інтелекту, кожен з яких є незалежним і вимірюваним. Гарднер вперше представив цю теорію в 1983 році у своїй книзі "Фрейми Майнд: Теорія множинного інтелекту". За його концепцією, інтелект не можна обмежити лише однією загальною кількісною оцінкою (як, наприклад, в IQ-тестах), оскільки він включає різні аспекти та типи інтелектуальних здібностей. Основні види інтелекту, які визнаються в теорії Гарднера, включають такі:
		<i>Лінгвістичний інтелект.</i> Здатність до використання мови для ефективного спілкування та розуміння слів. Цей тип інтелекту виявляється в мовному обдарованості, письмовому мовленні, та інших мовних навичках.
		<i>Логіко-математичний інтелект.</i> Здатність до логічного мислення, аналізу і розв'язання математичних завдань. Цей тип інтелекту проявляється в здібності до розв'язання проблем і вирішення логічних завдань.
		<i>Просторовий інтелект.</i> Здатність до розуміння і використання просторової інформації. Це включає здібність до навігації в просторі, малювання, та сприймання об'ємів і форм.
		<i>Музичний інтелект.</i> Здібність до сприйняття, розуміння

		і створення музики. Цей тип інтелекту пов'язаний з музичною обдарованістю та музичним талантом.
		Кінестетичний (тілесний) інтелект. Здібність до контролю рухів та використання тіла для вирішення завдань. Цей тип інтелекту розкривається в фізичних навичках, спортивному обдарованості та роботі зі своїм тілом.
		Міжособистісний інтелект. Здібність до розуміння і спілкування з іншими людьми, розвиток соціальних відносин і співпраця з оточуючими.
		Внутрішньоособистісний інтелект. Здатність до саморефлексії, розуміння власних почуттів і мотивів, розвиток самосвідомості.
	Результати роботи	Освіта. Теорія множинного інтелекту стимулювала розвиток різноманітних педагогічних підходів, спрямованих на підтримку різних типів інтелекту учнів.
		Сприяння індивідуальному розвитку. Гарднер підкреслив важливість врахування індивідуальних сильних сторін інтелекту та розвитку навичок відповідно до них.
		Підтримка різноманітності. Теорія Гарднера відкрила нові можливості для розуміння і підтримки різноманітності інтелектуальних здібностей усередині суспільства.
5	Інформація про автора теорії	Роберт Штернберг (народився 8 грудня 1949) – видатний американський психолог, відомий своєю теорією триархічного інтелекту. Його дослідження в області інтелектуальної сфери особистості внесли важливий внесок у розвиток розуміння інтелекту та його функціональних аспектів.
	Суть теорії	Теорія триархічного інтелекту Роберта Штернберга передбачає існування трьох основних компонентів інтелекту, кожен з яких відповідає за різні аспекти когнітивних функцій:
	Основні принципи	Аналітичний інтелект (AI). Цей компонент відображає здатність до аналізу і обробки інформації, логічного мислення та розв'язання проблем. Аналітичний інтелект вимірює здібність до аналізу деталей та встановлення зв'язків між ними.
		Практичний інтелект (PI). Цей компонент відображає здатність до адаптації до реальних ситуацій і вирішення практичних завдань. Практичний інтелект вимірює

		здатність до вирішення повсякденних завдань та роботи з людьми в соціальних ситуаціях.
		Творчий інтелект (CI). Цей компонент відображає здатність до створення нових ідей, виходячи за межі існуючих знань та концепцій. Творчий інтелект вимірює здатність до інноваційного мислення і творчого процесу.
	Результати роботи	<p>Розширення розуміння інтелекту. Теорія триархічного інтелекту допомогла розглянути інтелект як більш складну сутність, що включає різні аспекти.</p> <p>Педагогіка. Роберт Штернберг підкреслював важливість розвитку різних компонентів інтелекту в освітньому процесі та розвитку навичок, необхідних для успіху в житті.</p> <p>Дослідження креативності. Його робота також сприяла дослідженню та розвитку креативності і творчого мислення.</p>
6	Інформація про автора теорії	Джеймс Флінн (народився 14 березня 1934 року) – визнаний новозеландський психолог, відомий своєю роботою у галузі інтелектуальної сфери та розробкою ефекту Флінна. Його дослідження суті інтелектуальної сфери особистості та впливу соціокультурних чинників на інтелекту внесли значний внесок у розуміння розвитку людського інтелекту.
	Суть теорії	Теорія Джеймса Флінна базується на його роботі з аналізу та порівняння інтелектуальних тестів, які вимірюють інтелектованість людей протягом десятиліть. Основна ідея полягає в тому, що інтелект, якщо розглядати його через призму тестових завдань, росте з плином часу. Ефект Флінна означає, що середні бали інтелектуальних тестів зростають з кожним наступним поколінням.
	Основні принципи	<p>Ефект Флінна. Найважливішим досягненням Джеймса Флінна є виявлення явища, відомого як "Ефект Флінна". Це явище полягає в систематичному зростанні середнього рівня інтелекту в розвинених країнах протягом останніх десятиліть. Феномен був виявлений Флінном у ряді досліджень, де він порівнював результати тестів інтелекту у різні покоління та показав, що середні показники інтелекту зростали з плином часу. Ефект Флінна свідчить про те, що інтелект може бути піддатним впливу зовнішніх факторів і може змінюватися протягом поколінь.</p> <p>Соціокультурні впливи. Флінн вказував на те, що ефект</p>

		Флінна, велика мірою, пов'язаний із зміною соціокультурних умов і збільшенням доступу до освіти та інтелектуально стимулюючих середовищ. Він досліджував вплив освіти, розвитку технологій, змін у робочому середовищі та інших факторів на інтелектуальний розвиток.
		Критика IQ-тестів. Джеймс Флінн також був відомий своєю критикою до IQ-тестів, особливо в контексті їх використання для вимірювання інтелектуальної здатності різних культурних груп. Він вказував на те, що такі тести можуть бути забарвленими культурними та соціальними упередженнями та не завжди точно відображати інтелект індивіда.
	Результати роботи	Дослідження Джеймса Флінна створило фундаментальний фреймворк для розуміння інтелекту і впливу оточуючого середовища на розвиток людських когнітивних здібностей. Деякі з ключових результатів та внесків включають: <p>Відкриття Ефекту Флінна. Флінн виявив, що інтелект росте з покоління в покоління, і це явище розповсюджене в багатьох частинах світу.</p> <p>Вплив середовища. Його дослідження підкреслили важливість середовища та освіти у формуванні інтелекту.</p> <p>Соціальна справедливість. Ефект Флінна також відкрив важливі аспекти соціальної справедливості, оскільки він показав, що доступ до якісної освіти може підвищити інтелект дітей з менш сприятливих умов [60].</p> <p>Методологія дослідження. Робота Флінна змусила вчених переглянути методика вимірювання інтелекту та розуміння його розвитку.</p>
7	Інформація про автора теорії	Джан Піаже (1896-1980) – видатний швейцарський психолог та філософ, відомий своїм внеском в розвиток розвитку дитячого інтелекту. Його робота сформувала основи теорії когнітивного розвитку та допомогла в розумінні інтелектуальної сфери особистості у дитячому віці.
	Суть теорії	Теорія Джана Піаже про розвиток інтелекту дітей базується на припущенні, що інтелект не є статичним, а розвивається у процесі взаємодії дитини з навколишнім середовищем. Піаже розділив розвиток інтелекту на кілька стадій, які відображають зростаючу складність когнітивних функцій [61].

	Основні принципи	<p>Основні стадії розвитку інтелекту за теорією Піаже:</p> <p>Сенсорно-моторний період (від народження до 2 років). На цій стадії дитина сприймає світ через сприйняття і рухи. Вона розвиває відчуття простору, об'єктів і їх функцій.</p> <p>Період пропорцій (від 2 до 7 років). У цей період дитина вчиться використовувати символи та мову для представлення своїх думок. Формуються основні навички мовлення та розуміння символів.</p>
		<p>Конкретних операцій (від 7 до 11 років). На цій стадії дитина розвиває здатність до логічного мислення та вирішення завдань, що вимагають конкретних операцій. Вона може використовувати логіку для розв'язання проблем в обмежених ситуаціях.</p> <p>Формальних операцій (після 11 років). На цій стадії дитина розвиває абстрактне мислення та здатність до вирішення складних завдань, що передбачають абстрактну логіку. Вона може розглядати різні точки зору і розв'язувати проблеми з високою складністю.</p>
	Результати роботи	<p>Дослідження Джана Піаже відкрили новий погляд на розвиток інтелекту дитини. Його теорія стала основою для психології дитячого розвитку і вплинула на педагогіку та методи навчання. Джан Піаже також підкреслив важливість стимулювання активності та дослідження у дітей як засіб розвитку їхнього інтелекту.</p>
8	Інформація про автора теорії	<p>Карл Густаф Юнг (1875-1961) – швейцарський психіатр та психолог, який вніс вагомий внесок у розуміння інтелектуальної сфери особистості через свою роботу в галузі аналітичної психології. Юнг розвинув концепцію індивідуації, яка включає в себе розвиток індивідуальних аспектів інтелекту в контексті психологічного росту.</p>
	Суть теорії	<p>Ключовою концепцією теорії Карла Густафа Юнга є ідея колективного безсвідомого та архетипів. Він вважав, що людський інтелект і особистість мають глибокі корені, які виходять за межі індивідуального досвіду. У своїй роботі Юнг розробив ряд понять, які допомагають розібратися в структурі інтелектуальної сфери особистості.</p>
	Основні принципи	<p>Архетипи. Юнг вважав, що існує набір універсальних символів та образів, які знаходяться в колективному безсвідомому кожного і впливають на наше сприйняття інтелектуальних процесів.</p> <p>Процес індивідуації. Цей поняття вказує на процес</p>

		розвитку особистості та індивідуального інтелекту, коли людина намагається злагодити свої внутрішні конфлікти та знайти гармонію між своїми різними аспектами.
		Типологія особистості. Юнг розробив теорію типів особистості, яка включала в себе концепції інтроверсії та екстраверсії, а також чотири основних функції мислення: мислення, почуття, відчуття та інтуїцію.
	Результати роботи	Робота Карла Густафа Юнга має важливий внесок у розуміння інтелектуальної сфери особистості. Його підходи до аналізу сновидінь, символів та архетипів внесли важливий внесок у психологію та розуміння творчих інтелектуальних процесів. Концепція індивідуації та типологія особистості Юнга допомогли покращити розуміння індивідуального розвитку інтелектуальних здібностей.
9	Інформація про автора теорії	Девід Векслер (1896-1980) – видатний американський психолог, відомий своєю роботою в галузі інтелектуальної сфери особистості. Він став відомим завдяки розробці Векслерового інтелектуального тесту та внеску в розуміння різних аспектів інтелектуальних здібностей.
	Суть теорії	Девід Векслер розробив інтелектуальний тест, відомий як Скорочений Шкала Інтелекту Векслера для дорослих (WAIS) та Шкала Інтелекту Векслера для дітей (WISC) для вимірювання інтелектуальних здібностей людини. Ці тести визначають когнітивні функції, такі як розумова логіка, аналіз інформації, сприйняття і абстрактне мислення.
	Основні принципи	Інтелект як глобальна концепція. Векслер вважав інтелект за загальний фактор, який можна виміряти. Його тести спрямовані на визначення загального інтелектуального рівня людини. Різні типи інтелектуальних здібностей. Помічено, що різні аспекти інтелекту, такі як вербальний інтелект, невербальний інтелект і розумові навички, можуть розвиватися в різному темпі та бути незалежними одне від одного.
	Результати роботи	Дослідження інтелектуальної сфери особистості Девіда Векслера викликали великий інтерес і вплинули на психологію та освіту. Векслерові інтелектуальні тести залишаються одними з найбільш поширених та визнаних інструментів для вимірювання інтелектуальних

		здібностей.
10	Інформація про автора теорії	Льюїс Терман (1877-1956) був американським психологом, який здійснив вагомий внесок у вивчення інтелектуальної сфери особистості, особливо в контексті інтелектуальної тестування та розвитку дитячого інтелекту.
	Суть теорії	Однією з ключових робіт Льюїса Термана стала Лонгітюдна дослідження талановитих дітей, відома як "Стенфордський багаторічний дослід". Терман розпочав це дослідження в 1921 році, коли він вибрав та проаналізував понад 1 500 обдарованих дітей. Однією з основних меть цього дослідження було встановлення факторів, які впливають на інтелектуальний розвиток індивіда, а також прогнозування успіху в житті.
	Основні принципи	<i>Індивідуальність інтелекту.</i> Терман підкреслював, що кожна особистість є унікальною, і інтелектуальний розвиток може відрізнитися від особи до особи.
		<i>Тестування інтелекту.</i> Він активно розвивав інтелектуальні тести та методикау їхнього застосування для оцінки інтелектуальних здібностей.
		<i>Важливість середовища.</i> Терман підкреслював роль оточуючого середовища, включаючи сім'ю та навчання, у формуванні інтелектуальних здібностей.
	Результати роботи	Дослідження Льюїса Термана дали важливі результати. Він виявив, що інтелектуально обдаровані діти часто досягають успіху у вищій освіті та професійній сфері. Він також підкреслив важливість розуміння і підтримки обдарованих дітей в освітньому процесі.
11	Інформація про автора теорії	Френсіс Гальтон (1822-1911) був англійським поліматом, галузевим психологом, статистиком та антропологом, який здійснив значний внесок у розуміння інтелектуальної сфери особистості. Він відомий своєю роботою у галузі вимірювання спадкового інтелекту і засновником терміну "eugenics" (євгеніка), що стосується вдосконалення генетичних характеристик людей.
	Суть теорії	Головна ідея Френсіса Гальтона полягала в тому, що інтелект має спадкову складову. Він вважав, що обдарованість інтелектом передається від батьків до дітей і що інтелект можна виміряти та класифікувати. Він розвивував поняття "середнього інтелекту" та спробував створити методи вимірювання спадкового інтелекту. Гальтон також спробував використовувати

		антропометрію (вимірювання анатомічних параметрів тіла) для визначення інтелектуальних здібностей, але цей підхід не знайшов широкого визнання.
Основні принципи		Спадковість інтелекту. Френсіс Гальтон вважав, що інтелектуальні здібності можуть бути спадковими. Він проводив дослідження, спрямовані на визначення спадкових чинників, які впливають на інтелект.
		Міряння інтелекту. Гальтон вважав, що інтелект можна виміряти. Він розвивав методику для створення інтелектуальних тестів і спрямовував зусилля на розробку інструментів для оцінки когнітивних функцій.
		Євгеніка. Однією з головних ідей Гальтона була євгеніка, яка передбачала вдосконалення генетичних характеристик людей шляхом контролю за спадковістю. Він вважав, що спадковий інтелект може бути покращений шляхом сприятливого селекційного сімейного планування.
		Середовище та навколишній вплив. Гальтон також визнавав важливість середовища та навколишнього впливу на інтелект. Він розглядав їх як фактори, які можуть впливати на розвиток інтелектуальних здібностей.
		Методологія дослідження. Френсіс Гальтон використовував статистичні методи та аналіз даних для підтвердження своїх гіпотез і результатів досліджень.
	Результати роботи	Дослідження Френсіса Гальтона мали значний вплив на розвиток ідей про спадковість інтелекту. Його робота стала важливою для подальших досліджень у галузі психології та генетики, а також вплинула на науковий підхід до вивчення інтелектуальних здібностей.
12	Інформація про автора теорії	Ерік Еріксон (1902-1994) – видатний американський психолог та психіатр, який надав великий внесок у вивчення інтелектуальної сфери особистості. Він відомий своєю роботою в галузі психосоціального розвитку та теорії особистості.
	Суть теорії	Теорія Еріка Еріксона відзначається тим, що вона не обмежується лише інтелектуальним аспектом особистості, а охоплює всебічний розвиток особистості протягом життя. Його теорія включає в себе восьмиперіодичну послідовність фаз психосоціального розвитку, кожна з яких відзначається конфліктом, який особистість повинна вирішити для досягнення

		психосоціального розвитку [4].
Основні принципи		Психосоціальний розвиток. Теорія Еріксона вважає, що розвиток особистості є процесом, який охоплює всебічний розвиток, включаючи інтелектуальний, емоційний, соціальний і моральний аспекти.
		Фази розвитку. Теорія визначає вісім фаз розвитку, кожна з яких відповідає певному віці і вимагає вирішення конфлікту, наприклад, конфлікту між ініціативою та провиною (фаза дитинства) або конфлікту між інтимністю та ізоляцією (фаза дорослості).
		Індивідуальність. Теорія Еріксона враховує індивідуальні різниці та унікальність кожної особистості в контексті її розвитку.
Результати роботи		Теорія Еріка Еріксона стала важливим внеском в психологію і розуміння інтелектуальної сфери особистості. Ця теорія дозволила враховувати не лише когнітивні аспекти інтелекту, але і їх взаємозв'язок з іншими аспектами особистості та соціальними вимогами розвитку. Еріксон підкреслював важливість вирішення психосоціальних конфліктів для досягнення психосоціального розвитку та внутрішньої гармонії.
13	Інформація про автора теорії	Джером Каган (народився 1929 року) – відомий американський психолог, який здійснив вагомий внесок у дослідження інтелектуальної сфери особистості, зокрема в контексті розвитку інтелекту в дитячому віці. Його робота була спрямована на вивчення ролі вроджених та середовищних факторів у формуванні інтелектуальних здібностей.
	Суть теорії	Джером Каган спеціалізується на розвитку дитини та психології дитинства. Його дослідження включають вивчення темпераменту, соціального розвитку і, звісно ж, інтелектуального розвитку дітей.
	Основні принципи	Темперамент і реактивність. Джером Каган вважає, що темперамент дитини грає важливу роль у розвитку її інтелекту. Він досліджує, які особливості темпераменту можуть впливати на когнітивні функції та навчання.
		Соціальний контекст. Каган досліджує, як соціальний оточуючий середовище та стимуляція впливають на розвиток інтелекту дитини. Він акцентує увагу на важливості взаємодії з оточуючими для розвитку когнітивних навичок.
		Зміна в розвитку. Теорія Кагана враховує те, що

		інтелектуальний розвиток дитини може змінюватися протягом її життя під впливом різних факторів, таких як навчання, досвід і соціальна взаємодія.
		<i>Індивідуальність.</i> Каган підкреслює унікальність кожної дитини і враховує індивідуальні різниці в інтелектуальному розвитку.
	Результати роботи	Дослідження Джерома Кагана допомагають краще розуміти, як темперамент, соціальний контекст і індивідуальність впливають на розвиток інтелектуальної сфери особистості, особливо у дітей. Його робота стала основою для багатьох інших досліджень у галузі дитячої психології та розвитку. Джером Каган нагадує нам про важливість розглядати інтелектуальний розвиток в комплексі з іншими психологічними та соціальними факторами, і його робота залишається актуальною і важливою для розуміння розвитку інтелектуальної сфери особистості, особливо у дітей.
14	Інформація про автора теорії	Керол Двек (17 жовтня 1946 р.н.) – це видатна американська психологиня, вчена і автор багатьох досліджень, що стосуються розвитку інтелектуальної сфери особистості, відома своєю теорією «міндсетів» (Mindsets).
	Суть теорії	Згідно з Двек, людей можна розділити відповідно до їхніх неявних поглядів на те, звідки приходять можливості. Деякі вважають, що їхній успіх заснований на вродженій здатності; про них можна сказати, що вони мають «фіксовану» теорію інтелекту (фіксовану ментальність). Інші, які вважають, що їхній успіх заснований на важкій роботі, навчанні, професійній підготовці і завзятості, мають теорію «зростання», або ж «додаткову» теорію інтелекту (ментальність зростання). Люди можуть не завжди усвідомлювати власне мислення, але його можна розрізнити за їхньою поведінкою.
	Основні принципи	Результати досліджень Керол Двек виявили важливий вплив її теорії на навчальну практику і психологію розвитку: <i>Покращення навчання.</i> Дослідження Двек показали, що учні з розвиваючим міндсетом досягають кращих результатів у навчанні, оскільки вони активно відносяться до викликів і більше працюють над власними навчальними досягненнями.

		<p>Підвищення мотивації. Її роботи також підкреслили важливість мотивації і старання у досягненні успіху. Вона довела, що позитивний настановлений міндсет може збільшити мотивацію і саморегуляцію учнів [12].</p> <p>Педагогічні зміни. Теорія міндсетів Керол Двек також вплинула на методику навчання. Вчителі та батьки стали більше акцентувати увагу на розвитку розвиваючого міндсету у дітей та студентів.</p>
	Результати роботи	<p>Керол Двек здобула світовий визнання завдяки своїй теорії і дослідженням в галузі інтелектуальної сфери особистості. Її підхід активно використовується в освіті для підвищення ефективності навчання та розвитку дітей. Ця теорія стала основою для педагогічних програм, спрямованих на розвиток позитивного міндсету учнів і підтримку їхнього академічного росту.</p> <p>У великій мірі завдяки роботі Керол Двек психологи та педагоги розуміють, що мозок може розвиватися, інтелект може зростати, і дитина має потенціал для досягнень незалежно від її вихідного рівня здібностей. Ця оптимістична філософія сприяє створенню сприятливого середовища для навчання та розвитку.</p>
15	Інформація про автора теорії	<p>Деніел Гоулман (7 березня 1946 р.н.) – американський письменник, психолог, науковий журналіст. Протягом двадцяти років писав статті для The New York Times, спеціалізуючись на психології і науці про мозок. Написав більше 10 книг по психології, освіті, науці і лідерству.</p>
	Суть теорії	<p>Однією з ключових концепцій, яку розвинув Деніел Гоулман, є емоційний інтелект (Emotional Intelligence, EQ). Ця теорія стверджує, що емоційний інтелект є так само важливим, як і класичний когнітивний інтелект (IQ) для досягнення успіху в житті.</p>
	Основні принципи	<p>Саморозуміння. Здатність розуміти та визнавати свої власні емоції.</p> <p>Саморегуляція. Здатність керувати своїми емоціями і реагувати на стрес та виклики конструктивно.</p> <p>Емпатія. Здатність співпереживати і розуміти емоції інших людей.</p> <p>Соціальні навички. Здатність взаємодіяти з іншими людьми, включаючи співпрацю та комунікацію.</p>
	Результати роботи	<p>Деніел Гоулман виконав численні дослідження, щоб підтвердити та розширити свою теорію емоційного інтелекту. Його робота визначила наступні результати:</p>

	<p><i>Емоційний інтелект важливий для успішності.</i> Гоулман виявив, що EQ грає важливу роль у досягненні успіху у бізнесі, лідерстві, міжособистісних відносинах та навіть здоров'ї.</p>
	<p><i>Розвиток емоційного інтелекту можливий.</i> Він надав багато практичних порад і методів для підвищення рівня емоційного інтелекту, включаючи тренування саморегуляції та підвищення свідомості своїх емоцій.</p>
	<p><i>Емоційний інтелект в освіті.</i> Гоулман також вказав на важливість розвитку емоційного інтелекту в системі освіти, щоб підготувати молоде покоління до подолання життєвих викликів.</p>

Опрацювання тесту:

За кожне вірне рішення кандидат отримує 1 бал, відповідно найвищий бал який можна отримати, складає 60. Кількість балів підраховується згідно ключа (Таблиця 1).

За допомогою цього тесту можна визначити здатність до навчання в цілому. Крім того загальний бал відображає інтелектуальну здатність кандидата логічно мислити.

При винесенні висновку щодо рівня розвитку інтелектуальних здібностей кандидата, слід враховувати його фізичний вік. В Таблиці 2 наведено переклад сирих балів у показник IQ для осіб віком від 16 до 30 років.

Повторне виконання тесту не є доцільним, найбільш інформативною вважається лише перша спроба.

Таблиця 1

Ключ до тесту Равена

№	Серия А	Серия В	Серия С	Серия D	Серия Е
1	4	2	8	3	7
2	5	6	2	4	6
3	1	1	3	3	8
4	2	2	8	7	2
5	6	1	7	8	1
6	3	3	4	6	5
7	6	5	5	5	2
8	2	6	1	4	4
9	1	4	7	1	1
10	3	3	6	2	6
11	5	4	1	5	3
12	4	5	2	6	5

Перерахування сирих балів у показник IQ, для осіб віком 16-30 років

Бали	IQ	Бали	IQ	Бали	IQ
1	-	21	70	41	96
2	-	22	71	42	97
3	-	23	72	43	99
4	-	24	74	44	100
5	-	25	75	45	102
6	-	26	76	46	104
7	-	27	75	47	106
8	-	28	79	48	108
9	-	29	80	49	110
10	55	30	82	50	112
11	57	31	83	51	114
12	58	32	84	52	116
13	59	33	86	53	118
14	61	34	87	54	120
15	62	35	83	55	122
16	65	36	90	56	124
17	65	37	91	57	126
18	66	38	92	58	128
19	67	39	94	59	130
20	69	40	95	60	130

Отриманий результат оцінюється згідно шкали розумових здібностей відображеної у Таблиці 3.

Таблиця 3

Оцінка розумових здібностей

Показники IQ	Рівень розвитку інтелекту
Більше ніж 130	непересічний, видатний рівень інтелекту
121-130	високий рівень розвитку інтелекту
111-120	інтелект вище середнього
91-110	середній рівень розвитку інтелекту
81-90	інтелект нижче середнього

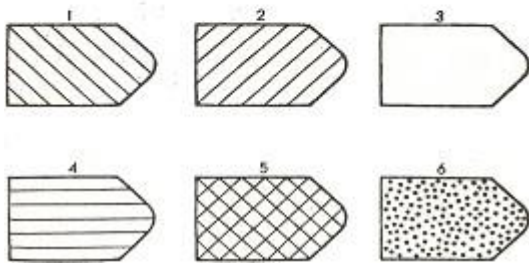
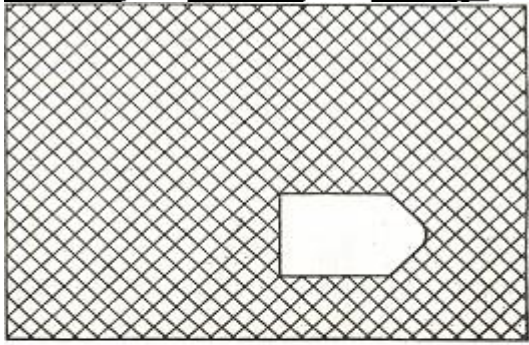
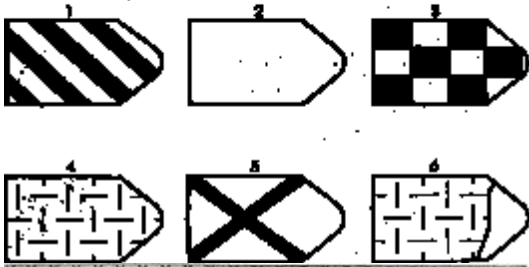
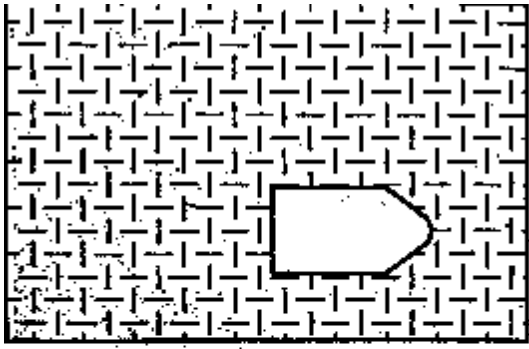

71-80	низький рівень розвитку інтелекту
51-70	легкий ступінь слабоумства
21-50	середній ступінь слабоумства
0-20	тяжкий ступінь слабоумства

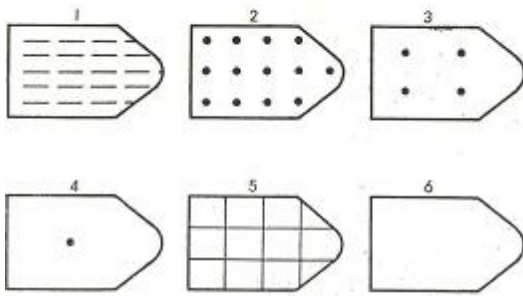
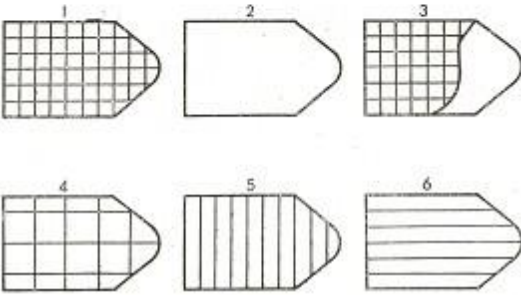
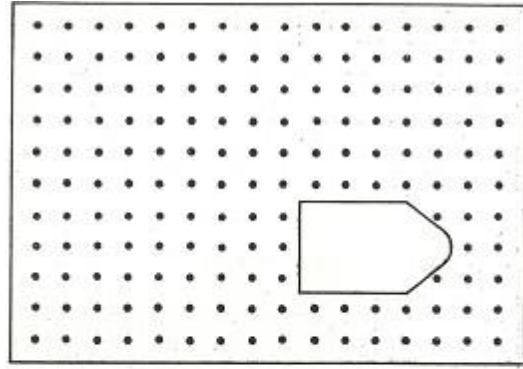
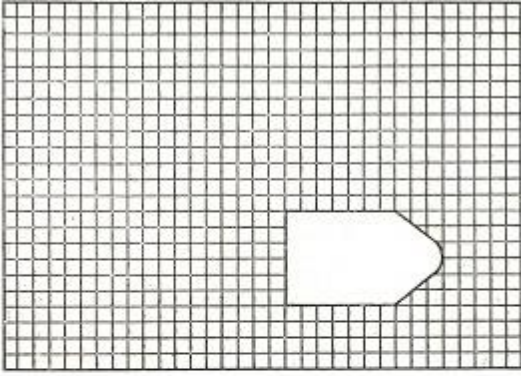
Тест “Прогресивні матриці Равена”

Інструкція: Вам буде запропоновано 60 завдань, кожне з яких містить основне зображення, що має певний фон або складові елементи, або фігури, які пов'язані певною залежністю. При цьому у нижньому правому кутку зображення на вистачає одного фрагмента (або елемента). Вам необхідно встановити залежність, що пов'язує між собою вказані елементи зображення, а потім вибрати серед запропонованих варіантів елемент якого не вистачає в основному зображенні. Час на виконання тесту – 20 хвилин.

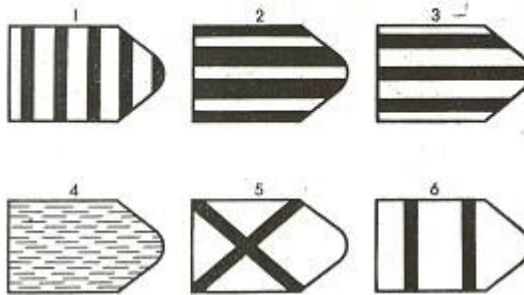
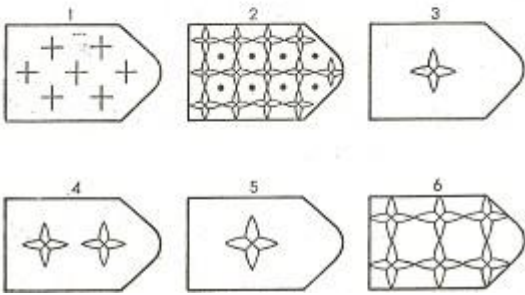
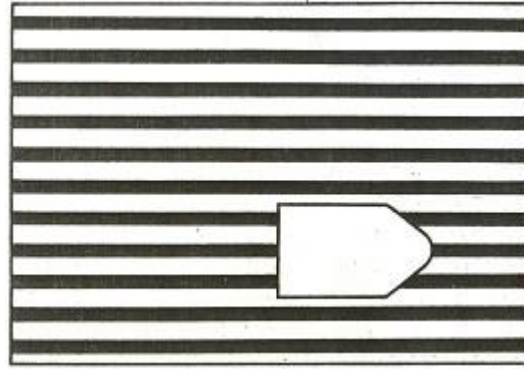
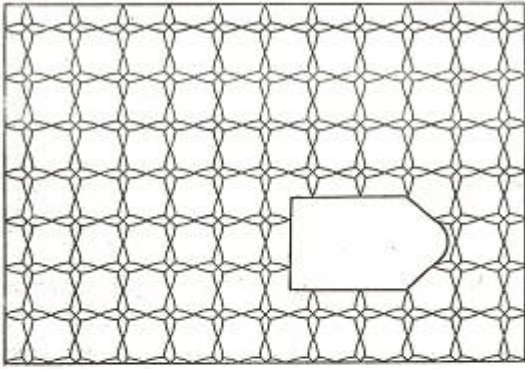

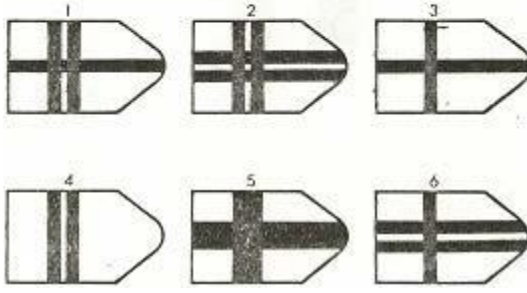
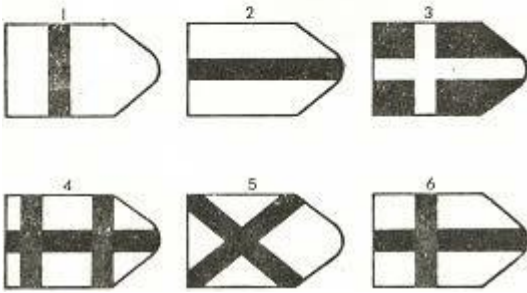
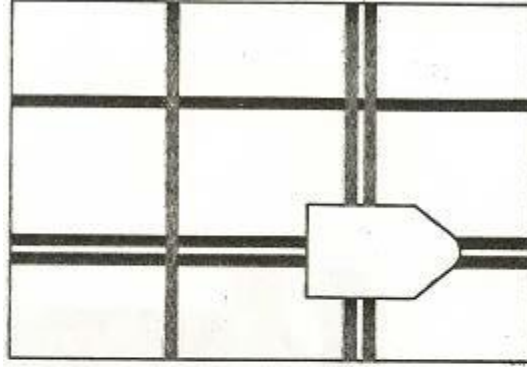
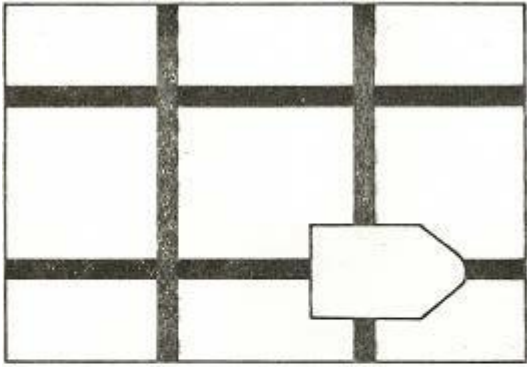
A1 A2

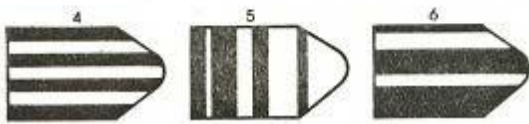
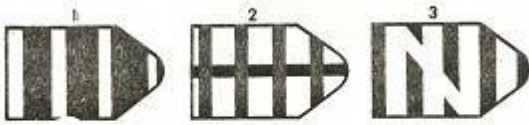
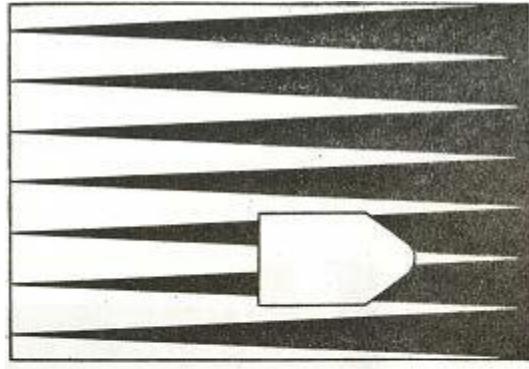
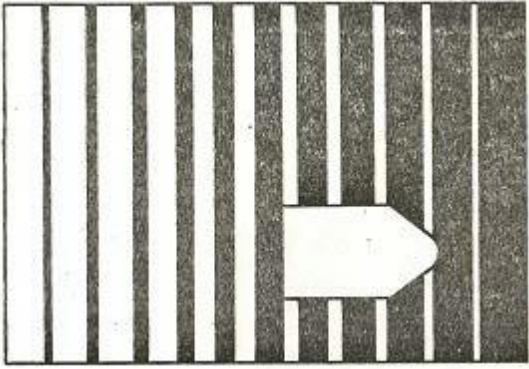
A3 A4

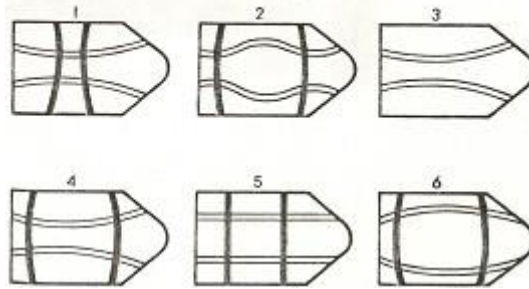
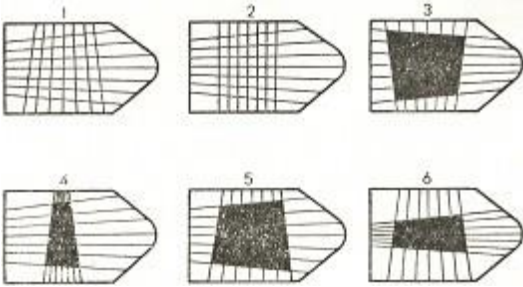
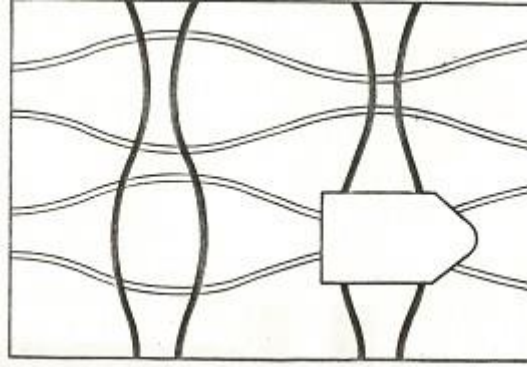
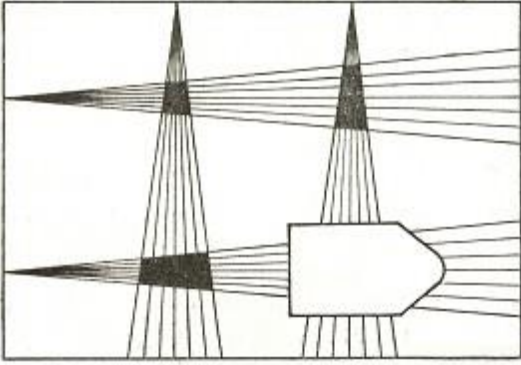
A5 A6

A7 A8

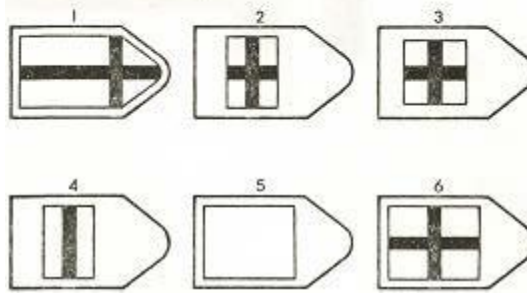
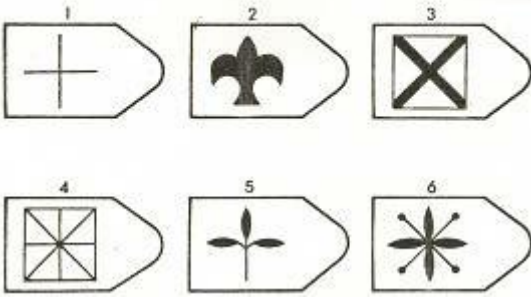
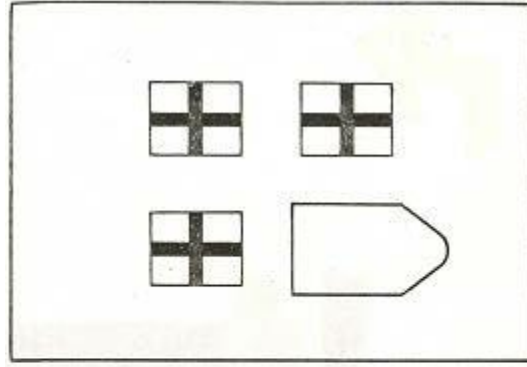
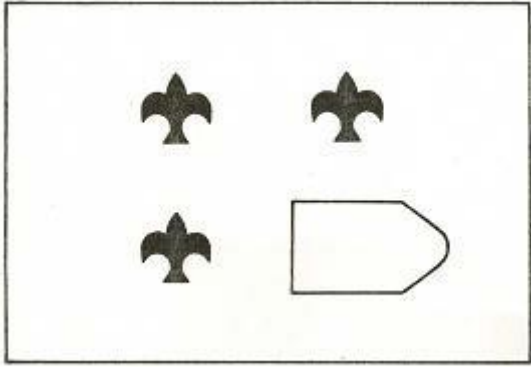

A9 A10

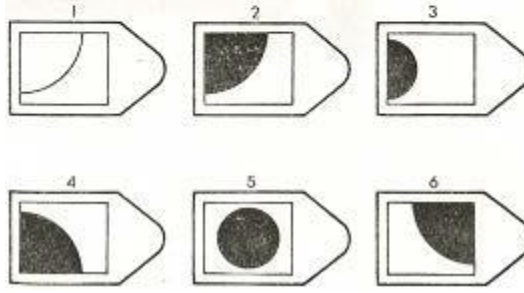
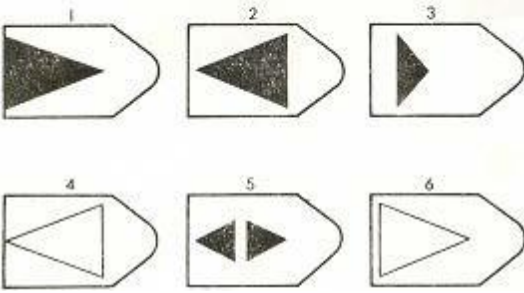
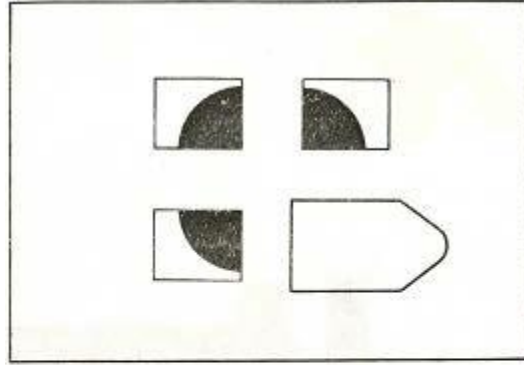
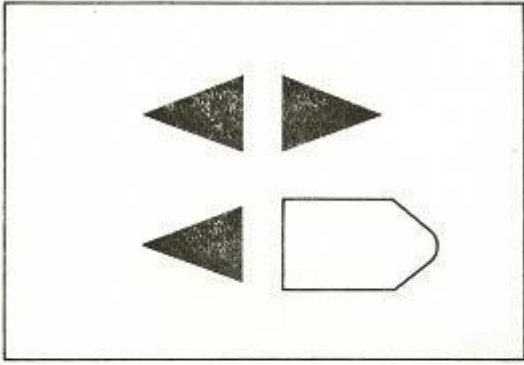

A11 A12

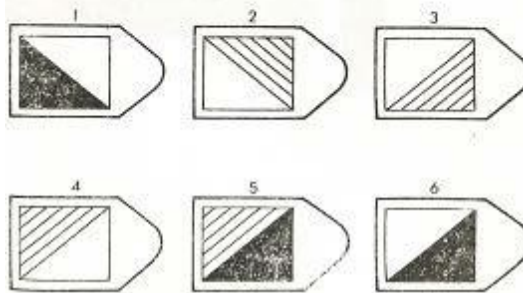
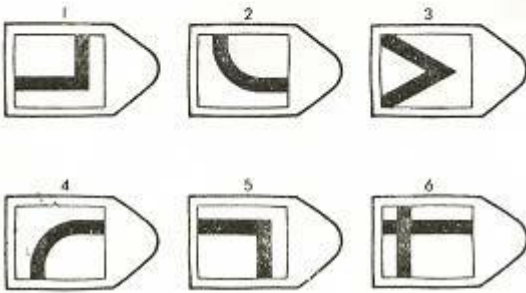
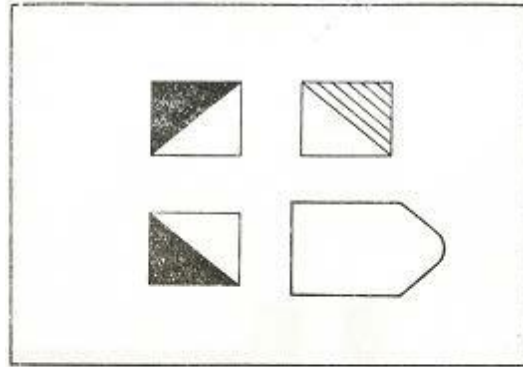
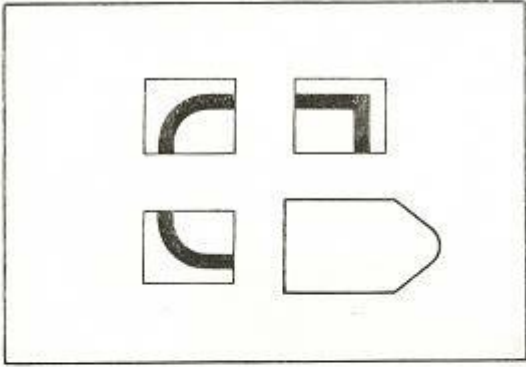

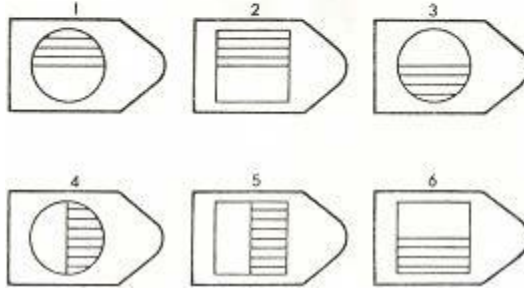
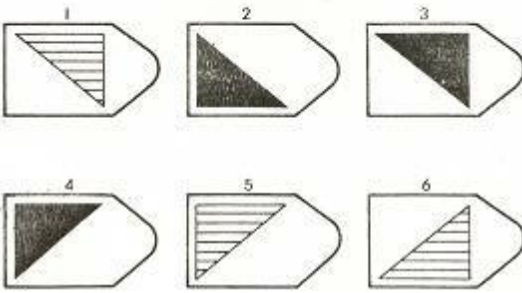
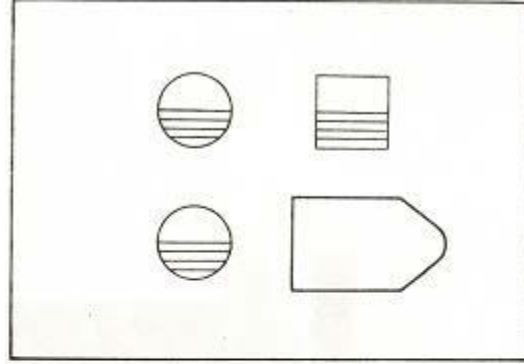
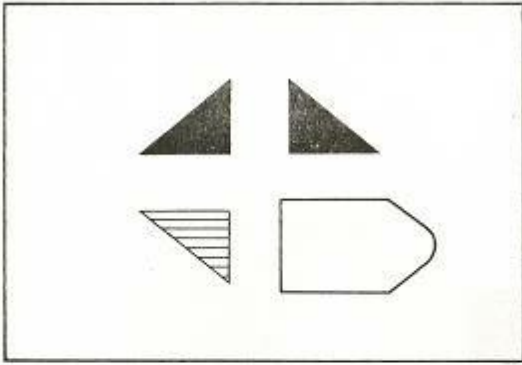
B1 B2

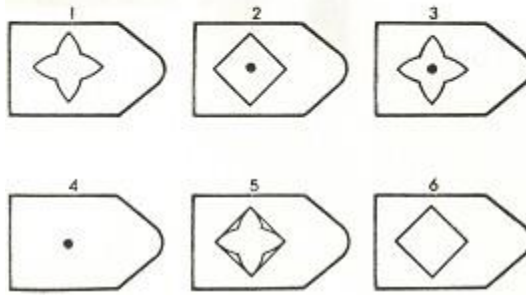
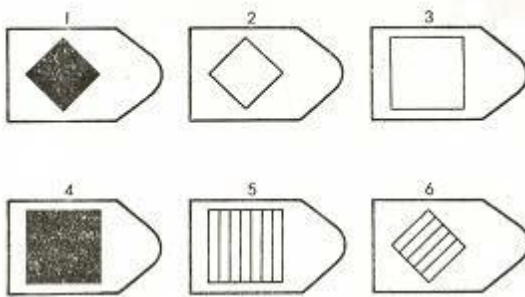
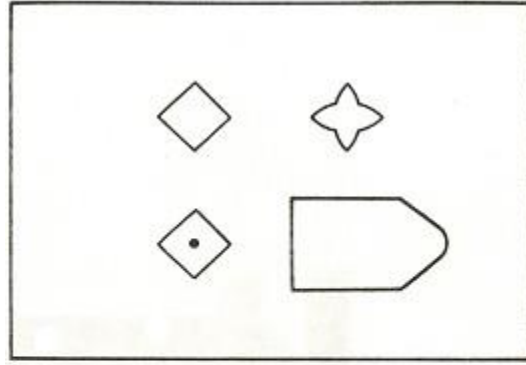
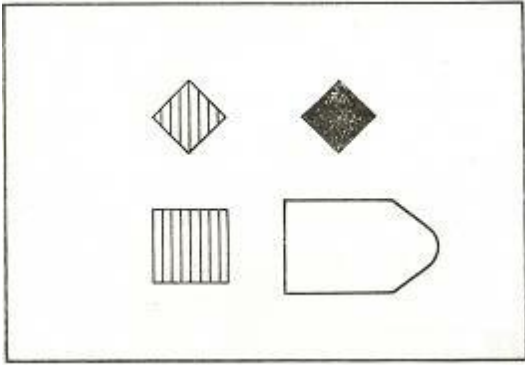
B3 B4

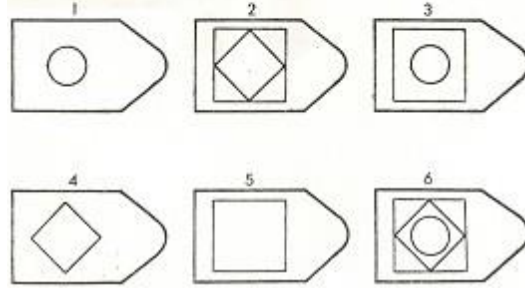
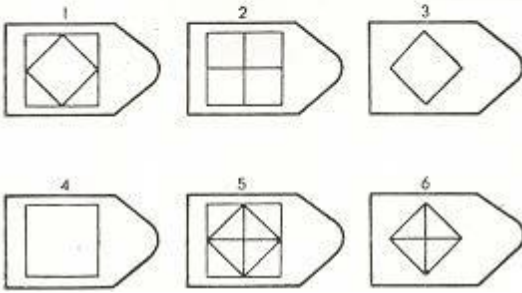
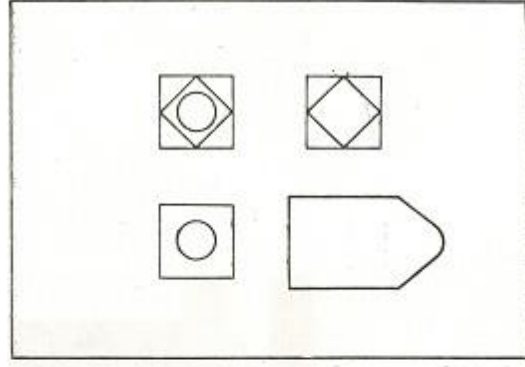
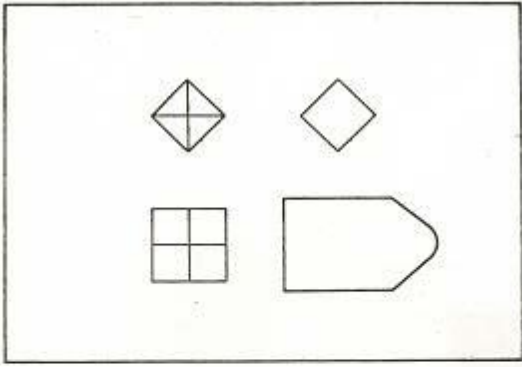
B5 B6

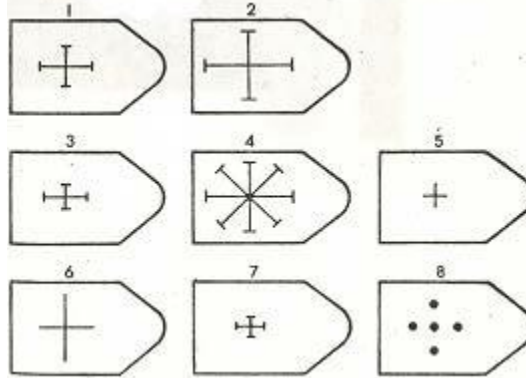
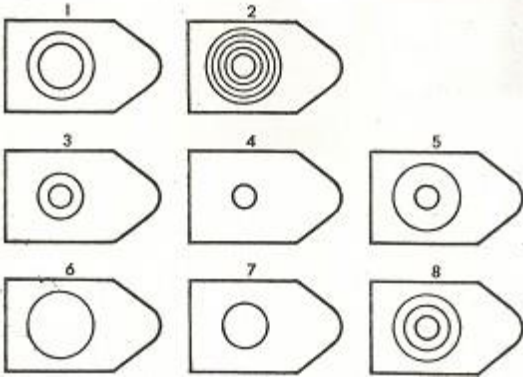
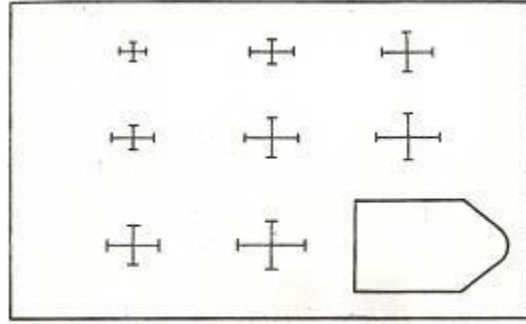
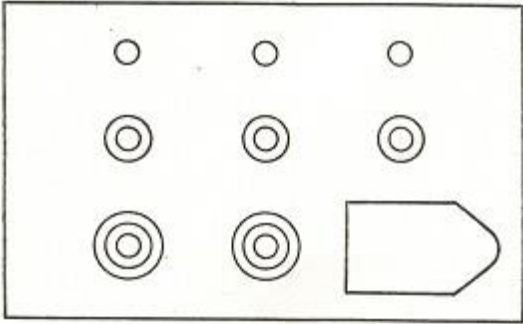
B7 B8

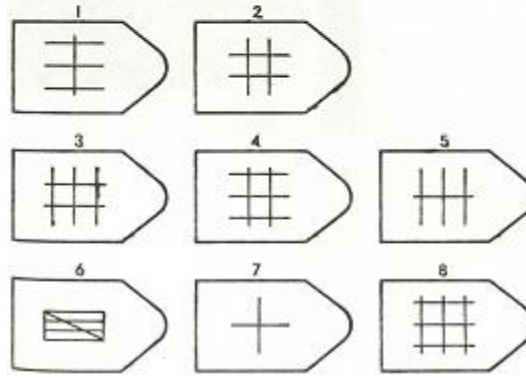
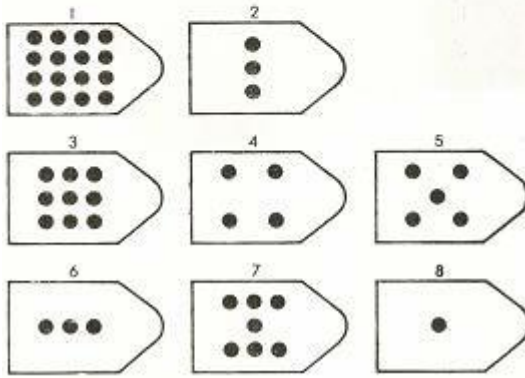
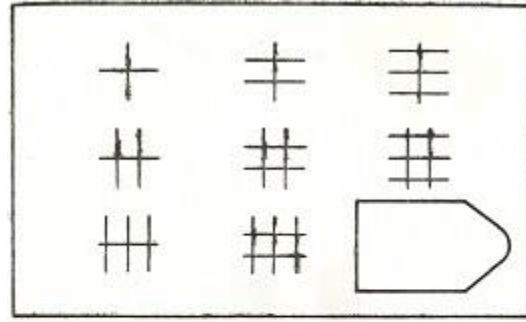
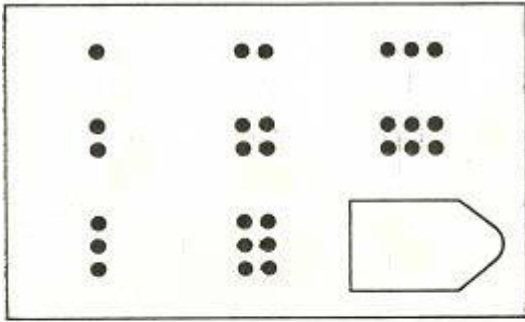
B9 B10

B11 B12

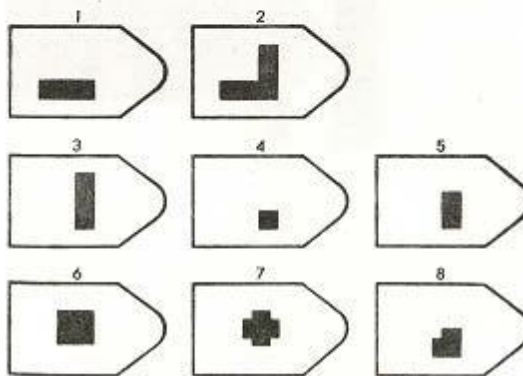
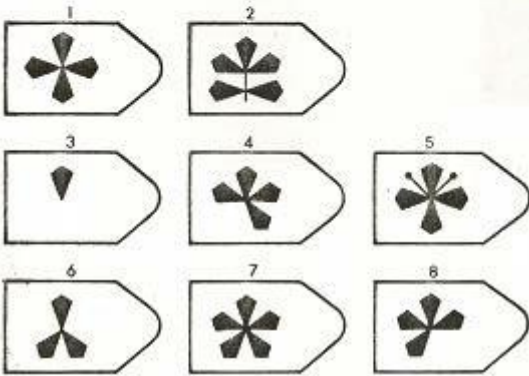
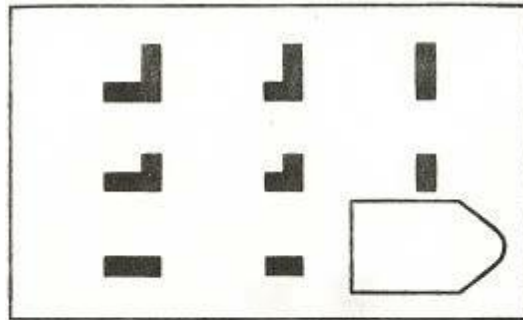
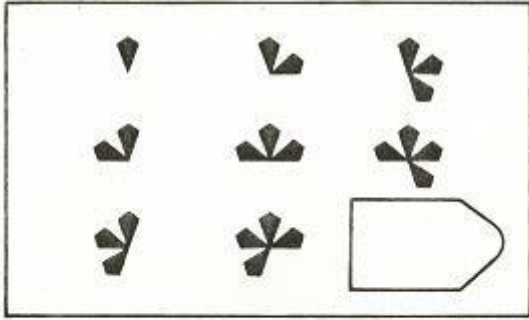

C1 C2

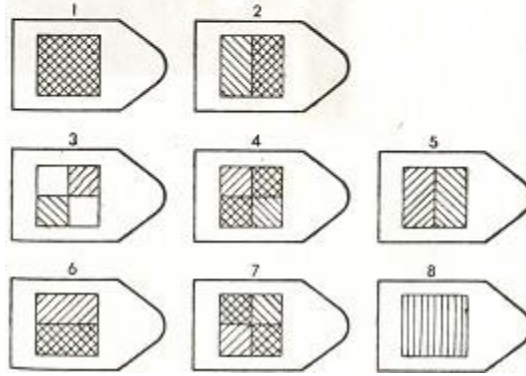
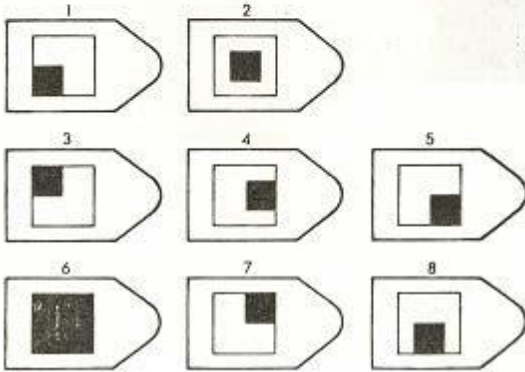
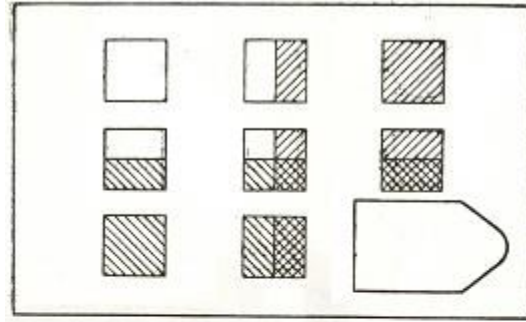
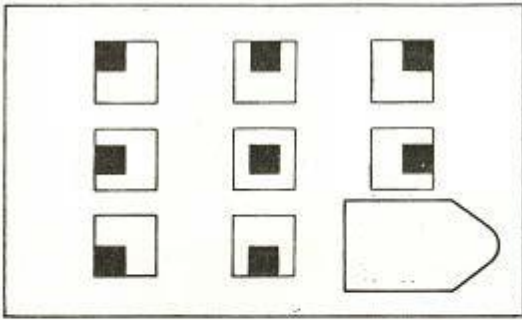

C3 C4

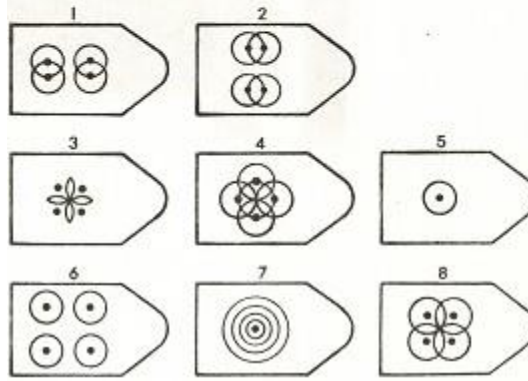
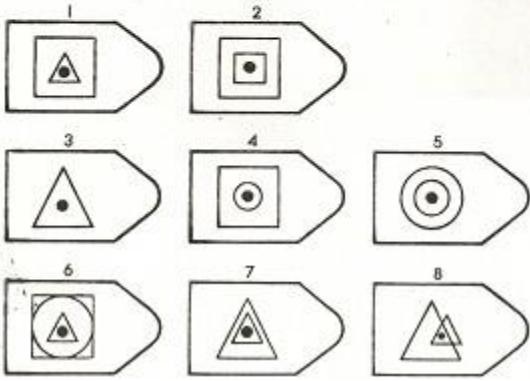
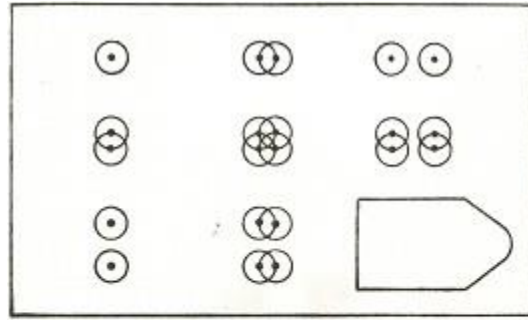
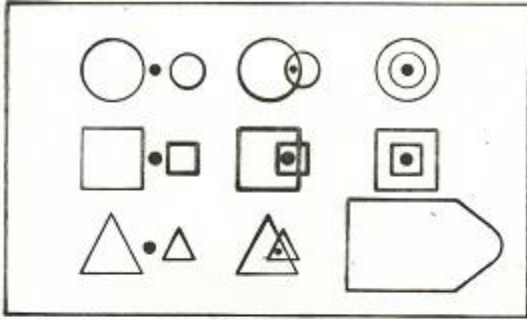

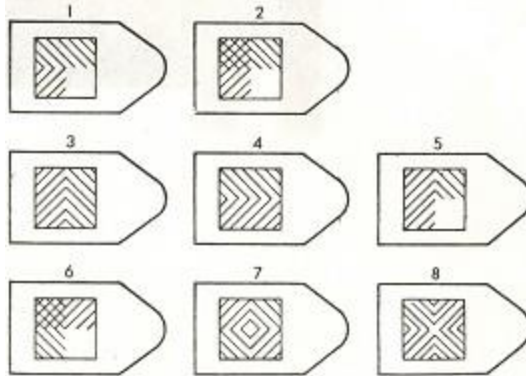
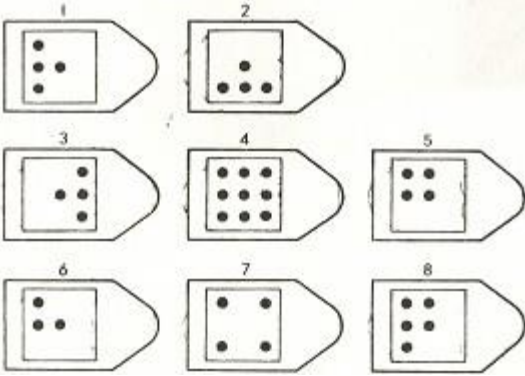
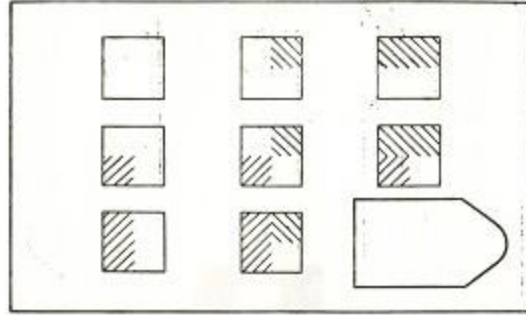
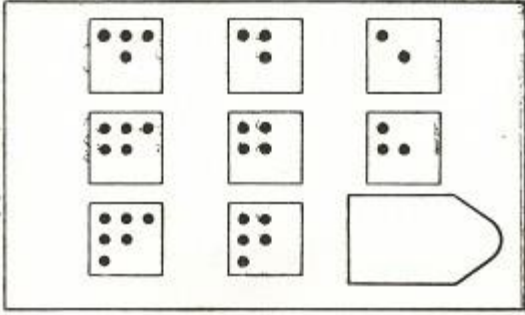
C5 C6

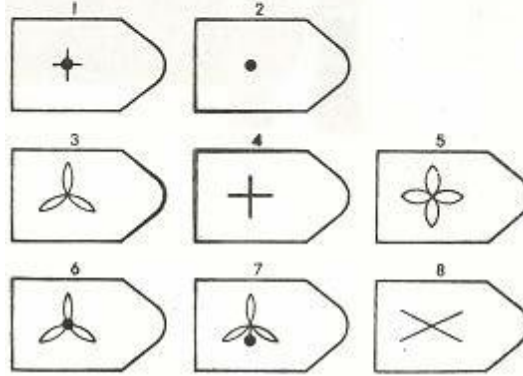
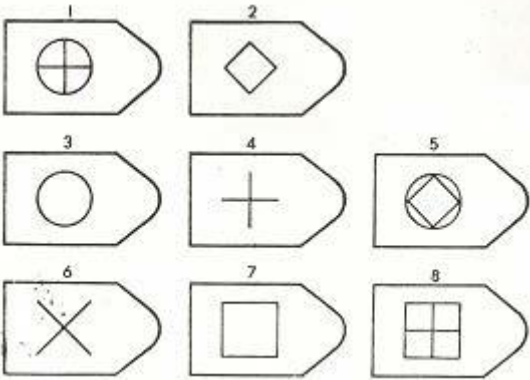
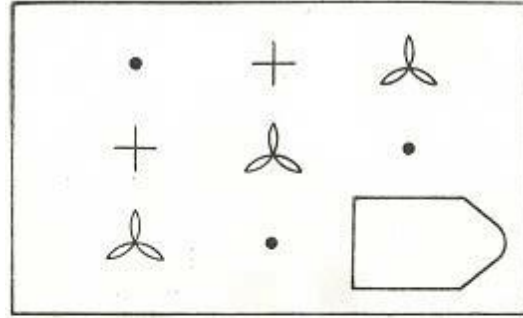
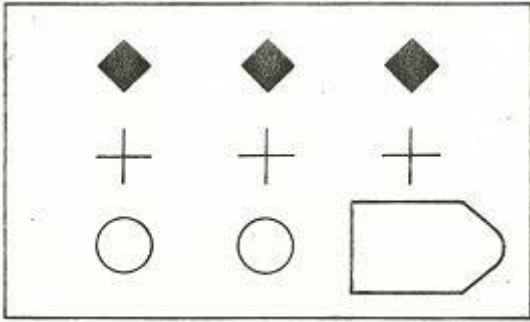
C7 C8

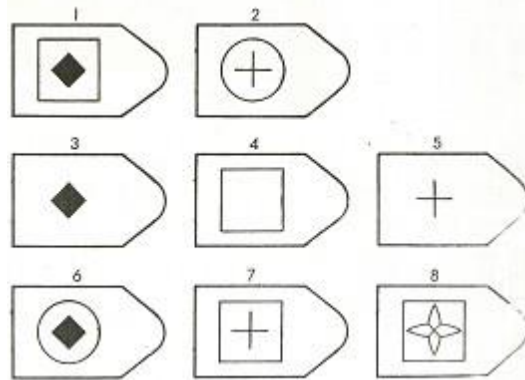
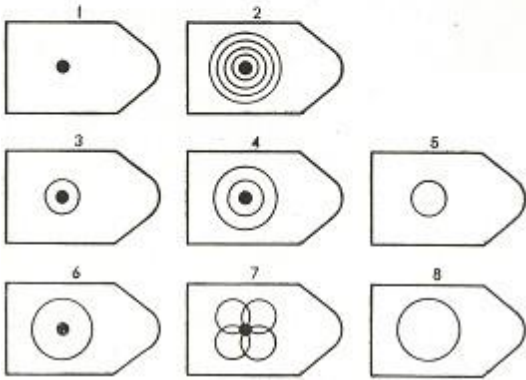
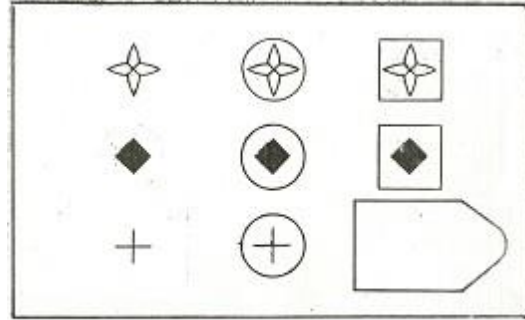
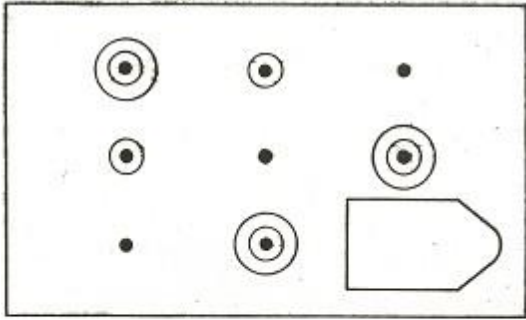
C9 C10

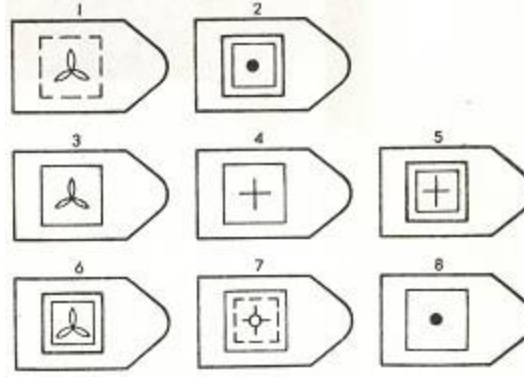
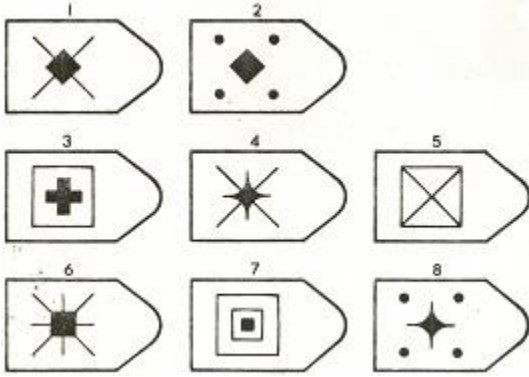
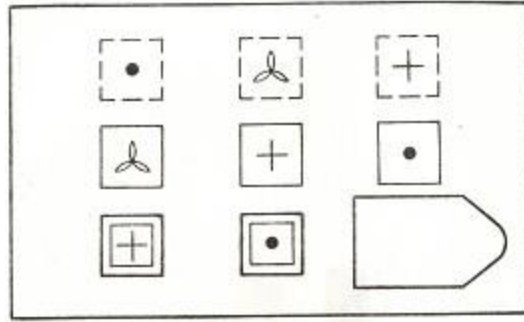
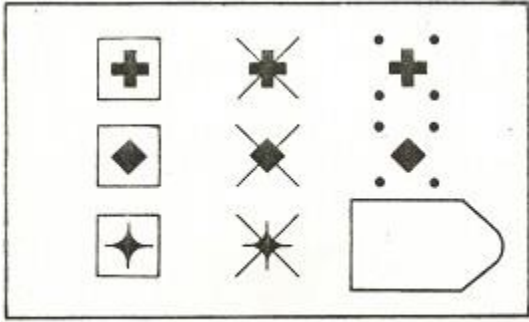
C11. C12

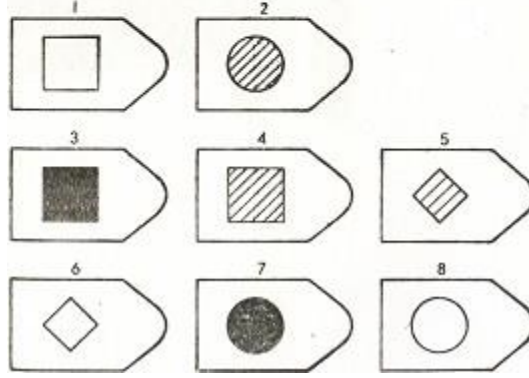
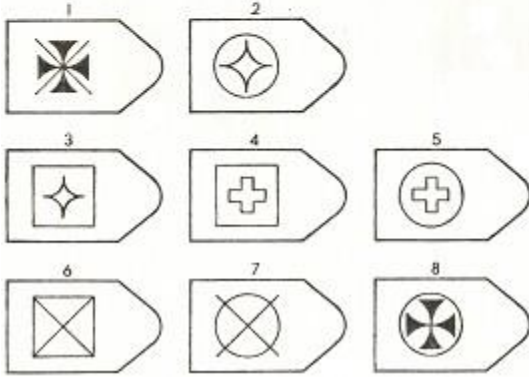
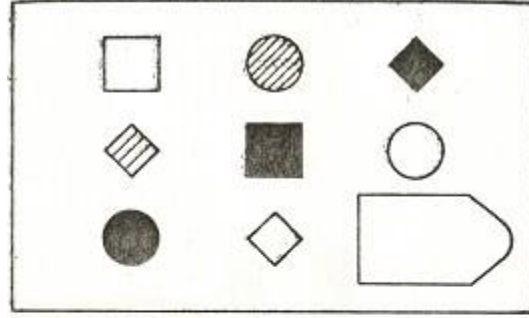
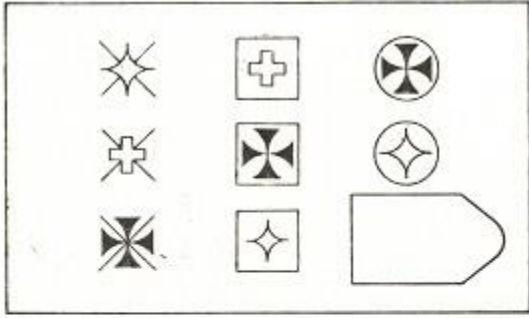
D1. D2

D3 D4

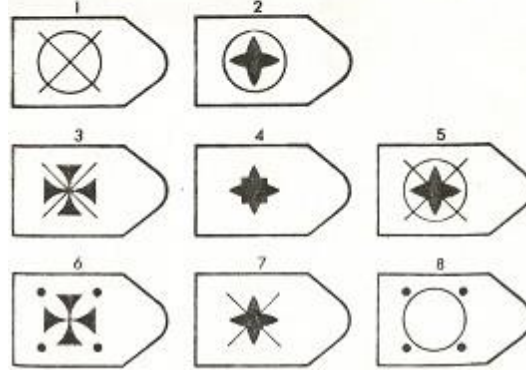
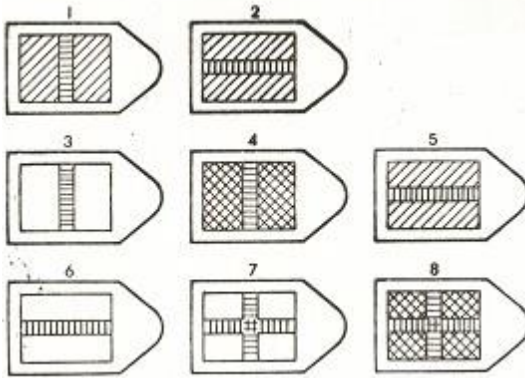
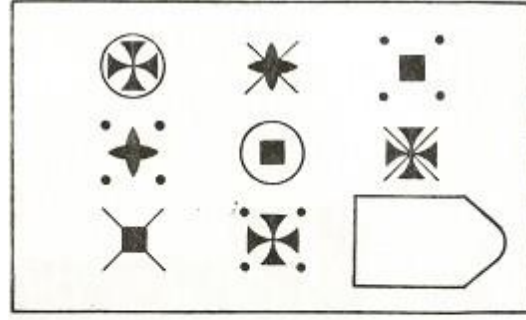
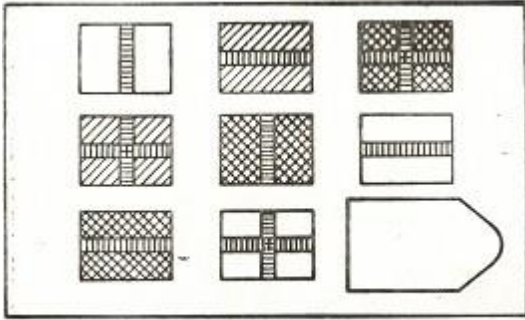

D5. D6

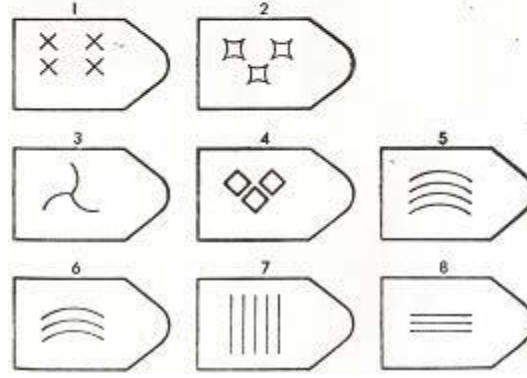
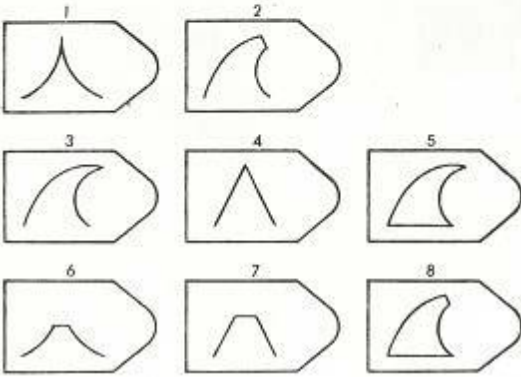
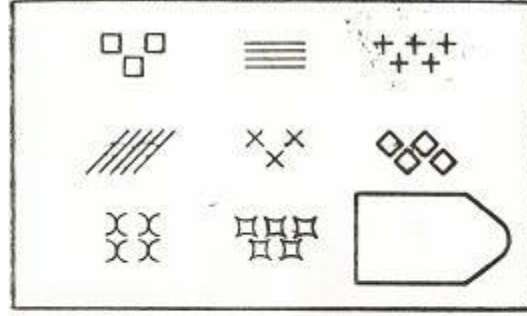
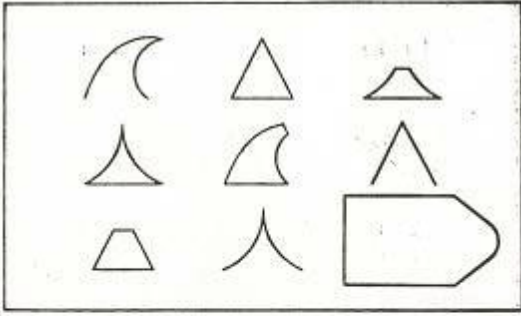

D7 D8

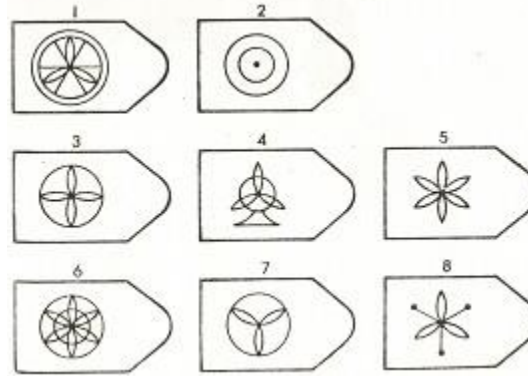
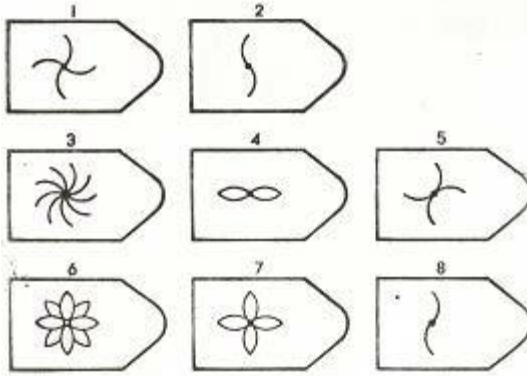
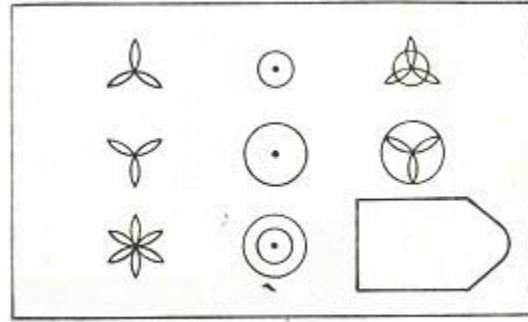
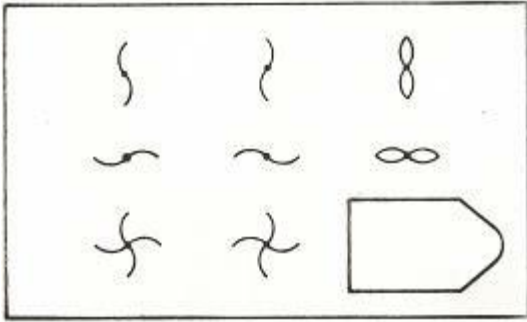

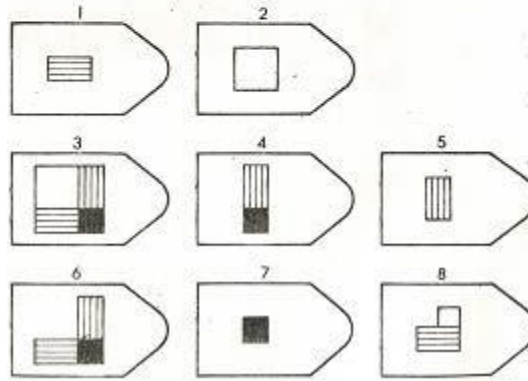
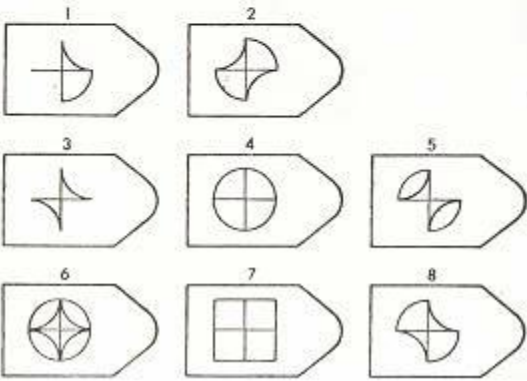
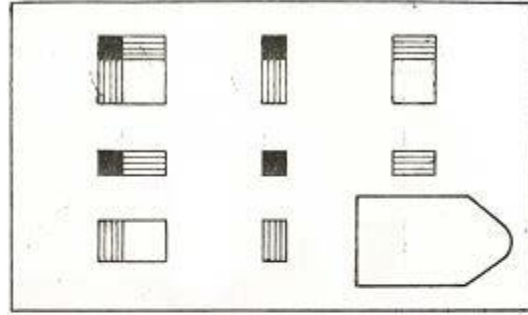
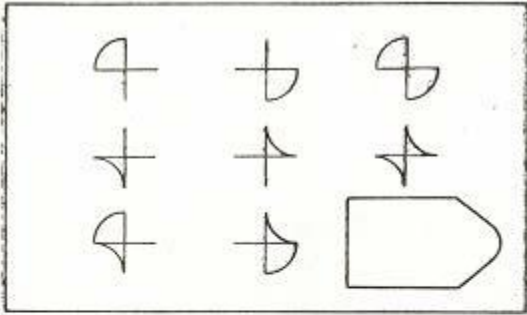
D9 D10

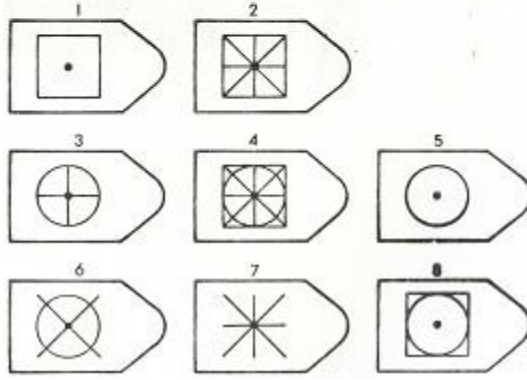
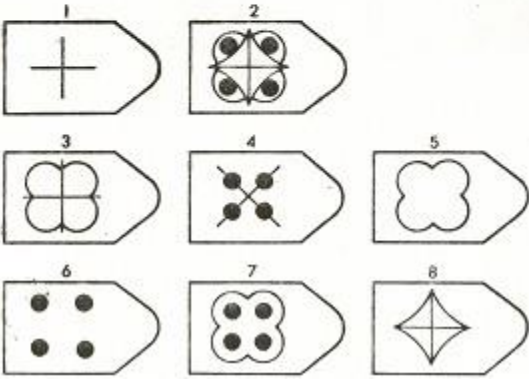
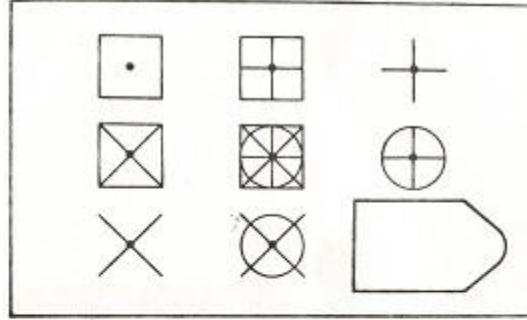
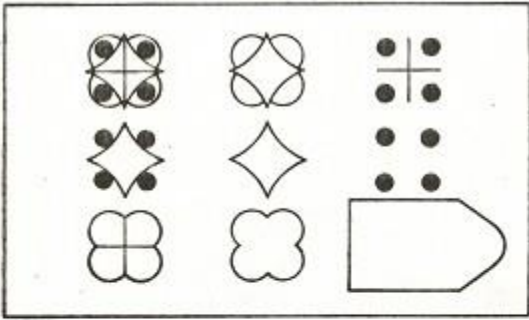
D11 D12

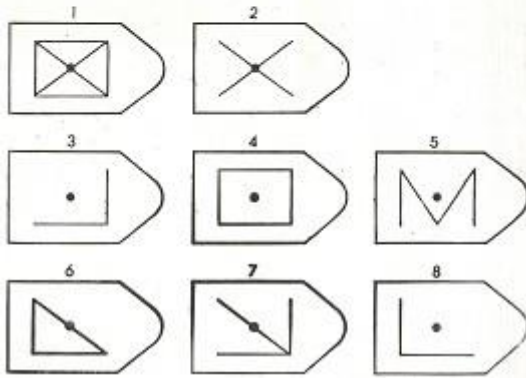
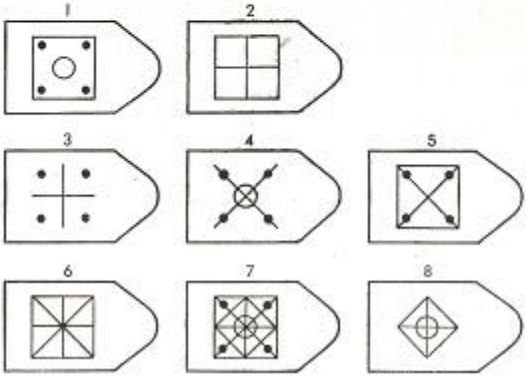
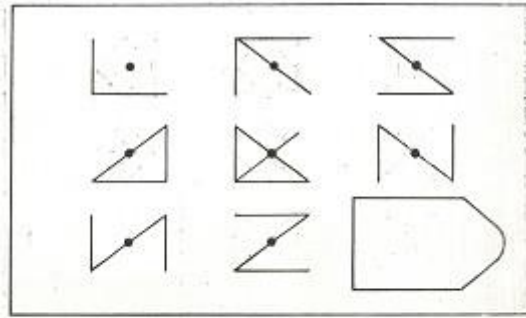
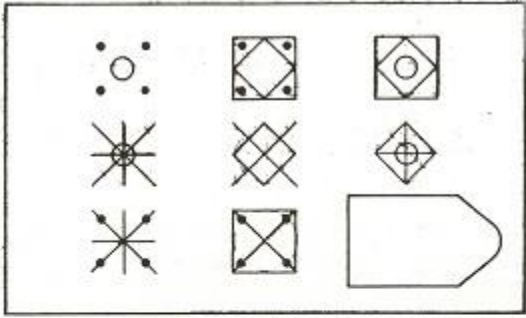
E1. E2

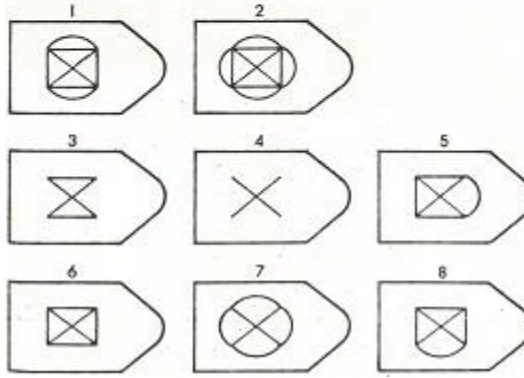
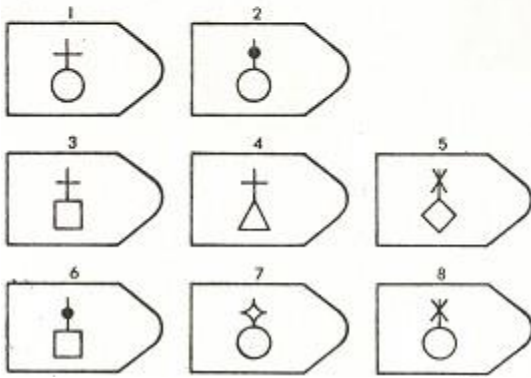
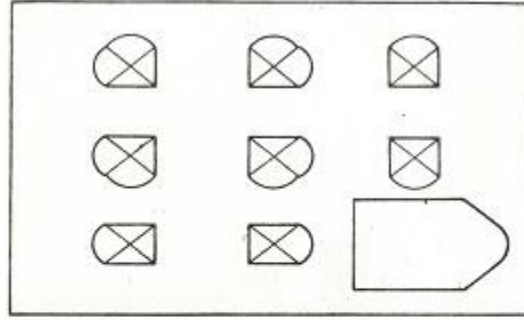
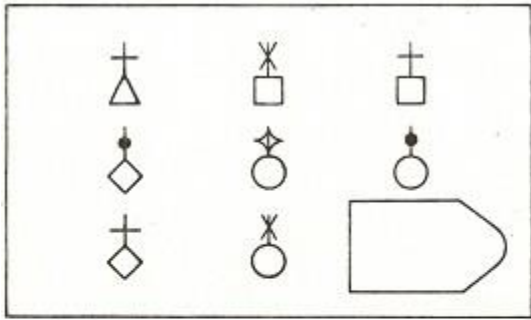
E3. E4

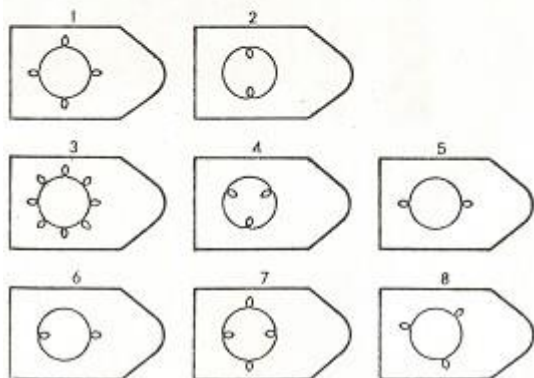
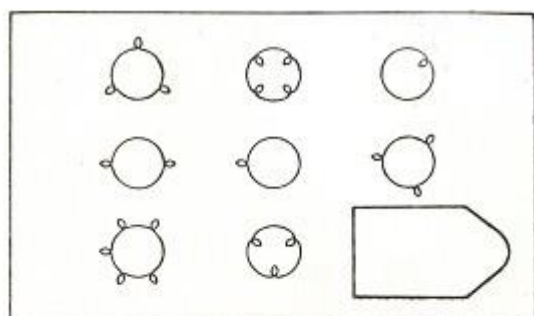
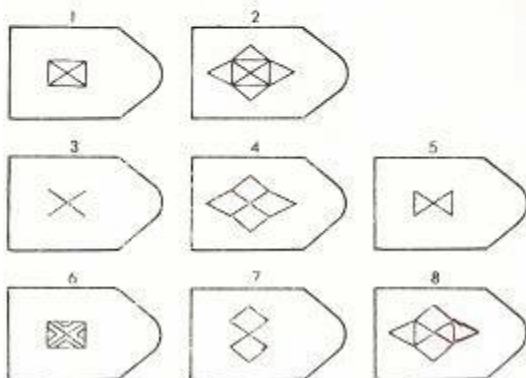
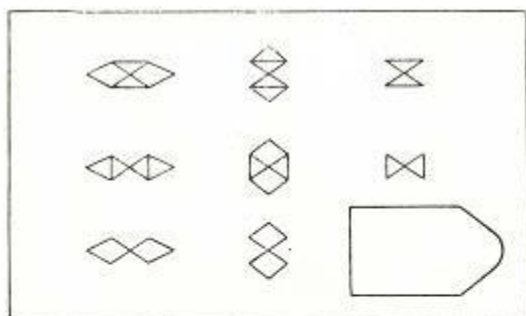
E5. E6

E7. E8

E9. E10

E11 E12

Алгоритм визначення сфери працевлаштування – Ікігай

